

מדינת ישראל

משרד הממשלה

משרד

חברה המשלוח לתיירות

בולדזין - תניסין - הכר תבור

התבנות ב' (182)

28/12/82 - 1/8/01

תיק מס'

תיק מס' 17277/10/15

מחלקה

החברה הממשלתית לתיירות - הרודי

גל - 10 / 17277

מס פריט: 353344
מס פרט: 61.5/3 - 179
02-113-04-06-06

שם

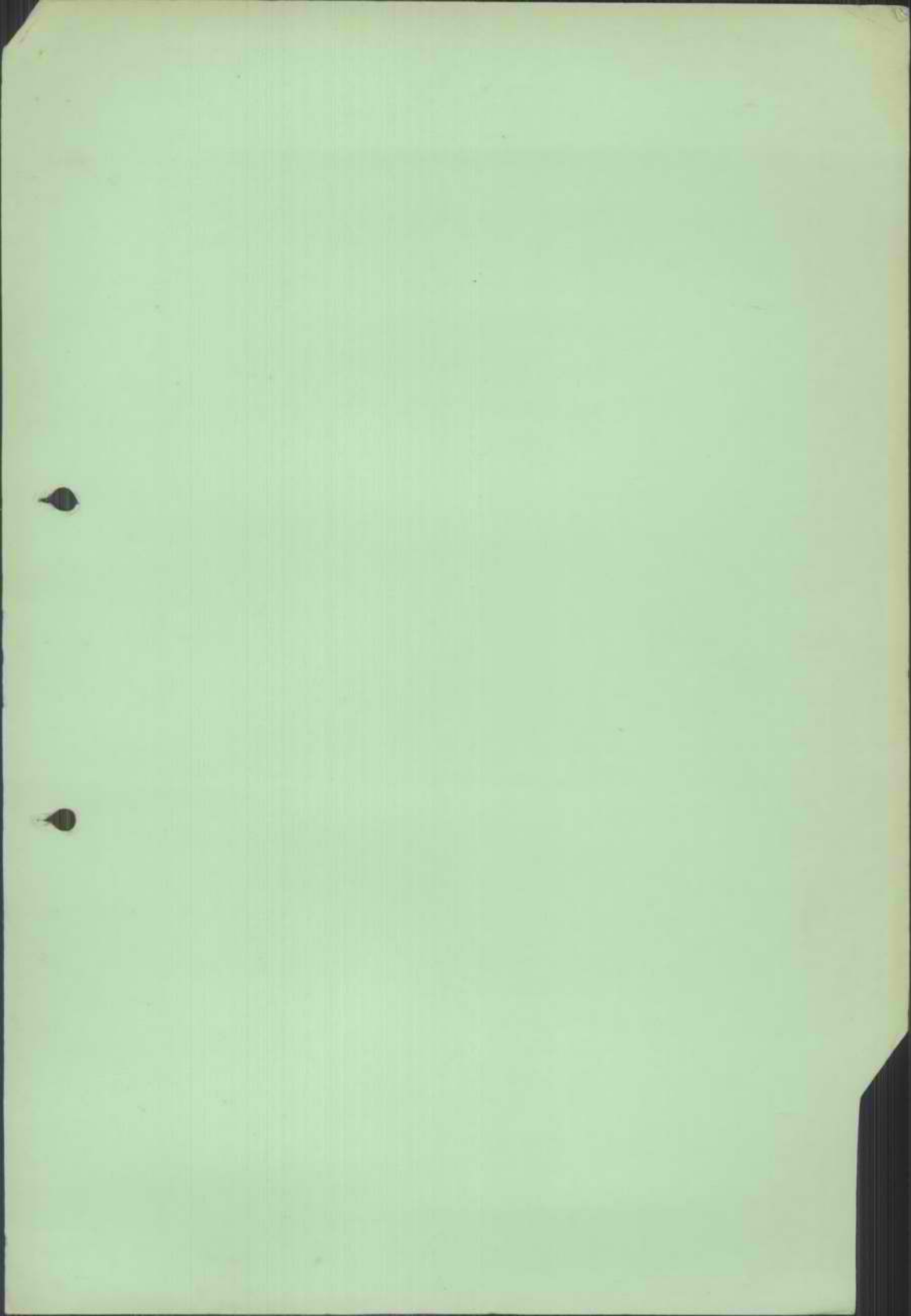
מזהה פיזי:

מזהה לוגי:

כתובת

15/10/2013

11/2/23

28/12/82

ה'תשמ"ב

לשני

סיכום סניף קנאל קצובא פנימה האם ואהרני
השקעה

אין
ה'תשמ"ב

הסיכום הרק"מ קמ"ג קיום 28/12/82, קולטנות
~~קמ"ג~~

למח סניף - המח' אבטיסגור - מח' יבולאי

מח' סניף - קמ"ג

ק"ג אהרני נ"ב - ארכיאלון האם - המח' אבטיסגור

מח' יבולאי קמ"ג - המח' אבטיסגור

פ"ב (אבטיסגור) - מח' אבטיסגור

למח א' מח' אבטיסגור
מח' אבטיסגור

מח' אבטיסגור מח' אבטיסגור מח' אבטיסגור

מח' אבטיסגור מח' אבטיסגור מח' אבטיסגור

מח' אבטיסגור מח' אבטיסגור מח' אבטיסגור

מח' אבטיסגור מח' אבטיסגור מח' אבטיסגור

מח' אבטיסגור מח' אבטיסגור מח' אבטיסגור

מח' אבטיסגור מח' אבטיסגור מח' אבטיסגור

מח' אבטיסגור מח' אבטיסגור מח' אבטיסגור

מח' אבטיסגור מח' אבטיסגור מח' אבטיסגור

מח' אבטיסגור מח' אבטיסגור מח' אבטיסגור

מח' אבטיסגור מח' אבטיסגור מח' אבטיסגור

אלמנטים כלכליים

הקמה של מלון מרכז התיירות
(הכולל מלון קונסרבטוריון התיירות
מסעדה, מלון, מלון, מלון)

הכנסה - רכש מקרקעין - להסדר הקרקע

צלוילים

כדור חנייה, קניינים וקניינים - 600.000 ז"ל

הקמה של קניינים - 500 מ"מ (0.50 x 1000) 900

3-7 עפר עוקב - רחוב מכוניות 3 מ"מ
(1200 מ"מ x 25 ז"ל) 30.000

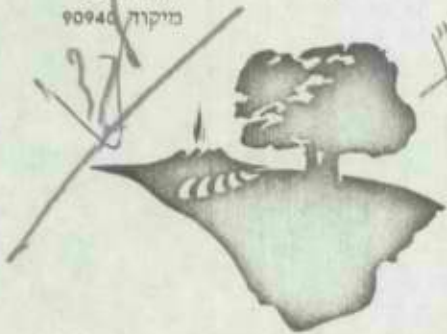
כיבוד אצו המוכב (17 ז"ל x 1000 ז"ל) 17.000
("בניית הרחובות המוגנים")

השאר הכספי והמקרקעין 78.000

725.900

725.000

דאר הרויחברון
טל. 02-743685
02-743874
90940 מיקוד

ק"מ
פאן ה מיטען
האל שטיקע און
קאמיון 82/10/10
א סטאט ארייג
ה-82/10/10

חברה הממשלתית לייצור
כ נ אלוך תשע"ב = 27. 10. 82
ח"ק

מועצה אזורית גוש עציון

תאריך 13.10.82

אלון-שבות
אלעזר
אפרת
הריגילה
כפר-עציון
מגדל-עוז
ראש-צורים
חקיע

לכבוד

סא"ל עזרא אפרתי - רע"נ נכו"ם - מינהל אזרחי אינ"ש
מר יוסף לוי - קמ"ט פארקים
מר יצחק מגן - קמ"ט ארכיאולוגיה
מר יוסי סוקר - החברה הממשלתית לתיירות
ד"ר אהוד נצר - המכון לארכיאולוגיה
מר נתן סאס - הקה"קל - צוות תכנית ה-100,000
מר שלמה פוקס - החטיבה להתיישבות - חבל ירושלים
מר עמנואל קאופשטיין - הקה"קל
אדריכלים ביסקון - בר-דוד
מר שילה גל - ראש מ"א גוש-עציון

שלום וברכה,

הנדון: הרודיון - פגישת עבודה

הינכם מוזמנים לדיון ולהצגת הצעה לתכנית אב כוללת לאתר הרודיון.
המפגש יתקיים ביום ב' ט"ו חשוון, תשמ"ג, 1.11.82 בשעה 13.00.
נפגשים ברחבת החנייה העליונה באתר הרודיון.

בברכה

יורם כן-מאיר (פיצ"ד)

העתק

אל"מ רן ליבנה - ס/ראש המינהל האזרחי אינ"ש

לשכת הרשמי

החברה לשלוחים להתיבות
כ"ב אלון העמוד = 1.6.11.82
ח.י.ק. 10

למכור
מר יורם בן שאיר (מיצוי)
מועצה אזורית גוש עציון
דאר ת"ר-הברון. 90940

א.ג.א.

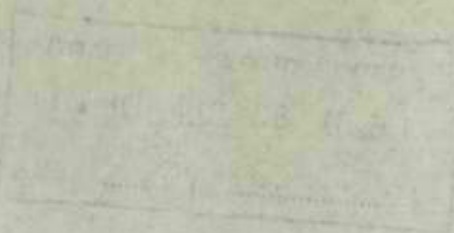
הברון: הרודיון - חכניה אב כוללת
מכתב: מיום 13.10.82

הוממענו לקבל את הזמנתך למציאת עבודה כח מוצג חכניה אב הכוללת להרודיון, בכל
הדיונים הקודמים שהיו בברון הובחר על ידנו מאת חד שמעיה כי חכניה כזו יט
לעבד בשיתוף ותאום עם גורמי המכון של רשות הגנים הלאומיים. אשר נציגה קמ"ט
מאריקס, חנו הרשות המוסמכת החוקית בכל הקשור לאתר הרודיון.

עד עתה היום הזה איש לא בא אהנו בדברים שזם חכניה לה הוצגו במצינו.
אנו חוזרים ומדגישים כי חכניה שלא גובשה על דעתנו לא יהייה לה שום חוקף חוקי.

בכבוד רב,
י. לוי
קמ"ט מאריקס

- העתיק: ח"ה ג. ברזל, מנכ"ל הרשות
- אלט"ר רן לבנה, מ/ראש המינהל האזורי איו"ש
- סא"ל אמרי, רע"נ חו"ט " "
- יבחק מגן, קמ"ט ארכיאולוגיה
- יוסף סוקר, החברה המפעלית למיירות ✓
- ד"ר אהוד נדר, המכון לארכיאולוגיה
- נחן סאט, הקה"קל צוות חכניה 100,000
- שלמה פוקס, האחיבה להתייבות חבל ירושלים
- עמנואל קאומרטיין, הקה"קל
- אוריכלים ביסקון - בר-דוד
- סילה גל, ראש מ"א גוש עציון.

המחיר של המוצר...

הוא...

המחיר של המוצר...

המחיר של המוצר...

המחיר של המוצר...

המחיר של המוצר...

26.9.82

חתימת הנדסאי

לכבוד

י. בן-מאיר

מועצה אזורית גוש עציון

א.נ.א.

הנדון: אתר הרודיון - תכנית אב רעיונית לפיתוח - הצעת התקשרות.

מוגשת בזה תכנית רעיונית מוקדמת הכוללת את עיקרי התכנון הפיזי, ויעודי השטחים לאתר הרודיון.

כדי לקדם את השימול בהכנת התכנית, תוך בדיקת כל האספקטים הנוספים הקשורים בה (בעיקר האספקט הכלכלי הכולל: ביקוש, משאבים ותעסוקה) נזדקק לשירותי היועצים הבאים: יועץ כלכלי, מהנדס כבישים ותחבורה, מהנדס קונסטרוקציה, אדריכל גנים, מהנדס תאורה וחשמל, מהנדס אינטלציה. (זאת בנוסף, כמובן, לייעוץ בנושאי ארכיאולוגיה ושחזור של ד"ר א. נצר.) לשם המשך העבודה יהיה צורך לספק מדידה טופוגרפית מעודכנת של האזור המוכרז וכן צילומי אוויר מעודכנים*

במסגרת תכנית האב הרעיונית יוגשו המסמכים הבאים:

סקרי ביקוש (קיים וצפוי)

בדיקות והערכות כטפיות לעלויות תכנון וביצוע ולהכנסות הצפויות.

ניתוח משאבי כוח אדם הדרוש לביצוע ותפעול האתר.

קביעת שלבים לביצוע הפרויקט כולל לוח זמנים משוער.

פרוגרמה לתכנון פיזי.

עיקרי תכנון.

תכנית אב ויעודי שטחים (בק.מ. 1:2000)

לוח זמנים לתכנון.

כבוד רב
חתימת הנדסאי
י. בן-מאיר
ביקוש

אדריכלים

העתיקים: נ. טאט - קק"ל

י. סוקר - החברה הממשלתית להסירות

ד"ר א. נצר - המכון לארכיאולוגיה

ש. פוקס - חבל החר - הסוכנות היהודית.

תחומי היקפן יולת מר גור ארזיכאליס ומקבט ערוס. מר מרצני 12 (מקלוג 92242222) ורולטס. טלפון - 690241 02.

אתר הרודיון - תכנית רעיונית לפי ת.ה.

א. כללי

אתר הרודיון נמצא כחל תקוע במדבר יהודה (כאזור "ספר המדבר"), מזרחית לקו פרשת המים ובמרחק של 20 ק"מ מירושלים ו-8 ק"מ מכיח לחם. האקלים כאזור נוח מרכיב חדשי השנה (חס במשך היום וצונן כלילות) כמות המשקעים מועטה, כ-150 מ"מ בשם לשנה. האזור דל בצמחיה - הצמחיה המצויה בו הינה בעיקרה עונתית נמוכה (בתה), ומלבד חקלאות פרימיטיבית המבוססת על גידולי בעל עונתיים, חורשות ובוסתנים נטועים ספורים, הנוף הינו מדברי. כסכיבה הקרובה לאתר נמצאים הכפר זעורה וכן הישוב תקוע, והתנחלות חדשה - אלדוד. הכבישים כאזור צרים, מפותלים ואינם עונים על סטנדרטים מקובלים. כיום ניתן להגיע לאתר משני כיוונים: מצפון-מירושלים ובית לחם, וממערב - גוש עציון (עמק האלה, באר שבע). בתוך החום האזור שהוכרז לאחרונה כאתר הרודיון מצויים מספר רכוזים של סכני קבע וחלקות חקלאיות של כדואים.

ב. המלצות תכנית האב לתיירות להר חברון / א. ו-ע. קולקר אדריכלים.

המלצות התכנית, הנמצאת כרגע בכתיבים, לגבי הרודיון, מתבססות על פיתוח מערכת הדרכים הקיימת כאזור תוך השלמה סלילת הציר תקוע - מצפה שלם, לשם יצירת "מסדרון רוחב" עמק האלה - ים המלח, וכן על סלילת כביש "חוצה מדבר יהודה", כהמשך לדרך אלון ממעלה אדומים לכוון ערד.

כמסגרת זו מוגדר אתר הרודיון כ"שער מדבר" של ציר הרוחב - בשל היותו אתר הסטורי בעל חשיבות וכוח משיכה תיירותי, הממוקם על פרשת המים, כשכצמוד אליו מוצע לפתח מוקד תיירותי אזורי. התכנית מבדירה את הרודיון כאתר לשהיית יום בלבד, כשפתרון הלינה כאזור מתבסס על מערכת ישובים קרובים בהם קיימים גרעיני אכסון שהכוונה לפתחם: אכסניה קיימת בתקוע, בית הארחה באלעזר, מלונות באפרת, כ"ס שדה בהר גילה. בנוסף מסתמכת התכנית על לינה כמלונות בכיח לחם וכירושלים.

זיק יובל
 נחמיה ביקסון ואלה ברי גור אארוכונים ואחמז ערום. מ. חרמל 17 (אוקראינה 9222922) טלפון - 02 690241

- ג. הצפייה - הצפייה מהר ההרודיון לנוף מרהיב לירושלים, בית לחם, חבל הקוע ומדבר יהודה.
- ד. גנון וצל - יצירה קונטרסט כין נוף הסכיכה הצחיח לבנים כעלי ענין כוסני וחורשות צל.
- ה. פעילות ונופש - מרכז לפעילויות מגוונות (יום ולילה) כאתר עצמו וכסכיכה.

התכנית עצמה מציגה את עיקרי התכנון ואת יעודי השטחים לאתר כשלב הפתוח הסופי.

שלבי הכצוע יהיו מותנים במספר גורמים:

- א. פתוח מערכת הדרכים באזור (סלילת כביש חוצה מדבר יהודה, השלמת ציר הרוחב עמק האלה - מצפה שלם ושפור דרכי הגישה מירושלים).
- ב. בקוש - כמות המבקרים (תיירות פנים וחוף) שיגיעו לאתר.
- ג. משאבים - כהשקעות כספיות וכוח אדם לפתוח ותפעול.
- ד. כהסדרים עם הכדוויים.

כהכנת התכנית הושם דגש על האפשרות ליישומה כשלבים בהתאם להתקדמות אפשרויות הכצוע, חוף מתן גמישות מירכית כבחירת הנושאים לפתוח ככל שלב והתאמתם למצב שיווצר כשטח.

התכנית המוגשת כזה מתיחסת לנושאי תכנון פיזי כלכד, האספקטים הכלכליים ושלכי תכנון וכצוע התכנית יעוכדו ויוגשו כחלק מהתכנית הרעיונית הסופית.

עיקרי תכנון וקביעת יעודי שטחים

1. אתר יחידות שטח ומבנים ארכיאולוגיים לבמר חפירה ושחזור

- א. גמר חפירה וחשיפה של המבנים הארכיאולוגיים שאותרו כשטח עד כה - ארמון ההר והמדרגות, מכלול הכריכה, הארמון הגדול, המסלול והמבנה המונוסטלי. שחזורם על ידי השלמות כניה של מבנים ושל תוואי ויחידות השטח ההרודיאניות, כמסרה להמחיש למבקר, הסוכב כשטח או הצופה אליו מראש ההר, את המערכת המבונה, חוף הדגשה של קוי מחאר המעצבים את הנוף הסלאכותי, מעשה ידי אדם, של מכלול האתר.
- לדוגמא, חשיפת דופן גרם המדרגות, שחזור המדרגות העולות להר וקשתות מנהרת הכניסה, יכליטו מחדש את הציר הדומיננטי שקשר את הר הרודיון ו"הרודיון תחתית".

נתחייב אישור משרד הביטחון והצבא. משרד הביטחון והצבא. משרד הביטחון והצבא. משרד הביטחון והצבא. משרד הביטחון והצבא.

כ. חפירה כיחידות שטח שלא נחפרו עדיין לגלוי ממצאים ארכיאולוגיים ולהשלמת המכלול ההרודיוני כולו. יחידות השטח העיקריות לנושא זה הן האזור הצפוני והפאוח הדרומית והמערכת של גן הכריכה.

2. קביעת תואי לכביש עוקף וכביש כניסה

כיום הכביש זעורה תקוע וכביש הכניסה עור כמרכז האתר ועל ממצאים ארכיאולוגיים. כדי לאחד את "הר" ו"ן תחתית" למכלול אחד קובעת התכנית תואי חדש לכביש העובר גיש הכניסה.

3. אתור מקום למרכז מבקרים - כולל חניה מרכזי

אחת הבעיות המרכזיות של אתר דיון היא הפרישה על פני שטח גדול והפרש הגובה בין שני יו המגיע ליותר מ-100 מ'. מגרש החניה והשרותים ממוסר גם על צלע ההר משרתים את העולים להר בלבד וחסרים רציפות לענות להגדלה בעתיד. כדי למנוע את הצורך כתכנון חני' מבקרים כ"הרודיון תחתית" ועל ידי כך לגרום לפצול וכפילות בפונקציות, וכדי להגיע לתפעול אופטימלי של האתר, נקבע מרכז המבקרים ומגרש חניה מרכזי אחד על הכתף שמדרום למכלול הכריכה, מתוך כוונה לבטל כעתיד את מגרש החניה הקיים ואת כביש הגישה להר.

מקום זה בעל מספר יתרונות:

- נגישות נוחה הן להרודיון תחתית והן להר.
- קרבה לכביש העובר, וממוקם על שטח אופקי שיצריך עבודות פתוח מצומצמות.
- מאפשר תצפית על האתר והסביבה.
- מהווה נקודת מוצא נוחה לרכבל המתוכנן להר.
- קרוב לאזור המיועד לפתוח פונקציות נופש עתידיות ויוכל לשמש כמרכז שרותים להן.
- רזרבה קרקעית לפתוח עתידי של מרכז המבקרים והחניה.
- מתקשר לכביש העליה הקיים להר, ויכול לפעול בכל שלבי הכיניים.

מרכז המבקרים יכיל בשלב הראשון: מזנון / מסעדה

שרותים

החנה מידע לתיירים וטיילים

חנות מזכרות

אזור ישיבה מוצל לקבלת הסברים ותצפיה.

נחמיה ביקסלן ואתר בור ארכיאולוגי ממוסר. שטח הפרישה על פני שטח גדול והפרש הגובה בין שני יו המגיע ליותר מ-100 מ'. מגרש החניה והשרותים ממוסר גם על צלע ההר משרתים את העולים להר בלבד וחסרים רציפות לענות להגדלה בעתיד. כדי למנוע את הצורך כתכנון חני' מבקרים כ"הרודיון תחתית" ועל ידי כך לגרום לפצול וכפילות בפונקציות, וכדי להגיע לתפעול אופטימלי של האתר, נקבע מרכז המבקרים ומגרש חניה מרכזי אחד על הכתף שמדרום למכלול הכריכה, מתוך כוונה לבטל כעתיד את מגרש החניה הקיים ואת כביש הגישה להר. מקום זה בעל מספר יתרונות: נגישות נוחה הן להרודיון תחתית והן להר. קרבה לכביש העובר, וממוקם על שטח אופקי שיצריך עבודות פתוח מצומצמות. מאפשר תצפית על האתר והסביבה. מהווה נקודת מוצא נוחה לרכבל המתוכנן להר. קרוב לאזור המיועד לפתוח פונקציות נופש עתידיות ויוכל לשמש כמרכז שרותים להן. רזרבה קרקעית לפתוח עתידי של מרכז המבקרים והחניה. מתקשר לכביש העליה הקיים להר, ויכול לפעול בכל שלבי הכיניים. מרכז המבקרים יכיל בשלב הראשון: מזנון / מסעדה שרותים החנה מידע לתיירים וטיילים חנות מזכרות אזור ישיבה מוצל לקבלת הסברים ותצפיה.

כשלכים הכאים מוצע להגדיל את שטח המסעדה כהתאם לכקוש, לכנות מרכז לתצוגה היסטורית באוגרפית כולל חדר הרצאות. לעצב ולהשתמש כתיאטרון הטבעי הקים כמרכז פתוח לכנוסים וארועים שונים.

4. יצירת קשר - רככל - בין הרודיון ל"הרודיון תחתית"

הפרש הגובה בין שני חלקי האתר גורם לפצול ונתוק ומאלץ את המבקרים לספס כמעלה ההר. כדי ליצור קשר נוח ומייד, מוצע להקים רככל בין מרכז המבקרים ובין ארמון ההר. בנוסף להעלאת רמת הנגישות הפיזית ישמש הרככל כגורם מושך כפני עצמו ויתרום לפופולריות של האתר. כנית הרככל תאפשר כטול מגוש החניה העליון, כביש הגישה אליו ושכיל העליה המדרוג.

5. נוף וגנון

- תחום האתר המוכרז מכיל כמה יחידות נוף כעלות אופי יחודי. כוונת התכנית לקבוע יעודי גנון ועצוב נוף ליחידות השונות.
- א. גנון אינטנסיבי כצמוד לאחרים ומכנים ארכיאולוגיים.
1. גן נוי הרודיאני כמכלול הכריכה.
 2. מסטחי צמחיה להדגשת יחידות שטח ארכיאולוגיות, המסלול רצפת הכריכה וכד'.
 3. שדרות עצים ושיחים להדגשת קוי מתאר ארכיאולוגיים.
- ב. נטיעת חורשות צל ככסיס לפעילויות נופש שונות, כצידו המערבי של האתר.
- ג. שמור נוף ופתוח מכוקר של חקלאות כפריפריה של האתר.
 1. שמור חקלאות פרימיטיבית מסורתית כעיקר כואדיות שמצפון ומדרום למסלול.
 2. קביעת הנחיות לפתוח חקלאי מכוקר לטמור האופי המיוחד של אזור ספר המדבר, כשטחים שיעוכדו כתחום האתר.
 3. קביעת אזורים לשמור נוף מדברי, כעיקר מדרום מזרח להר ההרודיון.

6. עצוב ההר ומורדותיו

כמסך השנים השתנו פניו של החרוט המלאכותי היוצר את ההר. נכנו טרסות חקלאיות כמורדותיו הצפוניים, נסללו כביש, מגרש חניה ושביל עליה רגלי ונשפכו כמויות עפר גדולות על מורדותיו הדרומיים בעקבות חפירות ארכיאולוגיות. מטרת התכנית לעצב מחדש כמידת האפשר את המדרונות המלאכותיים ולחזור למכנה החרוט הקטום המקורי. בין היתר ע"י כנית הרכבל שיאפשר את בטולו של מגרש החניה העליון ושביל העליה הרגלי.

7. איחור אזורים לפתוח פעילויות נופש שונות

כנוסף לפונקציות הקשורות לביקור באתר ארכיאולוגי, מאתרת התכנית עבודה קרקעית באזור שממערב להר ההרודיון, לפתוח פעילויות נופש שונות במסגרת חורשות הצל שינטעו במקום. פעילויות אלה יכללו נופש פעיל, פיקניקים ומנוחה, מרכז לסיורי מדבר - רגליים ורכובים - חניון יום ולילה. הפעילויות יפותחו כהתאם לרמות הבקוש כפי שיווצרו בשלבים השונים של פתוח האתר. פעילויות נוספות המוצעות לאתר הן ארגון סיורי לילה משולבים כמופע אור קולי, וארגון כינוסים או מופעים מיוחדים כתיאטרון הסכעי.

8. התווית שבילי סיור להולכי רגל

במסגרת התכנית נקבעו מסלולי סיור רגלי כחלקי האתר השונים. המסלולים הוכננו כך שיעניקו מגוון של אפשרויות סיור באתר, סיורים קצרים למוקדי משיכה מרכזיים וסיורים ארוכים שיקיפו את כל חלקי האתר, חלק מהמסלולים כוללים שלוב של הרכבל, המנהרות התת קרקעיות, וגרם המדרגות. המסלולים יהיו משולטים ובמסגרתם יאותרו נקודות חצפית לנוף הקרוב והרחוק.

התכנית הוכנה ע"י נ. ביקסון-י. בר דור, אדריכלים
כתאום עם ד"ר א. נצר, וכהסתמך על ראשי פרקים
וערוגמה כפי שהוכנו ע"י נ. סאט - קק"ל
ו-י. בן מאיר - המועצה האזורית גוש עציון.

23.9.82

- ג. תצפית - תצפית מהר ההרודיון לנוף מרהיב לירושלים, בית לחם, חכל תקוע ומדבר יהודה.
 ד. גנון וצל - יצירת קונטרסט בין נוף הסכיכה הצחיח לבנים בעלי ענין כוטני וחורשות צל.
 ה. פעילות ונופש - מרכז לפעילויות מגוונות (יום ולילה) כאחר עצמו ובסכיכה.

התכנית עצמה מציגה את עיקרי התכנון ואת יעודי השטחים לאתר בשלב הפתוח הסופי.

שלכי הכצוע יהיו מותנים כמספר גורמים:

- א. פתוח מערכת הדרכים באזור (סלילת כביש חוצה מדבר יהודה, השלמת ציר הרוחב עמק האלה - מצפה שלם ושפור דרכי הגישה מירושלים).
 ב. בקוש - כמות המכקרים (חיירות פנים וחוף) שיביעו לאתר.
 ג. משאבים - בהשקעות כספיות וכוח אדם לפתוח ותפעול.
 ד. בהסדרים עם הכדוויים.

בהכנת התכנית הושם דגש על האפשרות ליישומה כשלכים בהתאם להתקדמות אפשרויות הכצוע, תוך מתן גמישות מירכית בבחירת הנושאים לפתוח בכל שלב והתאמתם למצב שיווצר כשטח. התכנית המוגשת כזה מתיחסת לנושאי תכנון פיזי כלכד, האספקטים הכלכליים ושלכי תכנון וכצוע התכנית יעובדו ויוגשו כחלק מהתכנית הרעיונית הסופית.

עיקרי תכנון וקביעת יעודי שטחים

1. אתר יחידות שטח ומבנים ארכיאולוגיים לבמר חפירה ושחזור

א. גמר חפירה וחשיפה של המבנים הארכיאולוגיים שאותרו כשטח עד כה - ארמון ההר והמדרגות, מכלול הכריכה, הארמון הגדול, המסלול והמכנה המונומנטלי. שחזורם על ידי השלמות כניה של מבנים ושל תוואי ויחידות השטח ההרודיאניות, כמסרה להמחיש למקקר, הסוככ כשטח או הצופה אליו מראש ההר, את המערכת המכונה, חוף הדגשה של קוי מתאר המעצבים את הנוף המלאכותי, מעשה ידי אדם, של מכלול האתר.
 לדוגמא, חשיפת דופן גרם המדרגות, שחזור המדרגות העולות להר וקשתות מנהרת הכניסה, יבליטו מחדש את הציר הדומיננטי שקשר את הר הרודיון ו"הרודיון תחתית".

כ. הפירה כיחידות שטח שלא נחפרו עדיין לגלוי מטצאים ארכיאולוגיים ולהשלמת המכלול ההרודיוני כולו.
יחידות השטח העיקריות לנושא זה הן האזור הצפוני והפאות הדרומית והמערכית של גן הכריכה.

2. קביעת תואי לכביש עוקף וכביש כניסה

כיום הכביש זעורה הקוע וכביש הכניסה עוברים כמרכז האתר ועל מטצאים ארכיאולוגיים. כדי לאחד את "הרודיון תחתית" למכלול אחד קובעת התכנית תואי חדש לכביש העובר ולכביש הכניסה.

3. אתר מקום למרכז מבקרים - כולל מגרש חניה מרכזי

אחת הבעיות המרכזיות של אתר ההרודיון היא הפרישה על פני שטח גדול והפרש הגובה בין שני חלקיו המגיע ליותר מ-100 מ'. מגרש החניה והשרותים ממוקמים היום על צלע ההר משרתים את העולים להר בלבד וחסרים דרכה קרקעות להגדלה בעתיד. כדי למנוע את הצורך בתכנון חניה ומרכז מבקרים כ"הרודיון תחתית" ועל ידי כך לגרום לפצול וכפילות כפונקציות, וכדי להגיע לתפעול אופטימלי של האתר, נקבע מרכז המבקרים ומגרש חניה מרכזי אחד על הכתף שמדרום למכלול הכריכה, מחוץ כוונה לבטל בעתיד את מגרש החניה הקיים ואת כביש הגישה להר.

מקום זה כעל מספר יחרונות:

- נגישות נוחה הן להרודיון תחתית והן להר.
- קרבה לכביש העובר, וממוקם על שטח אופקי שיצריך עבודות פתוח מצומצמות.
- מאפשר חצפית על האתר והסביבה.
- מהווה נקודה מוצא נוחה לרכבל המתוכנן להר.
- קרוב לאזור המיועד לפתוח עונקציות נופש עתידיות ויוכל לשמש כמרכז שרותים להן.
- דרכה קרקעית לפתוח עתיד של מרכז המבקרים והחניה.
- מתקשר לכביש העליה הקיים להר, ויכול לפעול בכל שלבי הכיניים.

מרכז המבקרים יכיל כשלב הראשון: מזנון / מסעדה

שרותים

חנות מידע לתיירים וטיילים

חנות מזכרות

אזור ישיבה מוצל לקבלת הסברים וחצפית.

כשלבים הכאים מוצע להגדיל את שטח המסעדה כהתאם לבקוש, לבנות מרכז לתצוגה היסטורית גאוגרפית כולל חדר הרצאות. לעצב ולהשתמש כתיאטרון הטכני הקים כמרכז פתוח לכנוסים וארועים שונים.

4. יצירת קשר - רכבל - בין הרודיון ל"הרודיון תחתית"

הפרש הגובה בין שני חלקי האתר גורם לפצול ונתוק ומאלץ את המבקרים לספס כמעלה ההר. כדי ליצור קשר נוח ומייד, מוצע להקים רכבל בין מרכז המבקרים ובין ארמון ההר. בנוסף להעלאת רמת הנבישות הפיזית ישמש הרכבל כגורם מושך בפני עצמו ויחרום לפופולריות של האתר. כניית הרכבל תאפשר כסול מגוש החניה העליון, ככיש הגישה אליו ושכיל העליה המדורג.

5. נוף וגנון

- תחום האתר המוכרז מכיל כמה יחידות נוף בעלות אופי יחודי. כוונת התכנית לקבוע יעודי גנון ועצוב נוף ליחידות השונות.
- א. גנון אינטנסיבי כצמוד לאחרים ומכנים ארכיאולוגיים.
1. גן נוי הרודיאני במכלול הכריכה.
 2. משטחי צמחיה להדגשת יחידות שטח ארכיאולוגיות, המסלול רצפת הכריכה וכד'.
 3. שדרות עצים ושיחים להדגשת קווי מתאר ארכיאולוגיים.
- ב. נטיעת הורשות צל ככסים לפעילויות נופש שונות, כצידו המערבי של האתר.
1. שמור נוף ופתוח מבוקר של חקלאות כפריפריה של האתר.
 2. שמור חקלאות פרימיטיבית מסורתית כעיקר בואדיות שמצפון ומדרום למסלול.
 3. קביעת הנחיות לפתוח חקלאי מבוקר לשמור האופי המיוחד של אזור ספר המדבר, בשטחים שיעוכדו בתחום האתר.
 3. קביעת אזורים לשמור נוף מדברי, כעיקר מדרום מזרח להר ההרודיון.

6. עצוב ההר ומורדותיו

כמשך השנים השתנו פניו של החרוט המלאכותי היוצר את ההר. נכנו סרסות חקלאיות כמורדותיו הצפוניים, נסללו כביש, מגרש חניה ושכיל עליה רגלי ונשפכו כמויות עפר גדולות על מורדותיו הדרומיים. כעקבות חפירות ארכיאולוגיות. סטרת התכנית לעצב מחדש במידת האפשר את המדרונות המלאכותיים ולחזור למכנה החרוט הקטום המקורי. בין היתר ע"י כנית הרככל שיאפשר את בטולו של מגרש החניה העליון ושכיל העליה הרגלי.

7. איחור אזורים לפתוח פעילויות נופש שונות

כנוסף לפונקציות הקשורות לביקור כאתר ארכיאולוגי, מאתרת התכנית עתודה קרקעית כאזור שממערב להר ההרודיון, לפתוח פעילויות נופש שונות כמסגרת חורשות הצל שינטעו במקום. פעילויות אלה יכללו נופש פעיל, פיקניקים ומנוחה, מרכז לטיולי סדכר - רגליים ורכובים - חניון יום ולילה. הפעילויות יפותחו כחאם לרמות הכקוש כפי שיווצרו כשלבנים השונים של פתוח האתר. פעילויות נוספות המוצעות לאתר הן ארגון סיורי לילה משולבים כמופע אור קולי, וארגון כינוסים או מופעים מיוחדים כתיאטרון הטבעי.

8. התווית שכילי סיור להולכי רגל

כמסגרת התכנית נקבעו מסלולי סיור רגלי בחלקי האתר השונים. המסלולים חוכננו כך שיעניקו מגוון של אפשרויות סיור כאתר, סיורים קצרים למוקדי משיכה מרכזיים וסיורים ארוכים שיקיפו את כל חלקי האתר, חלק מהמסלולים כוללים שלוב של הרככל, המנהרות החת קרקעיות, וגרם המדרגות. המסלולים יהיו משולטים וכמסגרתם יאותרו נקודות תצפית לנוף הקרוב והרחוק.

התכנית הוכנה ע"י נ. כיקסון-י. כר דור, אדריכלים בתאום עם ד"ר א. נצר, ובהסתמך על ראשי פרקים וערוגמה כפי שהוכנו ע"י נ. סאס - קק"ל ו-י. כן מאיר - המועצה האזורית גוש עציון.

23.9.82

נחמיה ביקסון ואלף בר גר אדריכלים ומתכנני ערים. מ' הרצוג 14 (מק"א 922622) ירושלים. טלפון - 690241 - 02

אמץ תלמידי

מועצה אזורית

גוש עציון

תאריך 12.8.82

אלוף שבת
אלעזר
אמיר
הריזולת
כפריצקי
מגליעז
ראשיטורים
הקוק

בע"ה

פרוטוקול ישיבה ועדה היגוי לאתר הרודיון

השתתפו: ה"ה פ. סוקר - החברה לתיירות

ד"ר אהוד נצר - ארכיאולוג האתר - המכון לארכיאולוגיה - באוניברסיטת העברית

- נ. סאס - הקה"ל
- שלמה פוקס - החטיבה להתיישבות - חבל ירושלים
- בובי ביאון - נציג תקוע
- אוריכל ביקסון-בר-דור - המתכננים
- שילה גל - ראש המועצה האזורית גוש-עציון
- יורם בן-מאיר (פיצ'י) - מ"א גוש-עציון

סוכס:

1. בשלב זה מבקשה הועדה להכין תכנית אב רעיונית, שתהווה בסיס להפיכתה לתכנית אב מפורטת, ולאחר מכן לתכנית פיתוח ובה שלבים וחשומות.
2. בשלב המידי יגישו המתכננים תכנית אב המגדירה יעודי שטח.
3. במסגרת הדיון הציגו המשתתפים רעיונות ראשונים, (חלקם הוגשו בכחובים ע"י קה"ל וע"פ המועצה). הודגש כללית: הצורך ליצור הבחנה בין האתר (למימצאים הארכיאולוגיים) לבין חחומים בעלי אופי של "דסני לנד"; האפשרות לשימוש באתר בלילה; הצורך ליצור חיבור מתאים בין שני החלקים הטופוגרפיים של האתר; הרודיון עילית והרודיון תחתית.
4. בפגישה הבאה של הועדה יציגו המתכננים את המצאי הקיים הנוגע לפיתוח האתר ואשר יש לו השלכות לחיכנון המקומי והמרחבי: טופוגרפיה, גבולות, תנאי אקלים, הביקוש וסוגיו, מערכת הכבישים, מבנים ושלקות חקלאיות של מקומיים באחר ובסביבתו, דרכי תיפעול ואופי הפעילויות. המתכננים יעשו סכב בין כל הגורמים (מוסדות ויחידים) הקשורים אל האתר - כדי לאסוף נתונים וגיטוח תכנון. חוצג פרוגרמה ראשונית לפיתוח האתר.

Approved Person Name Birth Date Gender

20.1.27

Approved: Mrs T. King - Home Secretary

Mr John Doe - Mr William Green - Mrs Mary Black - Miss Susan White

- 1. Mrs King - Home Secretary
- 2. Mr John Doe - Mr William Green - Mrs Mary Black
- 3. Miss Susan White - Miss Jane Grey
- 4. Mr Robert Brown - Mr Thomas Black
- 5. Mrs Elizabeth White - Mrs Margaret Green
- 6. Mr Charles Black - Mr James White

Notes:

1. This list is subject to change without notice. All names are subject to verification.
2. All names are subject to change without notice.
3. All names are subject to change without notice. (This list is subject to change without notice.)
4. All names are subject to change without notice. (This list is subject to change without notice.)

מועצה אזורית גוש עציון

תאריך _____
אלקטרונית
אלקטרונית
אזורית
הרייזברון
כפר-עציון
מגדלי-עציון
ראש-עציון
הקטן

- 2 -

הפגישה הבאה התקיימה בחר-גילה ביום ג' י"א תשרי תשמ"ג - 28,9.82 בשעה 10.00

רשם: פיצ'י

חפוצה

למשתתפים

למר עמוס צנור - מנכ"ל החברה לפיתוח

למר י. עופר מנהל חבל ירושלים בחטיבה להתיישבות

לד"ר איים צבן - מנהל אגפ"ק בקהק"ל וסמנכ"ל המח' להתיישבות

1900-1901

Page 10

1900

Jan 1st

Jan 2nd

Jan 3rd

Jan 4th

היכן נקבר המלך הורדוס?

עיון מדויק במלחמות היהודים ובקדמוניות היהודים של יוסף בן מתתיהו, מלמד על אפשרות קיומם של שני מקומות בשם "הורדיון". המאמרים שלהלן עומדים על היכול להשתמע מכך לגבי מיקומו של קבר הורדוס המלך.

במלחמות היהודים א' כ"א (תרגום שמחוני), מתאר יוסף בן מתתיהו את מפעלי הבנייה של הורדוס, וכך השאר הוא כותב:

וכאשר עשה הורדוס זכר עולם לקרוביו ולאחביו, לא זלזל גם בזכר עצמו. על כן בנה מבצר בהר הפונה אל ארץ ערב וקרא לו הורדיון על שמו. ואף הרמה העשויה ביד אדם, במרחק שישים ריס מירושלים, אשר דמות לה כמראה שר, גם לה קרא הורדוס בשם זה.

לאור הידוע לנו היום על אתר הורדיון שליר תקוע, ייתכן שהכוונה היא להורדיון התחתית ולמבצר שבראש ההר. אך חוקרים כש. קליין, י. צפריר ואחרים פירשו שהורדוס אמנם בנה שני מבצרים בשם הורדיון – האחד במרחק 60 ריס מירושלים, והורדיון שני שנבנה "מול ערביה".

בתיאור מותו של הורדוס, מסופר שהמלך מת בארמונו שביריחו, ושהובל לקבורה בהורדיון. בתרגום שמחוני של מלחמות היהודים א' ל"ג, ט' כתוב:

... נסת המלך הובלה כשבעים ריס עד הגיעה אל הורדיון ושם נקברה כמצות המת שמחוני מביא גרסה נוספת (כהערה 8, שם):

... נסת המלך הובלה כמאתיים ריס עד הגיעה אל הורדיון, ושם נקברה כמצות המת ואילו בקדמוניות היהודים י"ז, ח' ג', בתרגום שליט, אנו קוראים:

... הם הלכו שמננה ריס להורדיון שכן בפקודתו של הורדוס שם היה קבורתו.

הבנת הטקסטים האלה ואיתור מקום קבורתו של הורדוס על-פי המקורות הכתובים, תלויים אפוא בפתרון שלוש בעיות סתומות: מה משתמע מהמלים "ארץ ערב"? כמה זה ריס (ו/או סטדיה)? ומה היה מסלול תהלוכת הקבורה?

על פתרון החידה מקשות גם אידהתאמות בציון מרחקים אלה בכתב-היד, ובתרגומים השונים של מלחמות היהודים ושל קדמוניות היהודים. כך מופיע המרחק להורדיון לעתים 8 סטדיות, 60 ריס, 70 סטדיות, 200 סטדיות, ולא ברור אם אלה מתייחסים למרחק ירושלים-הורדיון, יריחו-הורדיון, יריחו-ירושלים-הורדיון, ולאזו הורדיון הכוונה, אם אמנם היו שני מקומות בשם זה. על-סמך ההנחה שהיו שני הורדיונים, ושמשע ההלווייה של הורדוס עבר מרחק של כ"ח ריס (או סטדיות) מיריחו להורדיון אשר "אל מול ערב" – מציעים חנן אשל ויואל כן-גון לחפש את קברו של הורדוס בקרבת יריחו. ד"ר אהוד נצר מביא מנסינו הרחב כחוקר וכחופר באחרים ההרודיאניים הנוגעים לענין, תודתנו נתונה גם לר"ד זאב משל שהעיר הערותיו לנושא.

הורדיון תחתית – המבנה המונומנטלי על רקע בריכת המים הגדולה (צילום: זאב רדובן)

לפי הירושלמי
לפי הירושלמי
לפי הירושלמי
לפי הירושלמי
לפי הירושלמי

הרודיון האחרת וקבר הורדוס

חנן אשל ויואל ברנון

כמו כן, מובא שם הצעה לגרסה נוספת – מאתיים רים, בליווי ההשערה שזהו המרחק שבין יריחו להרודיון. דרך ירושלים. הנימוק למסע כזה הוא, אולי, הרצון להעביר את מיטת המלך בירושלים, לכבודו של המת, אבל מתברר, כי כתיאור המקביל בקדמוניות היהודים, בסיום תיאור ההלוויה נאמר: "הם הלכו שמונה רים להרודיון שכן בפקדתו של הורדוס שם היתה קבורתו" (קדמוניות היהודים י"ז, ח' ג).

כל כתבי היד ביוונית כותבים: שמונה סטדיות. אין שום כתיב של קדמוניות היהודים שגורס אחרת. לעומת זה, כתיב היד של מלחמות מביאים שתי גרסאות למרחק הרודיון מיריחו – 70 או 200 סטדיות. מצויים שישה כתיב היד ביוונית של קדמוניות היהודים, אבל אין כתיב היד ביוונית של מלחמות. כל כתיב היד כותבים לטינית, בלומר הם תרגומים.

הנוסח היווני נתגלגל בכתיב היד שאברו, עד שהודפס בבאול, לראשונה בשנת 1544. במהדורה זו נכתב 200 סטדיות כמרחק הלוויה. ב־1887 יצא לאור נוסח מדעי (של נינה), עליסמך השוואות בין נוסח באול לבין כתבי היד הלטיניים¹. והוא חוקן את המרחק ל־70 סטדיות, מספר שקרוב יותר למרחק המדויק בין ירושלים להרודיון שליד תקוע – 60 סטדיות.

מכל מקום, אין מחלוקת לגבי גרסה א הטטריות של קדמוניות היהודים, בעוד שהגרסאות המביאות 70 סטדיות, וגם 200, מוטלות בספק, כיוון שאין

מספר שאלות סביב הרודיון וקבורתו של הורדוס נותרו עדיין פתוחות. קבר הורדוס טרם נמצא. הרודיון אחרת לא אותרה. אנו מציעים לטפל בשאלות אלה מזווית חדשה. דרך טיפול מדויק במקורות הכתובים. מהם אפשר להסיק שינוע שני מקומות בשם הרודיון, ולא אחד. וכך כותב קליין בארץ יהודה עמ' 88:

לכבוד עצמי בנה (הורדוס) שני מבצרים בשם הרודיון. האחד 60 רים מירושלים... (וממשיך כתיאור האתר) ואתר-כך: הרודיון האחרת נבנתה "נגד ערביה", כפי שאומר יוסטוס. על פי זה אפשר לחשוב שזו נבנתה אם על הגבול הדרומי של יהודה בסביבות ים-המלח, מפני שפעמים נקראה גם הסביבה היא בשם ערביה, או אולי כטרמון כמזרח עבר הירדן, כי שם היתה עיקר "ערביה". ושם נמצאים שרידים שונים מבני הורדוס².

מהו, אם כן, הרודיון האחרת שלמול ערב. והאם אפשר לחפש אותה רק בעבר הירדן?

בעיית המרחק ותואי הלוויה

כתיאור מותו של הורדוס נזכרת יריחו פעמים אחדות, ואין ספק שהורדוס מת בארמונו שביריחו. מקובל להניח שהובל לקבורה מיריחו עד להרודיון שבאזור תקוע, אך במלחמות היהודים ספר א, ל"ג ט, מתרגם שמחוני 70 רים (המקור מדבר על הלוויה)³ כטווח הלוויה, וזכר זה מוסבר בהערה א שם. כמרחק ההרודיון מירושלים, עובדה שאינה מדויקת, לדעתנו⁴.

השתנה ממקום למקום, סטדיה אחזאית – 164 מ' באלכסנדריה – 185 מ' באוליפיה – 192 מ' באסיה הקטנה – 210 מ' מהירודוטוס (1491) עולה שיעור של 400 אמה, והוא 210 מ' בקירוב. לפיכך, א סטדיות הן לכל הפחות 1.312 מ' (164x8), ולכל היותר 1.680 מ' (210x8) המרחק האורזי בין חל אלעקבה לארסנונה הנו 1,200 מ' המרחק בשטח הוא, לפיכך, 1.5 ק"מ, והוא מתאים ל־א סטדיות (ודאה אנציקלופדיה עברית, ערך "אסטרונומי").

3. במספר מקומות כותב יוסף בן מתתיהו שהמרחק מהרודיון לירושלים הוא 60 רים (מלחמות א, י"ג ח; ר"א, כ"א י). קדמוניות היהודים י"ז, ט, ו"ט, ו. ובשום מקום לא 70 רים.

4. על כתבי היד השונים של מלחמות וקדמוניות היהודים, ראה הקדמה להוצאה המדעית של כתבי יוסף בן מתתיהו, שיצאה באוקספורד ב־1927 על־ידי H. St. J. Thackeray קדמוניות היהודים, עמ' XVII-XIX; מלחמות, עמ' XXVII-XXIX.

1. גם יודם צפירי מצייך, שערך להפריד בין שני מבצרי הרודיון, ובאשר הוא מונה את מבצר המרכז שערדין לא זהו. הוא כותב: "וכן מבצר נוסף ששמו הרודיון מול ערביה, נראה בעבר הירדן. לפי שעה אין סימוכין של ממש לזיהוי הרודיון המזרחית (יודם צפירי) – "מבצר המרכז של יהודה" קדמוניות, ובענין לחקר א"י ועתיקותיה 30-31, תשל"ה עמ' 144.

בהתייחסות אחרת לבעיית הרודיון המזרחית אצל ד"ר א. נצר כחובת הרודיון, אהוד נצר, הוצאת אריאל 1980, עמ' 12 בהערה – שם מעליה, בין השאר, גם האפשרות של טעות ספרותית, ומדובר בעצם בהרודיון אחת מלבד.

2. רים הוא ביטוי תלמודי – אתר שמשעה ומחצה כמיל (משנה יבא פ"ו מ"ד וע"ן) – והוא מקובל בתרגומה העברי של "סטדיה" אבל מידת המיל שבתלמוד שונה מן המיל הרוסי וקצרה ממנו בשליש, ולפיכך אין התרגום מדויק. יוסף בן מתתיהו השתמש תמיד ב"סטדיות", ורק שמחוני תרגם ל"רים" מידת הסטדיה היתה הבסיס לאורך מסלולי המיזרח כיוון, ולפי זה ובני האצטרוניים כסטדיה אחת 500 או 600 רגל ומידת הרגל

חנן אשל ויואל ברנון הם מדריכים בכירים בבית ספר שדה עמרה

ארמנת הורדוס באיזור יריחו - הצעת זיהוי חדשה

אלה מרחקים מדויקים עוד יש לומר. שחיקוני הגרסאות של 70 ו-200 סטדיות מיוסדים על ניסיון של התאמה להגיגון של המציאות הידועה - מיקום הרודיון שליד תקוע. קשה להניח שמישהו ינסה "לתקן" ל-8 סטדיות. בפרט כשכל כתיב-היד של קדמוניות היהודים דורכים שפה אחת.

זיהוי ארמנות הורדוס באיזור יריחו

לפיכך אנו מציעים את הרעיון הבא: הרודיון השנייה היא הרודיון של קבר הורדוס. להבדיל מהרודיון שליד תקוע. והיא רחוקה מיריחו 8 סטדיות, כלומר כ-1.5 קילומטרים בלבד. המרחק בין ארמנות יריחו לבין תל אלעקבה מתאים בדיוק לתיאור המובא בקדמוניות היהודים, כ-1.5 קילומטרים, והאתר יושב על הדרך (ירושלים-יריחו-עבר הירדן). זיהוי תל אלעקבה כהרודיון מעורר את השאלה דיכן הוא קיפרוס (המזוהה כעת בתל אלעקבה). נפנה למבצר השני החולש על יריחו. הלא הוא ראס קרנטל בעבודתו של זאב משל וזהה תל אלעקבה כקיפרוס, ובראש קרנטל ראה זאב משל את דוק-דגון. השאלה מדוע לא מזכיר יוסף בן-מתתיהו את דוק-דגון בהקשר לתקופה ההרודיאנית. נשארה פתוחה.

וכך כותב זאב משל:

כל מבצרי המדבר החשמונאיים שוקמו או נבנו מחדש על-ידי הורדוס. המקורות ההיסטוריים מספרים לנו על מבצר הרודיאני אחד בלבד באיזור יריחו - קיפרוס. אם מזהים את קיפרוס כתל אלעקבה, האם יש להסיק כי המבצר החשמונאי בראס קרנטל לא שוקם ע"י הורדוס? ממצא התרסים כאן סותר הנחה זו. רוב התרסים הנלקטים נראים יותר הרודיאניים מאשר חשמונאיים, אך בשרידים הבנויים שוב אין להכיר מה שייד לאלה ומה לזה. יש להניח שמבצר מעולה זה שוקם אף הוא על-ידי הורדוס. ולשאלה מדוע אינו נזכר במקורות אין עדיין תשובה. (זאב משל, מבצרי יריחו, סלעית 4, יוני 72)

בדיקת המקורות תראה, שבכל מקום בו מתאר יוסף בן-מתתיהו את דגון, הוא משתמש במטבע הלשון - "ממעל ליריחו": "... ותלמי מיהר לברוח אל אחת המצודות ממעל ליריחו הנקראת בשם דגון" (מלחמות א' ב: ג). או "... ותלמי נסוג לאחד המבצרים שמעל ליריחו הקרוי דגון" (קדמוניות היהודים י"ג ח: א).

5. זאב משל, המבצרים השולטים על יריחו ויהודים, יריחו, ד' יצחק בן-צבי 1978 עמ' 15-25. ושם ביבליוגרפיה לגבי החוקרים שטיפלו בנושא לפניו.
6. זאב משל אמנם שיער באוזניו (בעמ' 1) שהשם "דגון" המופיע בכתיב יוסף בן-מתתיהו הוא השם ההרודיאני, בניגוד ל"דוק" השם שמופיע בכשמונאיים א' והוא השם החשמונאי. אך צ"ח בעצמו שאין ראייה לכך.

כאוחו ביטור הוא משחמש בשלוש מתוך ארבע הזכרות של קיפרוס¹ וממעל ליריחו הקים מבצר נשגב בחוסנו וכלול בהדרו. והקדיש אותו לאמו בקראו אותו בשם קיפרוס² (מלחמות א' כ"א ט) ומעל ליריחו בנה גם על שם אמו מקום מצרין במקום מבטחים ונעים ביותר באכסנויות שלו. וקרא לו קיפרוס³ (קדמוניות היהודים ט"ז ה' ב). והמורדים כבשו את המבצר הנקרא קיפרוס אשר ממעל ליריחו⁴ (מלחמות ב' י"ח ו). ההזכרה הרביעית היא החשובה ביותר לענייננו: "ובעיר יריחו בין מצודת קיפרוס ובין הארמון הישן הקים המלך ארמון חדש וטוב מן הראשון וזוה ממנו למושב וקרא לו על שם שני אוהביו" (מלחמות א' כ"א ד).

היכן קיפרוס?

אם נזוה בבחירת את הארמון הישן הראשון ואת הארמון החדש⁵ נדע גם היכן לחפש את "קיפרוס"⁶

בשנים האחרונות חוקר ד"ר אהוד נצר את מכלול הארמונות מימי הבית השני שנבנו במוצא ואדי קלט. ובין השאר חשף ארמון מפואר ביותר שנבנה משני צדי ואדי קלט. לדעתו. זהו בלי ספק "הארמון החדש" על-סמך ממצא המטבעות⁷ ועל-סמך הדמיון בין האולם שנחשף לבין אולמות המתוארים בארמון הורדוס בירושלים. (שני הארמונות נקראים "על שם אוהביו" - אנריפא ואוגוסטוס - מלחמות א' כ"א א.)

נפנה: אם כן. ל"ארמון הישן" רוב החוקרים⁸ תואים בארמון הישן את הארמון החשמונאי שנמצא מצפון לוואדי קלט (ארמון זה כוסה בעפר על-ידי הורדוס מאוחר יותר). טענתם היא, שארמון זה הוא שהוזכר על-ידי יוסף בן-מתתיהו בתיאור הטבעות של אריסטובולוס ה-III, וכאשר כתב יוסף - "הארמון הישן" בוואדי התכוון אליו אבל סיפור הטבעת אריסטובולוס מופיע בעזרה מליאה רק בקדמוניות היהודים (ט"ז ג' ג). וזו מתואר הארמון החשמונאי במקום האירוע, ואילו במלחמות א' כ"ב ב' מובא הסיפור בצמצום ולא מוזכר כלל הארמון לעומת זאת. התיאור של ארמון הורדוס שהובא לעיל. ושבו מוזכרים הארמון הישן והחדש. מופיע במלחמות. מכיוון שיוסף בן-מתתיהו כתב את מלחמות לפני שכתב את קדמוניות היהודים. לא ייתכן ש"הארמון הישן" במלחמות הוא הארמון שתיאר אחרי-כן בקדמוניות היהודים!

הדרך פתוחה להשערה שהארמון הישן נבנה על-ידי הורדוס כיריחו. לפני בניית הארמון החדש (משני צדי ואדי קלט)

הורדוס הוצרך לבנות ארמון כזה. נוסף לארמון החשמונאי. שכן לא יכול היה לנשל את המשפחה החשמונאית מהארמון הצפוני. כתנאים ששררו אז. בתיאור הטבעת אריסטובולוס (קדמוניות היהודים ט"ז ג' ג) מסופר שאלכסנדרה. אם מרים החשמונאית. אירחה את המזומנים. דבר זה מוכן לאור יחסי הידידות של אלכסנדרה עם קליאופטרה⁹. שקיבלה את איזור יריחו מאנטוניוס (מלחמות א' י"ט א). (ולכן הורדוס. למרות שכבר מלך. הינו רק אורח של אלכסנדרה.)

הורדוס אמנם חזר את המקום מהמלכה המצרית (קדמוניות היהודים ט"ז ד' ב-ד). אך לבנות ארמון בשטח החכימה לא יכול. לכן נדחק ובנה את הארמון הישן מדרום לוואדי קלט. איזור שעד אז לא הושקע¹⁰. וכנראה שלא היה כלול בשטח שהוחזר לקליאופטרה.

בשטח שמדרום לוואדי קלט. נחשף ארמון על-ידי פריצ'רד ב' 1951 (אמנם הלה חשב שמדובר בנימגסיון. אך גרעון פרסטר ואהוד נצר הוכיחו שמדובר בארמון¹¹). גם אהוד נצר ייחס את הארמון הזה להקשר הזה. וכך הוא כותב:

מרוס אנטוניוס נחן את נאח המדבר הפוריה כפתח ליריחו קליאופטרה מלכת מצרים הורדוס אשר נקודתיו החשמונאים בוואדי הכיז כחשיבותו הכלכלית העצומה של האיזור. חזו וחזר את הבקעה מיריה של קליאופטרה. פעשה אשר בוואדי אפשר לו להמשיך ולפתח את הבקעה. לשלב זה יש לשייך. לדעתנו - כחלק מסיחה השטח שהיה מדרום לוואדי קלט - את בניית הארמון אשר נחפר ב' 1951 ופרוסס ע"י פריצ'רד (אהוד נצר. יריחו. ידן צבי. ירושלים. עמ' 14).

לעומת זאת מופיע תיאור הארמון החדש במלחמות ספר א' פרק כ"א. במסגרת הכוללת את מפעלי הכנייה הרבים של הורדוס. לאחר קרב אקטיוס. הפרק פותח במלים: "בשנת 15 למלכו". דבר זה נכון במיוחד בנוגע ליריחו. שכן רק אז קיבל בחזרה את איזור יריחו-מירו אוגוסטוס (קדמוניות היהודים. מלחמות א' כ' ג). ועל כן הנציח בו את שם מיטיבו.

ייתכן. אם כן. שהארמון הישן הוא הארמון שחשף פריצ'רד מדרום לוואדי קלט. והארמון החדש נמצא משני צדי הוואדי. ופירוש הדבר שקיפרוס

9 זאב משל לעיל הערה 5 עמ' 41. וביבליוגרפיה נרחבת שם.
10 על ידידות אלכסנדרה-קליאופטרה ראה למשל. קדמוניות היהודים ט"ז ג' ה.
11 על מסקנתו של אהוד נצר. שהאיזור מדרום לוואדי קלט לא הושקע. ער תקופת הורדוס - ראה בהערה 8. ושם עמ' 12.
12 ראה בהערה 1 לעיל. ושם עמ' 116. הערה 5 שם ראה עוד בהערה 8 לעיל. ושם עמ' 11-12.

1 ראה אהוד נצר. טרקליניו של הורדוס - בתי אב לפרוסס בתי הכנסת. ירושלים בימי בית שני. יד-יצחק בן-צבי. תשמ"א. עמ' 111. המוזכר קובע ששני הארמונות נבנו בהפרש של 15-20 שנה.
2 אהוד נצר. ארמונות החורף של מלכי החשמונאים ובית הורדוס ביריחו. קדמוניות - רבעון לחקר א"י ותיאוריה. סס 25. תשל"ד עמ' 15-12.

החשמונאים שייכים לאחד משני המבצרים — תרכס או טאורוס — (מקובל)

קיפוס, ממעל ליריחו, הוא, לדעתנו, השם שנתן הורדוס למבצר החשמונאי המשוקם בראס־קרנטל (שנקרא קודם לכן — דגון).

החימושים הממושכים אחרי קברו של הורדוס לא נשאו עד כה פרי. לדעתנו יש מקום לראות בתל אלעקבה חלק ממכלול ארמנות הורדוס ביריחו, ולא מבצר קטן העומד בפני עצמו, וייתכן שהורדוס הכין את קבורתו במקום הצופה על ארמנותיו ממעל ליריחו.¹¹

במסורת של ד"ר אהוד נצר ועמנואל דסתי, בתל אלעקבה, לא נמצא מבנה קבר, אבל ד"ר נצר מעיד בעצמו, "בניגוד למסגרת החרו שנתחפה כאמור כמעט בשלימותה, נערכו בשטח התחתון רק מספר בריקה ספרות, בעיקר בשוליה" — שם, עמ' 59. בהחלט ייתכן שהקבר נבנה כמדרגה הנמוכה, שנתרה רק בחלקה, כנלל המפתח.

היתה מצפון למכלול הארמונות, דבר המתאים רק לראס קרנטל נראה שהורדוס בנה מחדש את המבצר החשמונאי־לשעבר שנקרא דוק־דגון, ושינה שמו לקיפוס על שם אמל¹². דבר שנרמזו בתיאורי יוסף בן־מתתיהו הממקם את שניהם ממעל ליריחו (תל אלעקבה נמצא קצת דרומה ליריחו).

אנו מניעים, לפיכך, הצעה חדשה לזיהוי מבצרי יריחו בימי הורדוס — הצעה שפותרת את שאלת הרודיון השנייה וקבורת הורדוס, לאור הגרסה היציבה של 8 סטיות מיריחו, בקדמוניות היהודים, לפי הצעתנו, השרידים התורדאניים בתל אלעקבה שייכים להרודיון של קבר הורדוס (בעוד שהשרידים

13. על שינוי השמות החשמונאיים על־ידי הורדוס ראה לעיל הערה 5. ושם עמ' 54.
14. על הקשר שבין תל אלעקבה ובין מכלול הארמונות, ראה ד"ר א. נצר, קיפוס, קדמוניות — רבעון לחקר א"י ועתיקותיה, 30-31, תשל"ח, עמ' 54-61.

*

האם עומדת חידת מקום קברו של הורדוס בפני פתרונה?

אהוד נצר

הורדוס מירושלים, בשנת 40 לפני סת"ל, בכיוון אל ארם ומצדה.

בסדרה האירועים באותו יום גורלי של הבריחה מירושלים, קרוב היה הורדוס לאבד את עצמו לדעת, לאחר שאמו נקלעה אל בין גלגלי עגלתה, אולם, לאחר שהתחזקה רוחו, הצליח לעמוד בקרב הקשה עם מתתיהו אנטיגונוס ואנשיו, אשר דלקו אחריו, לו הפסיד הורדוס קרב זה, היה מאבד לא רק את

עיתוד המדיני אלא אף את חייו. הטראומה אשר נתנסה בה אותו יום, כמסיבותיה של הרודיון, היא לדעתנו, הסיבה העיקרית אשר בעטיה בחר הורדוס דווקא במקום נידח זה, להקים בו יד ואחוזת קבר.

שאלת הרודיון השנייה

ממדיה של הרודיון־דבתי (נהר יחד עם הארמון שלמרנולותיו) — מכלול המשתרע בתכנון אחיד על שטח של כ־200 דונם, וייתורו של ארמון מבצר־ההר, בשלבו יחדיו ארמון, מבצר ומגונומנט — כל אלה מהווים רקע הולם למיקום אחוזת קברו של

החפירות הארכיאולוגיות בהרודיון, אשר נערכו על־ידי הפרנציסקנים (1962-1967), על־ידי רשות הגנים (1968-1969), ולאחר מכן, על ידיו (1972-1980), העשירו את אוצר ידיעותינו אודות האתר הנרחב, השוכן כ־12 קילומטרים מדרום לירושלים הרודיון, מצוה את שמו של הורדוס, המלך רב־הפעלים, מצויה בטוח ראייה מירושלים בירת ישראל — העיר אשר שימשה גם בימיו של הורדוס כבירת הממלכה.

אין חולק על כך, כי אכן כן מצויה הרודיון, המתוארת כפירוס רב כספיו הנודעים של יוסף בן מתתיהו — פעמיים כספר מלחמות היהודים ופעמיים כספר קדמוניות היהודים, לאור כל הידוע מן השרידים כשטח, הגלויים והגלויים־למחצה, אין ספק כי האתר הנדון היה ראוי לשאת את שמו של המלך הבנאי.

לפנינו שרידי מכלול אדריכלי רב הוד והדר, יחיד כמינו בתקופתו, מן הבולטים במפעליו של הורדוס.

אין גם ספק כי הרודיון מצויה על תוואי בריחתו של

ד"ר אהוד נצר הוא אדריכל וארכיאולוג, מורה בחוג לארכיאולוגיה באוניברסיטה העברית, ירושלים. ד"ר נצר יום וניהל חפירות ארכיאולוגיות בהרודיון התחתית, בארמנות החורף מימי בית שני ביריחו ובאתרים נוספים.

המבנה המונומנטלי, מבט למערב. חקירות החוצים את האולם והבור בסלעי־האם הם מן התקופה הביזנטית (צילום זאב רדובן)

של הרודיון התחתית. המבנה מצוי בקצהו המערבי של משטח מלאכותי, שאורכו למעלה מ־300 מטר ורוחבו כ־25 מטר.

תחילה סברנו כי המשטח הארוך שימש מסלול למרוצי סוסים ומרכבות (היפודרום), וכי הבניין שבקצהו היה מעין תיאטרון קטן לצפייה במרוצים. לאחר מכן החברו לנו כי המסלול צר מדי עבור מרוצי סוסים, וכי הבניין שבקצהו איננו מבנה מדרג כי אם אולם מפואר, מוקף עמודים וגומחות.

העלינו את הסברה כי ייתכן שלפנינו מאוזוליאון — בית קבור הנעלם של הרודים. בעקבות רעיון זה, הקדשנו כמשך שלוש עונות חפירה (1973, 1974, 1980) את מירב מאמצינו לחשיפה מליאה של הבניין וסביבותיו. המבנה המונומנטלי, שגודלו 14x15 מ', כלל אולם אחד בלבד — אולם מפואר, אשר נפתח מזרחה באמצעות חמישה פתחים.

מצפון למבנה נמצא חדר המדרגות, אשר קישר את בריכת המים והגנים שסבבו אותה (מכלול הבריכה) עם המבנה המונומנטלי והמסלול. מדרום למבנה חשפנו חדר גדול, אשר במקורו היה מכוסה בקמרונן אבן מערת הקבר, מכל מקום, לא נתגלתה — לא כאלום המפואר ולא בחדרים הסמוכים אליו.

מאידך, אם נביא בחשבון את קנה־המידה המונומנטלי, שלפיו נבנה האולם והבניין שהקיף אותו (קירותיו הצדדיים, לדוגמה, עוביים 3 מטרים), ואת מיקומו של הבניין (בדיוק בקצה המסלול, אך נחות מכל יתר עבריו) — הרי אין לראות בו אולם

המלך רבי־המעוף. את ארמון מבצר־ההר ניתן היה לראות בעבר, כמו בהווה, ממרחקים, ואף מירושלים, גורם אשר בוודאי נלקח בחשבון בעת בחירת המקום.

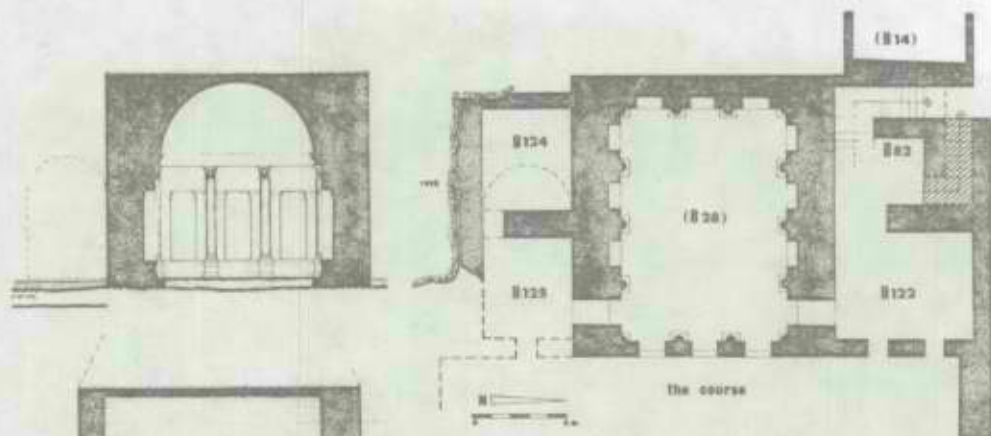
בכתבי יוסף בן־מתתיהו (מלחמות היהודים א' כ"א, י') נזכר פעם אחת ויחידה קיומה של הרודיון שנייה, המצויה "אל מול ערב". אני מטיל ספק במהימנות ידיעה זו. הרודיון השנייה איננה נזכרת כלל בקטע המקביל, והזהר־כמעט, המצוי בקדמוניות היהודים (ט"ו 323–325).

הרודיון שנייה לא נזכרת גם במקורות ההיסטוריים האחרים, המזכירים את הרודיון מהרודיון הסמוכה אל בית־לחם, והצופה אל עבר מרכז יהודה, אפשר להבחין בהרי עבר הירדן, הרי מואב, ואולי לכך נזכרון הסופר בציינו "אל מול ערב".

אם אכן היתה הרודיון שנייה, אשר נשאה אף היא את שמו של המלך ובה הוא נקבר, מדוע לא צוינה עובדה חשובה זו בהקשר לתיאור הלווייתו המפוארת של המלך מיריחו אל מקום קבורו נראה, על כן, כי טעות ספרותית נפלה. משום מה, בעת שהועתקו או תורגמו מלחמות היהודים — והרודיון היתה ונשארה אחת.

חידת המבנה המונומנטלי

בעונת החפירות הראשונה בהרודיון התחתית (1972), התחלנו בחשיפת מבנה המצוי מדרום־מזרח לבריכת המים הגדולה — הבריכה המהווה את לבה

למעלה – תכנית משוחזרת (ע"י המחבר) של המבנה המונומנטלי והחדרים הסמוכים אליו. מימין, B82, חדר מדרגות (אל מכלול הבריכה), ולמניו חצר קטנה B122. משמאל, B124, החדר המקומר, ולמניו חדר או חצר קטנה נוספת, B125. שים לב לגומחות משלושת עברי האולם, לחצאי העמודים שביניהן ולעובי הרב של הקורות. **משטאל** – שחזור חזיונות הפנים המפורטות של המבנה המונומנטלי. נראה כי על גבי האולם היה בעבר גג מונומנטלי דמוי פירמידה.

בעיקרה, מאבני גזית קשות, ברומה לאבנים במפולח שמצאנו בקיץ הקודם. חשפנו אבנים מעוטרת כדגמים צמתיים האופייניים לסגנון תקופתו של הורדוס, אבני גזית אלו ככרות ביותר (משקלן לעתים למעלה מטון אחד), ובודאי לא טולטלו ממרחק רב. יש לציין כי כל יתר המבנים בהרודיון, במידה שנבנו באבני גזית, נבנו למעשה באבן גיר רכה.

לכן, אני סבור כי בסביבות המבנה המונומנטלי והכנסייה שנתגלתה מדרומו, מסתתר מקום קבור של הורדוס – מערת קבר אשר על גביה, או לפניה, ניצב מבנה מפואר, אשר אבניו נלקחו לשם בניית הכנסייה. אני תקווה כי עם המשך העבודה, בקרוב, נצליח לחשוף את מערת הקבר, אשר אותה – כמוכן מאליו – לא ניתן היה להזיז ממקומה.

מאידך, קלושים הסיכויים למצוא מערה זו חתומה, מן השרידים שנחשפו עד כה, למדנו כי התושבים הביזנטיים חדרו לתוך כל מבנה הרוס (כמו גם למבנה המונומנטלי ולחדרים שלייד) והתיישבו בתוכו לאחר פינוי ההריסות, בדרך זו הגיעו בוודאי גם אל תוך מערת הקבר המשוערת.

מחשבות על אופיו של קבר הורדוס...

כמנהג המלכים ובעלי האמצעים בני תקופתו של הורדוס, גם הורדוס הכין לעצמו, עוד בימי חייו, את אחוזת קברו. קבורה בתוך ארמון מבצר-ההר, אשר שימש כרובו ארמון מגורים, היתה נוגדת, לעניות דעתי, את עקרונות הדת היהודית. מאידך, בעיר התחתית, בין גנים ושטחים פתוחים, יכול היה המלך להקים לעצמו אחוזת קבר שלימה בלי כל קושי.

טקסים, ספרייה, נימפאום, או כל תוכן אחר מבין התכנים האופייניים למכלול ארמון משל הורדוס, אני מניח זאת על רקע הכרתנו את ארמנותיו האחרים – ביריחו, בקיסרוס, במצדה, ואח הבניינים האחרים שבהרודיון ורבותי. ייתכן כי למבנה המונומנטלי היה גג מונומנטלי, אולי ברומה ליד אכשולם או לקבר זכריה בירושלים. בתוך האולם נמצאה אמנם מערכת חציכות בקיר, שרידי מערכת ציטורה, אשר יכולה לרמוז על שימוש של הבניין כנימפאום, אך אין לי ספק כי מערכת זו אינה שייכת לשלב הבנייה המקורי של הבניין.

כנסייה ביזנטית שלישית

בסוף קיץ 1980, ממש עם השלמת חשיפת הבניין המונומנטלי וסביבותיו, נתקלנו במפולח של אבני גזית, שנוח בטיבן מן האבנים אשר מהן נבנה המבנה המונומנטלי. מפולח של אבנים גדולות מאבן גיר קשה, מסותתות בקפנות, עם שוליים מדויקים וזוו בולט קמעה. אחת מן האבנים כאן – חלק מאפריז דורי – היתה מעוטרת בדומה לסגנון המעטר קברים מפוארים שונים בירושלים, מימי הבית השני. סברנו כי אבנים אלו נפלו מחזית מפוארת סמוכה, חזית אשר עשרה היתה לפאר את קברו של הורדוס.

כסתיו תשמ"א (סוף 1980) חזרנו לחפור, ולהפתעתנו הגדולה, לא חשפנו כאן מבנה הרודיאני מפואר כי אם כנסייה ביזנטית – השלישית במניין הכנסיות מתקופה זו, אשר חשפנו בטהלך עבודתנו בהרודיון התחתית. הסתכל כי כנסייה זו נבנתה,

הכנסייה הביזנטית אשר נגלתה מדרום למבנה המונומנטלי ובנויה ברוב כה מאבנים הרודיאניות בשימוש משני.

מצדה, הורקניה, קיסרוס, או אתר אחר בסביבות ים המלח שאינו מוכר עדיין לארכיאולוגים. זאת, אם אכן החקירה הרודיון שניה, אולם, כבר עמרחי על חלק מן הסיבות הפוסלות, לדעתו, אפשרות כזאת, ועל הגורמים המצביעים על הרודיון שליד בית-לחם כמקום הסביר ביותר למיקום אחוזת הקבר.

גם אם יסתבר, כי קברו של הורדוס איננו מצוי בסביבות המבנה המונומנטלי, יש לזכור כי מחקר הרודיון-רכתי נמצא למעשה בתחילת דרכו, וכי ניתן כבר כיום לציין מספר מקומות טנטטיביים סבירים לחיפוש אחוזת הקבר, על מדרונות ההר או בסביבות העיר התחתית.

הניסיון לאתר את קברו של הורדוס, בשנים האחרונות כראשותו של כתוב שורת אלו, הינו תוצאה של גילוי המבנה המונומנטלי בהרודיון התחתית, ולא חלק מתוך חיפוש מחושב אשר איננו מותיר אחריו אף נקודה אפשרית שלא נבדקה. □

בדומה לכמה מן הקברים המצויים כפטר (המכילים בצד מערת קבר גם אולם טרקלין, חצר עמודים ועוד), נראה לנו כי גם בהרודיון כללה אחוזת הקבר מספר מרכיבים: את המבנה המונומנטלי – טרקלין ואולי אף מסד וגג-מצבה; את הקבר עצמו; ואולי גם מרכיבים נוספים שעדיין לא נחשפו.

מסלול הלווייתו של הורדוס הוכתב על-ידי מקום הפטירה מחד, ומקומה של אחוזת הקבר מאידך. אין לתת, לכן, חשומת לב מרובה מדי לשיבושים במרחק אשר מציין יוסף בן-מתתיהו בספריו השונים. ייתכן שבחלק מן המקורות מציין המרחק לא את אורך הדרך שלאורכה הועברה הגופה (מיריחו), אלא את אורך המסלול שעליו נערך הטקס הצבאי המלא – שהורדוס עצמו תכנן עוד בימי חייו.

רבים עדיין סוברים כי קברו של הורדוס הוחבא בתחכום רב (בדומה לקברי הפירמידות שבמצרים, לדוגמה), כתוצאה מן הפרניה אשר ממנה סבל הורדוס, לכאורה. אין לכך, בינתיים, כל אחיזה במציאות.

קבורה מתוחכמת לא היתה סגנון קבורה שכיח בארץ-ישראל בימי החשמונאים, בסוף ימי בית שני ובתקופה שלאחריה (קברי בית שערים, לדוגמה). הקברים בתקופות אלו עמדו לרשות בני המשפחה, אשר יכלו להמשיך ולהיקבר בחוכם, כמו גם לבוא אליהם ולפקוד את מתיהם.

הנני מעלה בספק גם את עצם האפשרות של

... ועל מיקומו

כל עוד לא יתגלה מקום הקבר הנעלם, אפשר אמנם להעלות הצעות רבות אחרות כמו מכור, בניין קבר מתוחכם ונעלם, כיסוי של הורדוס, מבלי שהסוד ילוף החוצה. הורדוס, כפי שהוא מוכר לנו, היה ריאליסט, ובוודאי ידע כי לא יוכל למנוע פגיעה בודון בקברו, לאחר מותו.

• לרצון, שמעלים הנן אשל רואל בן-גון בדבר מיקום הקבר כול אלעקבה (קיסרוס), לא מצאנו כל סימוכין בתפירות הארכיאולוגיות שערכנו בסמוך. מבחינת האיתות האודיכלית, ספגרה קיסרוס כ-2-3 דרגות אחר 'אחוזת' בהרודיון. הוריקות, אם כאומרו 'הארמון הישן' ביריחו נתחנן יוסף בן-מתתיהו לארמון החשמונאים, או לארמונו הראשון (מתוך שלושה) של הורדוס ביריחו, איננו רלוונטי, לעניות דעתו, לטשא קברו של הורדוס. לא רק שכל החוקרים המימדיעים בדבר זיהויה של קיסרוס עם חל אלעקבה, אלא שגם הממצא הסטריטיגרפי בקיסרוס תואם את הידוע לנו מן המקורות – כמו חורבנה של קיסרוס, ערב המרד הגדול, הבעיה היחידה שלא נפתרה עדיין ביריחו הינה זיהוים המדויק של מבצרי טרכס ותאודוס שהרס פומפיוס.

קשר ארכיטקטוני-פונקציונלי בין קיסרוס לבין מכלול הארמונות ביריחו, כפי שמציינים אשל ובן-גון, הינו עקיף, ומכל מקום אינו עומד בשום מניס כנגד הקשר האמין ותאודואני שבין הרודיון-העלית (ארמון מבצר ההר) והרודיון-התחתית, המהווים מכלול אחר ואחיד.

הכרזת
הכרזת

ה ר ו ד י ו ן

תוכנית פיתוח ראשי פרקים
הצעה לדיון

מטרות הפיתוח

1. הקמת מרכז כובד למשיכת תיירות חוץ ותיירות פנים למידבר יהודה.
2. ניצול האתר בענף כלכלי לתעסוקה של תושבי האיזור.

מקורות חביקוש

1. טיולים מאורגנים וטיולי בודדים בני יום אחד, היוצאים מירושלים לסביבתה הקרובה כמשך כל השבוע ובשבתות וחגים.
2. סיורי יום אחד של הנופשים באיזור ים המלח.
3. קבוצות או בודדים המעונינים לשחות באיזור יותר מיום אחד.

תביקוש כיום

באתר הרדיון מבקרים כיום בקבוצות ובבודדים כ-80 אלף איש, מתוכם כ-60% בשבתות ובחגים.

רמת פיתוח מצב קיים

האתר מוחזק ומנהל על ידי רשות הגנים הלאומיים החלק המופעל בינו התרודיון העליון שאליו יש רק גישה סלולה, מיגרש חניה, מים, שרותים, שכילי הליכה ושילוט הסבר וחכונגה

תאור האתר

הרודיון מוכרת לקהל הרחב כהר מלאכותי דמוי-הר-געש אשר בתוכו מסתתר מבצר-ארמון, כהר הנושא את שמו של תורדוס המלך הכנאי. בפועל מחוזה החר רק חלק ממכלול ענק, המשתרע על שטח של כ-200 דונם, מכלול אשר נבנה בו זמנית ובתכנון אחיד, הרודיון, לכשנבנתה, שימשה; (1) כארמון קיץ ענק (2) כיד לשמו של תורדוס ולנצחנו במקום (3) כבירת מחוז (4) כאחוזת קברו של המלך.

רובו של המכלול המלכותי נמצא מצפון להר ולמרגלותיו - זוהי "הרודיון התחתית" אשר כמעט ואיננה מוכרת כיום למבקרים באתר. כאן שולכו בבניין תארמון גני נוי נרחבים ובמרכזם ברכת מים גדולה (45 x 70 מ'). לשם הקמת תבניינים השונים וגני הנוי המפוארים נעשו בהרודיון התחתית עבודות בניין ועפר בהיקף נרחב. רישומם ניכר עד היום בשטח בדמות משטחי ענק וקירות תמך, חלקם גלויים לעין וחלקם מכוסים בשפכים.

קטעים שונים מהרודיון התחתית נחפרו ב-8 השנים האחרונות ע"י משלחת מהמכון לארכיאולוגיה באוניברסיטת העברית בשיתוף הקמ"ט לארכיאולוגיה החברה לחקירת א"י ועתיקותיה ובסיוע רשות הגנים הלאומיים. נחפרו קטעי אגפים מלכותיים, מחסנים, בנייני שרות, ברכת הענק וגני הנוי. מרבית השרידים שייכים לתקופתו של הורדוס אך הסתבר כי באחר מצויים שרידי ישוב ביזנטי אשר כלל 3 (1) כנסיות קטנות שנחשפו אף הן.

השרידים המרשימים ביותר בהרודיון התחתית מתרכזים סביב בניין יוצא דופן (הבניין המונומנטלי) - אולם מפואר מוקף עמודים וגומחות. הבניין מצוי בקצהו של מסלול מלאכותי במידות 25 x 300 מ'. מהותו של הבניין המונומנטלי לא נתבררה אך קיימת אפשרות כי הוא מהווה חלק מאחוזת קברו של הורדוס. לאחרונה נחשפו בצד הבניין אבני בניה מפוארות אשר שימשו לבניין כנסיה ביזנטית אך נלקחו בזמנו ממבנה סמוך אשר אולי היה בית הקבר עצמו. רק המשך החפירות במקום יאפשר קבלת תשובה מלאה לשאלה אשר נוגעת לאחר כולו 1.

1. מיקום גאוגרפי

ההרודיון נמצא במידבר יהודה מיזרחית לקו פרשת המים באיזור של כ- 150 מ"מ גשם ובמרחק של כ- 30 ק"מ מירושלים, 8 ק"מ מבית לחם, 15 ק"מ מגוש עציון, 20 ק"מ מחברון וכ- 20 ק"מ מחוף ים המלח (ליד מצפה שלם). בסביבתו הקרובה שני ישובים הקוע ישוב קיים ומעלה רמות בהקמה מיועד לאיכלוס בימים אלה.

האתר נמצא במקום מרכזי שממנו יוצאות דרכי עפר ומסלולי טיול לכל מידבר יהודה.

2. תוכניות פיתוח באיזור

בעתיד יעבור כביש שיחבר את דימונה, ערב דרך איזור התישבות ותור כרמל מע'ן ואיזור הרודיון אל מעלה אדומים וירושלים.

3. תוכנית הפיתוח לאתר הרודיון

אתר הרודיון יפותח כפארק לשהיית יום ולילה כאשר מרכז הפראק יהיה ארמון הורדוס. בתחום הפראק וסביבתו יפותחו מספר אזורים.

* מתוך תזכיר של ד"ר אהוד נצר מנהל משלחת החפירות בהרודיון.

1. האיזור המרכזי - ארמון הורדוס

איזור זה יכלול בתוכו את ארמון הורדוס, הגן המלכותי ואיזור הבריכות. הפיתוח של איזור זה יתמקד סביב שיחזור האתר והתאמתו לביקור ביום ובלילה מתוך רצון לקרב את המבקר לתחושת הגודל והבנת הפאר של ארמון הגנים הבריכות שחקים "המלך הבונה" והכרת החיסטוריה של האתר.

אוביקטים לפיתוח

גן עתיקות -

שילוב שרידי הארמון הבריכות ומערכות משוחזרות בגיכון כסגנון תרודיוני הכולל פינות צל חדרים ותצוגה.

בריכות מים

שיחזור מערכות המים והברכות למצב שחלקם או כולם יעבדו וישמשו חלק ממערכת החשקיה של הגן תוך הפעלה מיזרקות ומפלי מים קטנים על ידי מערכות מיחזור המים. מקור המים יכול להיות או מברכות שלמה לאורך האקודיקס התרודיוני או מפיתוח מקור חספסה מקומי. ואו איסוף נגר והגירה כבריכות ובלטנים לצורך השקיה.

השלמת החפירות

השלמת החפירות תארכיאולוגית וחשיפת השרידים הכיזנטים קבל הורדוס ושרידים מחקופת מרד היהודים ברומאים.

בפיתוח האיזור המרכזי יושם דגש על שילוב החר המלכותי עם גן העתיקות כדי לאפשר ביקור בשניהם.

2. תאיזור התקפי הקרוב

איזור זה יכלול בתוכו פארק יער וחניון יום. בפיתוח היער יהיה שילוב של: מקבצי עצים בתוך לימנים. יבוא עצים גדולים כדי לזרז יצירת צל טבעי בנקודת קריטית בתוך הפארק. נקודת תצפית לעבר מידבר יהוד מוקדי פעילות לילדים מגרשי משחקים וכדומה. נקודת בישול, אוכל, ושרותים. בפיתוח הפארק יושם דגש על שילובו במערכת שבושים עם תאיזור המרכזי כך שחביקו באתר והשהיה יהוו משולבים.

איזור שרותים

.3

איזור השרותים יספק את מיכלול השרותים הדרושים למבקר באתר מטוג זה ויתוח מרכז השליטה המינהלי והתחזוקתי של האתר. אוביקטים לפיתוח.

מוזיון לטבע נוף והיסטוריה של האיזור

מוזיאון זה צריך להציג בפני המבקר את האתר וסביבתו הקרובה בתערוכה מתמדת שתכיל בתוכה

- ממצאים ארכיאולוגים מתאתר וסביבתו
- תצוגת תולדות האיזור
- תצוגת גאולוגית
- תצוגת החיים במידבר
- תצוגת נוף האיזור

תביקור במוזיאון צריך ליצור במבקר ענין להשאר באיזור או לחזור אליו שנית כדי ללמוד אותו.

מרכז מבקרים

מרכז המבקרים יורכב מאדטוריום ואולם קבלה. במרכז זה ינתנו הרצאות ותצוגת אור קולית על האיזור ועל מסלולי הטיולים האפשרית ברכב וברגל. באולם הקבלה יוכל המבקר לקבל חומר רקע והדרכה על מסלולי הטיול ועל האפשרויות תעומדות בפניו.

אכסניה או מלון

כחלק מאיזור השרותים תוקם אכסניה או מלון שתספק מלבד שרותי לינה גם שרותי מסעדה ומיזנון לפיקרי יום אחד.

איזור השולים

.4

איזור השולים הינו איזור פיתוח מומלץ לאזור לסיור במרחק של עד יום סיור מטר הורדוס. באיזור זה יסומנו שבלי הליכה, דרכי עפר לנסיעה ברכב, פיתוח מערת חריטון, ואתרים אחרים.

פיתוח השבילים ילווה בפיתוח נקודת צל ויער כחור לימנים בנקודת משחה במסלולי ההליכה וכן יפותחו תצפיות נוף.

מדניות הפעלה

אתר הרדיון יופעל כמרכז לסיורים ותכרת של מידבר יהודה. ממנו יצאו לסיורים לכוונים שונים בקבוצות או כודדים ברכב כרגל ובגמלים. יורכבו בו מערכת סיורים מומלצים מחצי יום עד יום שלם כאשר בסיס היציאה והחזרה הוא אתר הרדיון.

המוזיאון ומרכז המבקרים יפעלו כחלק מתאור ופעילותם תמשך לתוך הלילה כאשר בלילה תאורת הגן ותאורת החור תאפשר ביקור באתר ותשמש תאורת רקע לחזיונות אור קולים להעברת התחושה של הפעילות שהיתה בחר בעבר והקשר לחות.

המסעדה והמוזיאון יספקו ארוחות וחטיפים למבקרים מזדמנים לשוחים באתר ולקבוצות מאורגנות.

עבודת הניהול והתיפעול של האתר תעשה על ידי תושבי האיזור.

מדניות פיתוח

פיתוח האתר יעשה בשלבים כאשר כל שלב יהיה חלק כלכלי מחתוכנית הכללית היכול לשאת את עצמו לדוגמא: ברמת הביקור של האתר היום כבר יש הצדקה לחקים מסעדה שיכולה לספק כ- 100 ארוחות ביום. כך שבמקביל לפיתוח האתר ישנו כבר באיזור צוות שעוסק בהפעלתו.

הביקוש לאתר כפיתוח מלא

הערכת זאת אינה במקום עבודה מפורטת בנושא והיא מניחה כי כאשר הפיתוח יהיה מלא בשיטת מכלל המבקרים בירושלים וכרבע מכלל המבקרים בבית לחם יגיעו לאתר הרדיון לסיור של חצי יום. לגבי שהייה במלון או אכסניה 50% תפוסה על 100 מיתות.

מבקרים לחצי יום 400.000 - 300.000 איש
מבקרים ליום כולל לינה מתוכם - 15.000 שונות
פעולת המסעדה והמיזנון לכ שליש מכלל המבקרים.

הכנסת צפויה

הכנסת הושבה לפי שלושה דלר לאדם כממוצע במיזנון ובמסעדה. 1.5 דולר כניסה לאדם 15 דולר לינה. לפי זה ההכנסת הכוללת באלפי דולר היא.

ממכירת כרטיסים	450 - 600
מיזנון ומסעדה	300
אכסניה או מלון	150
<u>סה"כ הכנסת</u>	900 - 1050 אלפי דולר

י.ג. כח אדם לחפעלח

כח אדם הדרוש להפעלת האתר הוא כ- 60 עובדים במינהל, אחזקה, הדרכת, מזון ושרותים לפי פילוג משוער כמוצג להלן.

17 עובדים	אכסניה או מלון
10 עובדים	מסעדה
8	מוזיאון ומרכז מבקרים
10	החזקה וטיפול בגן
5	מינהל
10	שמירת נקיון ואחר
<u>60</u>	סה"כ עובדים -

יד. עלות בצוע (שלב א' - קיץ סתיו 1983)

ה פ ע ל ה	עלות	באלפי	שקלים
חפירה		300	
שמור האתר		200	
שחזור האתר		900	
הקמת מרכז שרותים		600	
פתוח נופי		650	
פריצת דרכים		700	
תכנון		500	
הוצאות בלתי צפויות מראש		400	
סה"כ		<u>4250</u>	אלפי שקל.

צבא	הגנה	לישראל
המנהל	האזרחי	
לאזור	יהודה ושומרון	
לשכת	ראש	המנהל
רנ -	120 -	207
סיון	תשמ"ב	
26	מאי	1982

קצין יחידה
מיל' 537
ה'לעיון

מנכ"ל גנים לאומיים - צבי ברזל

קמ"ט ארכיאולוגיה
 דע"ג נכו"מ
 קרן קימת
 מועצה אזורית גוש עציון
 הסוכנות היהודית - מח' ההתישבות
 קמ"ט גנים לאומיים
 קמ"ט שטורות טבע
 מנהל מקרקעי ישראל
 משהב"ט - עוזר לענייני התישבות אורי בר-און
 משרד החקלאות - עוזר לענייני התישבות אבי צור
 מנכ"ל רשות שטורות הטבע - אורי בידע'
 האוניברסיטה העברית - דר' אהוד נצר

יידון: הרודיון תחתית.

- בעבר הוכרז האתר כגן לאומי. בשנה שעברה נתקיימו באתר חפירות בראשותו של דר' אהוד נצר. מחוסר תקציב נסתיימו החפירות ואין להם המשך. השטח הסוכרז כגן לאומי אינו מוגדר והתוצאה - השתלטות פלאחים עליו. לאתר חשיבות רבה הן מבחינת פתוח התיירות בטקום והן מן הבחינה הארכיאולוגית. הצעתינו לקיים בהקדם דיון בנושא פתוח האתר ומפעלתו.
1. תקצוב המשר החפירות על ידי מדינת עמים לאורך הגדר.
 2. תקצוב גדר האתר.
 3. הפעלת האתר ע"י מועצה אזורית גוש עציון. ירוח רשות הגנים הלאומיים.

בכבוד רב
 רן ליבנה
 אל"ם
 סגן ראש המנהל

החברה הממשלתית לתיירות
ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

26.11.81

ל.ר. כ. ה.ה. ה.ה.ה.ה.

11/11/81

הודעת - החלטות

מ.ר.ה.ה.
 מ.ר.ה.ה.
 מ.ר.ה.ה.
 מ.ר.ה.ה.
 מ.ר.ה.ה.

מ.ר.ה.ה.
 מ.ר.ה.ה.

בנוסף למסמך החלטות הקודם, הבהורים הבאים:

1. האגנסטיקה בתוך מסמך מ.ר.ה.ה.
2. בקשה לזכויות בעבר ועתה (מ.ר.ה.ה.) 255 מ.ר.ה.ה. ובאשר לזכויות בקשה לזכויות בעבר ועתה.
3. בקשה לזכויות בעבר ועתה של זכויות בעבר ועתה (מ.ר.ה.ה.) מ.ר.ה.ה. בקשה לזכויות בעבר ועתה.
4. בקשה לזכויות בעבר ועתה של זכויות בעבר ועתה (מ.ר.ה.ה.) מ.ר.ה.ה. בקשה לזכויות בעבר ועתה.
5. בקשה לזכויות בעבר ועתה של זכויות בעבר ועתה (מ.ר.ה.ה.) מ.ר.ה.ה. בקשה לזכויות בעבר ועתה.
6. בקשה לזכויות בעבר ועתה של זכויות בעבר ועתה (מ.ר.ה.ה.) מ.ר.ה.ה. בקשה לזכויות בעבר ועתה.

77 תג'וי
113 הכל

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

ירושלים, י"ח בחשוון תשמ"ב
15 בנובמבר 1981
מספרנו: 4390

לכבוד
מר פיצ'י
המועצה האזורית עזיון

א.נ.,

הנדון: תכנון ופיתוח הרודיון ובריכות שלמה

בהמשך לפגישתנו ביום ה - 6.11.81 במשרדנו, אבקשך לקבל בכתב פניה שלכם אליכם להעברת האתר הרודיון ובריכות שלמה אשר בתחום המוא"ז עזיון, לתכנון פיתוח ותפעול משותפים עם החמ"ת.

לפיכך, נבקשכם להעביר לידינו מכתב הסכמה עקרוני לנושא ברוח שיחתנו, ע"מ לקדם ההליכים הנדרשים בחברתנו להתחלת הפעולות מיידית. עם קבלת מכתבכם נעביר לידיכם טיוטת הסכם להתקשרות כינינו לאישורכם.

בכבוד רב,

א. ברוק
מנכ"ל

העתק:

מר י. סוקר - מנהל אגף תכנון ✓

החברה
הממשלתית
לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

תאריך: _____ א.ל: _____
מאת: _____
הנדון: _____

נאלי

הכלב"ג
לשון הרע
הרלווין
הרלווין
הרלווין

הרודיון - גן עזיקות (הרודיון התחתית)

הרודיון מוכרת לקהל הרחב כהר מלאכותי דמוי הר-געש אשר בתוכו מסתתר מבצר-ארמון, כהר הנושא את שמו של הורדוס המלך הבנאי. בפועל מהווה ההר רק חלק ממכלול ענק, המשתרע על שטח של כ- 200 דונם, מכלול אשר נבנה בו זמנית ובתכנון אחיד. הרודיון, לכשנבנתה, שימשה: (1) כארמון קיץ ענק (2) כיד לשמו של הורדוס ולנצחנו במקום (3) כבירת מחוז (4) כאחוזת קברו של המלך.

רובו של המכלול המלכותי נמצא מצפון להר ולמרגלותיו - זוהי "הרודיון התחתית" אשר כמעט ואיננה מוכרת כיום למבקרים באתר. כאן שולבו בבניין הארמון גני נוי נרחבים ובמרכזם ברכת מים גדולה (45 x 70 מ'). לשם הקמת הבניינים השונים וגני הנוי המפוארים נעשו בהרודיון התחתית עבודות בניין ועפר בהיקף נרחב. רישומם ניכר עד היום בשטח בדמות משטחי ענק וקירות תמך, חלקם גלויים לעין וחלקם מכוסים בשפכים.

קטעים שונים מהרודיון התחתית נחפרו ב-8 השנים האחרונות ע"י משלחת מהמכון לארכיאולוגיה באוניברסיטה העברית בשיתוף הקמ"ע לארכיאולוגיה החברה לחקירת א"י ועתיקותיה ובסיוע רשות הגנים הלאומיים. נחפרו קטעי אגפים מלכותיים, מחסני, בנייני שרות, ברכת הענק וגני הנוי. מרבית השרידים שייכים להקופתו של הורדוס אך הסתבר כי באתר מצויים שרידי ישוב ביזנטי אשר כלל 3 (1) כנסיות קטנות שנחשפו אף הן.

השרידים המרשימים ביותר בהרודיון התחתית מתרכזים סביב בניין יוצא דופן (הבניין המונומנטלי) - אולם מפואר מוקף עמודים וגומחות. הבניין מצוי בקצהו של מסלול מלאכותי במידות 25 x 300 מ'. מהותו של הבניין המונומנטלי לא נחבררה אך קיימת אפשרות כי הוא מהווה חלק מאחוזת קברו של הורדוס. לאחרונה נחשפו בצד הבניין אבני בניה מפוארות אשר שימשו לבניין כנסיה ביזנטית אך נלקחו בזמנו ממבנה סמוך אשר אולי היה בית הקבר עצמו. רק המשך החפירות במקום יאפשר קבלת תשובה מלאה לשאלה אשר נוגעת לאתר כולו.

הר הרודיון נחפר בחלקו בשנות ה-60 והוכן לביקור הקהל ע"י רשות הגנים האחראית על ההר. בבטן ההר מצויה מערכת מנהרות רבות עניין מימי בר רוכבא אשר נחקרה ונחשפה ברובה ע"י משלוח האוניברסיטה העברית, (בשיתוף בי"ס סדה כפר עציון). פתיחת המערכת לקהל תוסיף תימד חדש ועניין לביקור בהר.

שרידי הרודיון התחתית מהווים פוטנציאל מיוחד במינו לשילוב אינטגרלי של עתיקות בגני נוי - וכפי שהיה כאן בימיו של הורדוס תוך ניגוד בולט למדבר יהודה הסמוך לכאן.

גן העתיקות יאפשר ביקור בשרידים העתיקים למרגלות ההר תוך הנאה מהגנים שינטעו מסביב בחלקם בסגנון הגנים הרומאיים.

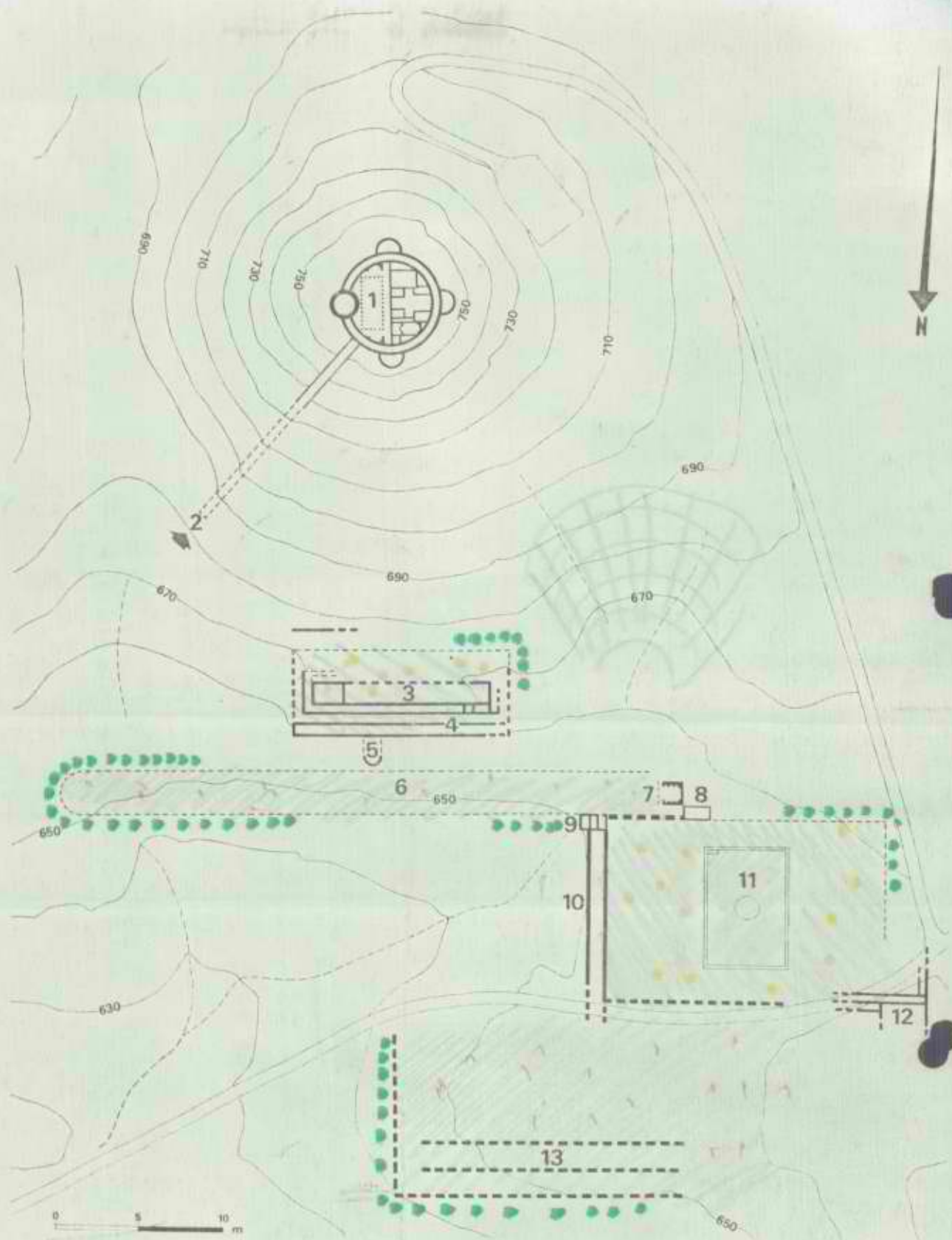
גן העתיקות ייחזיר את הרודיון התחתית למשה" וכל מבקר באתר יהיה מודע לקיום הרודיון התחתית, תוך כדי תצפית מראש ההר (בסיוע משטחי הירק המעובדים, שדרות עצים שילוו את קווי הבניינים וכיו"ב) יוכל המבקר לעקוב בנקל אחר היקפו הענק של האתר ותכנונו המסודר והמיוחד. גן העתיקות יאפשר שילוב בתוכו של חורשות, הינות צל ומקומות לבילוי ומנוחה למבקרים רבים ואף לחושבי האזור.

להרודיון סיפור רקע מרתק המתקד בחייו הסוערים של הורדוס, בשתי המרידות של היהודים ברומאים ובשרידי הישוב הביזנטי (בעל עניין לקהל המבקרים הנוצרי). גן העתיקות בהרודיון התחתית בצד ההר עם מערכת המנהרות שבתוכו יהפכו את הרודיון למקום משיכה רב עצמה לחיירות הבאה לירושלים ולבית לחם. שרותי חיירות מפותחים ישלימו את החטר כיום באתר. הוצגה אור-קול על הרקע הדרמטי של ההר הוך אפשרות לסיוור לילי בו (בהאורה נאותה) יכולים אף הם להוסיף כח משיכה עצום לאתר. יש לקחת בחשבון כי לאחר שיפור מערכת הדרכים לאתר ניתן יהיה להגיע אליו תוך כ-15 דקות ממרכז ירושלים

פיתוח גן העתיקות בהרודיון התחתית יהפוך את הרודיון לזעין "ורטילי" של ישראל. הקמתו עשויה לכן לתרום רבות לפיתוח החיירות בארץ בכלל ולפיתוח האזור הסמוך לירושלים בית לזוט וגוש עציון בפרט.

התזכיר נערך ע"י ד"ר אהוד נצר
מנהל משלחת החפירות בהרודיון

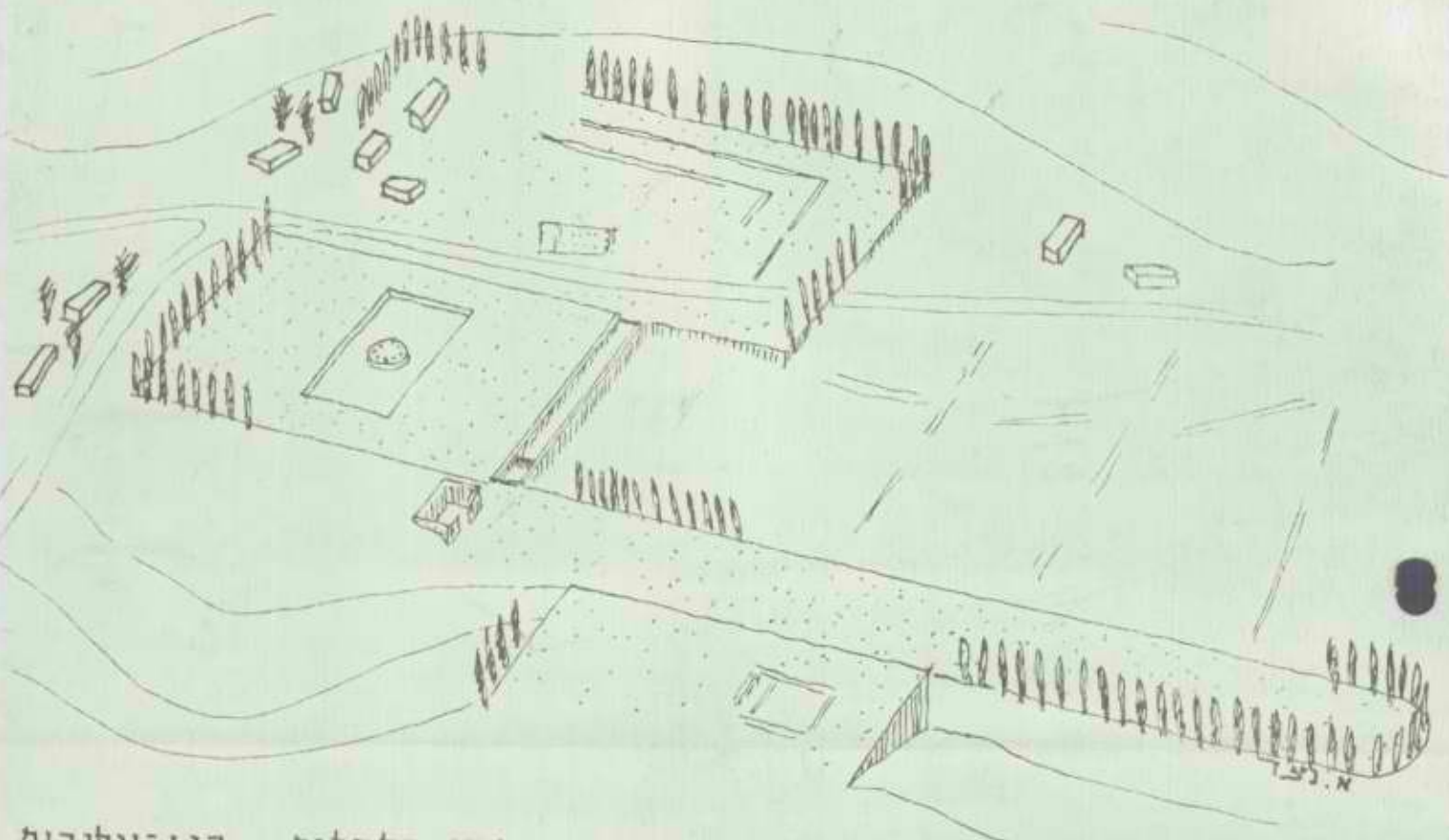
8.2.81

גן באיקוד עיריין

חוצה לאזור

□ חטמו ירק ומרחים
●●● עדרוג עצים

פיתוח הרודיון התחלית - כגן עליונות

הרודיון

תוכנית פיתוח ראשי פרקים
הצעה לדיון

א. מטרת הפיתוח

1. הקמת מרכז כובד למשיכת תיירות חוץ ותיירות פנים למידבר יהודה.
2. ניצול האתר כענף כלכלי לחעסוקה של תושבי האיזור.

ב. מקורות הביקוש

1. טיולים מאורגנים וטיולי בודדים כני יום אחד, היוצאים מירושלים לסביבתה הקרובה במשך כל השבוע ובשבתות וחגים.
2. סיורי יום אחד של הנופשים באיזור ים המלח.
3. קבוצות או בודדים המעוניינים לשהות באיזור יותר מיום אחד.

ג. הביקוש כיום

באתר הרדיון מבקרים כיום בקבוצות וכבודדים כ-80 אלף איש, מתוכם כ-60% בשבתות ובחגים.

ד. רמת פיתוח מצב קיים

האתר מוחזק ומנותל על ידי רשות הגנים הלאומיים החלק המופעל הינו ההרודיון העליון שאליו יש רק גישה סלולה, מיגרש חניה, מים, שרותים, שכילי הליכה ושילוט הסבר והכוונה.

ה. תאור האתר*

הרודיון מורכב לקהל הרחב כהר מלאכותי דמוי-הר-געש אשר בתוכו מסתתר מבצר-ארמון, כתר הנושא את שמו של הורדוס המלך הבנאי. כפועל מהווה ההר רק חלק ממכלול ענק, המשתרע על שטח של כ-200 דונם, מכלול אשר נבנה בו זמנית ובתכנון אחיד, הרודיון, לכשנבנתה, שימשה; (1) כארמון קיץ ענק (2) כיד לשמו של הורדוס ולנצחנו במקום (3) כבירת מחוז (4) כאחוזת קברו של המלך.

רובו של המכלול המלאכותי נמצא מצפון להר ולמרגלותיו - זוהי "הרודיון התחתית" אשר כמעט ואיננה מוכרת כיום למבקרים באתר. סאן שולכו בכניין הארמון גני נוי נרחבים ובמרכזם ברכת מים גדולה (45 x 70 מ'). לשם הקמת הכניינים השונים וגני הנוי המפוארים נעשו בהרודיון התחתית עבודות בניין ועפר בהיקף נרחב. רישומם ניכר עד היום בשטח בדמות משטחי ענק וקירות תמך, חלקם גלויים לעין וחלקם מכוסים בשפכים.

קטעים שונים מהרודיון התחתית נחפרו כ-8 השנים האחרונות ע"י משלחת מהמכון לארכיאולוגיה באוניברסיטה העברית בשיתוף הקמ"ט לארכיאולוגיה החברה לחקירת א"י ועתיקותיה ובסיוע רשות הגנים הלאומים. נחפרו קטעי אגפים מלכותיים, מחסנים, בנייני שרות, ברכת הענק וגני הנוי. מרבית השרידים שייכים לתקופתו של הורדוס אך הסתבר כי באתר מצויים שרידי ישוב ביזנטי אשר כלל 3 (!) כנסיות קטנות שנחשפו אף הן.

השרידים המרשימים ביותר בהרודיון התחתית מתרכזים סביב בניין יוצא דופן (הבניין המונומנטלי) - אולם מפואר מוקף עמודים וגומחות. הבניין מצוי בקצהו של מסלול מלאכותי במידות 25 x 300 מ'. מהותו של הבניין המונומנטלי לא נתבררה אך קיימת אפשרות כי הוא מהווה חלק מאחוזת קברו של הורדוס. לאחרונה נחשפו בצד הבניין אבני בניה מפוארות אשר שימשו לבניין כנסיה ביזנטית אך נלקחו בזמנו ממבנה סמוך אשר אולי היה בית הקבר עצמו. רק המשך החפירות במקום יאפשר קבלת תשובה מלאה לשאלה אשר נוגעת לאתר כולו I.

1. מיקום גאוגרפי

ההרודיון נמצא במידבר יהודה מיזרחית לקו פרשת המים באיזור של כ- 150 מ"מ גשם ובמרחק של כ- 20 ק"מ מירושלים, 8 ק"מ מבית לחם, 15 ק"מ מגוש עציון, 20 ק"מ מחברון וכ- 20 ק"מ מחוף ים המלח (ליד מצפה שלם).

בסביבתו הקרובה שני ישובים תקוע ישוב קיים ומעלה רמות בחקמה מיועד לאיכלוס בימים אלה.

האתר נמצא במקום מרכזי שממנו יוצאות דרכי עפר ומסלולי טיול לכל מידבר יהודה.

2. תוכניות פתוח באיזור

בעתיד יעבור כביש שיחבר את דימונה, ערד דרך איזור התישבות נגון כרמל מעין ואיזור תרודיון אל מעלה אדומים וירושלים.

3. תוכנית הפיתוח לאתר הרודיון

אתר הרודיון יפותח כפארק לשהיית יום ולילה כאשר מרכז הפראק יהיה ארמון הורדוס. בתחום הפראק וסביבתו יפותחו מספר אזורים.

מתוך תזכיר של ד"ר אהוד נצר מנהל משלחת החפירות בהרודיון.

האיזור המרכזי - ארמון הורדוס

איזור זה יכלול בתוכו את ארמון הורדוס, הגן המלכותי ואיזור הכריכות. הפיתוח של איזור זה יתמקד סביב שיחזור האתר והתאמתו לביקור כיום ובלילה מחוץ רצון לקרב את המבקר לתחושת הגודל והכנת הפאר של ארמון הגנים הכריכות שהקים "המלך הבונה" והכרת ההיסטוריה של האתר.

אוביקטים לפיתוח

גן עתיקות -

שילוב שרידי הארמון הכריכות ומערכות משוחזרות בגינון כסגנון הרודיוני הכולל פינות צל חדרים ותצוגה.

בריכות מים

שיחזור מערכות המים והבריכות למצב שחלקם או כולם יעבדו וישמשו חלק ממערכת ההשקיה של הגן תוך הפעלת מיזרקות ומפלי מים קטנים על ידי מערכות מיחזור המים. מקור המים יכול להיות או מבריכות שלמה לאורך האקוודיט ההרודיוני או מפיתוח מקור הספקה מקומי. ואו איסוף נגר והגייסה בבריכות ובלמנים לצורך השקיה.

השלמת החפירות

השלמת החפירות הארכיאולוגיות וחשיפת השרידים הכיזנטים קבל הורדוס ושרידים מתקופת מרד היהודים ברומאים.

בפיתוח האיזור המרכזי יושם דגש על שילוב ההר המלכותי עם גן העתיקות כדי לאפשר ביקור בשניהם.

תאיזור הקיפי הקרוב

.2

איזור זה יכלול בתוכו פארק יער וחניון יום. בפיתוח היער יהיה שילוב של: מקבצי עצים בתוך לימנים. יבוא עצים גדולים כדי לזרז יצירת צל טבעי בנקודת קריטית בתוך הפארק. נקודת תצפית לעבר מידבר יהודה. מוקדי פעילות לילדים מגרשי משחקים וכדומה. נקודת בישול, אוכל, ושרותים. בפיתוח הפארק יושם דגש על שילובו במערכת שבזשים עם תאיזור המרכזי כך שהביקור באתר והשהיה יהוו משולבים.

3. איזור שרותים

איזור השרותים יספק את מיכלול השרותים הדרושים למבקר כאחר מסוג זה ויהיה מרכז השליטה המינהלי והתחזוקתי של האתר. אוביקטים לפיתוח.

מוזיון לטבע נוף והיסטוריה של האיזור

מוזיאון זה צריך להציג בפני המבקר את האתר וסביבתו הקרובה בתערוכה מתמדת שתכיל בתוכה:

- ממצאים ארכיאולוגיים מהאתר וסביבתו
- תצוגת תולדות האיזור
- תצוגה גאולוגית
- תצוגת החיים כמידבד
- תצוגת נוף האיזור

הביקור במוזיאון צריך ליצור במבקר ענין להשאר באיזור או לחזור אליו שנית כדי ללמוד אותו.

מרכז מבקרים

מרכז המבקרים יורכב מאדטוריום ואולם קבלה. במרכז זה ינתנו הרצאות ותצוגות אור קוליות על האיזור ועל מסלולי הטיולים האפשרית ברכב וברגל. באולם הקבלה יוכל המבקר לקבל חומר רקע והדרכה על מסלולי הטיול ועל האפשרויות העומדות בפניו.

אכסניה או מלון

כחלק מאיזור השרותים תוקם אכסניה או מלון שתספק מלבד שרותי לינה גם שרותי מטענה ומיזנון למבקרי יום אחד.

4. איזור השולים

איזור השולים הינו איזור פיתוח מומלץ לאגד לסיור במרחק של עד יום סיור מהר הורדוס. באיזור זה יסומנו שכלי הליכה, דרכי עפר לנסיעה ברכב, פיתוח מערת חריטון, ואתרים אחרים.

פיתוח השבילים ילווה בפיתוח נקודת צל ויער בתוך לימנים בנקודת משתח במסלולי ההליכה וכן יפותחו חצפיות נוף.

מדניות הפעלה

ס.

אתר הרדיון יופעל כמרכז לסיורים והכרה של מידבר יהודה. ממנו יצאו לסיורים לכוונוני שונים בקבוצה או בודדים ברכב כרגל ובגמלים. יורכבו בו מערכת סיורים מומלצים מחצי יום עד יום שלם כאשר בסיס היציאה והחזרה הוא אתר הרודיון.

המוזיאון ומרכז המבקרים יפעלו כחלק מהאתר ופעילותם תמשך לתוך הלילה כאשר כלילה תאורת הגן ותאורת החר תאפשר ביקור באתר ותשמש תאורת רקע לחזיונות אור קולים להעברת החוושה של הפעילות שהיתה בהר בעבר והקשר להוה.

המסעדה והמוזיאון יספקו ארוחות וחיפיים למבקרים מזדמנים לשהים באתר ולקבוצות מאורגנות.

עבודת הניתול והחיפועול של האתר תעשה על ידי תושבי האיזור.

מדניות פיתוח

י.

פיתוח האתר יעשה בשלבים כאשר כל שלב יהיה חלק כלכלי מהחוכנית הכללית היכול לשאת את עצמו לדוגמא: ברמת הביקור של האתר היום כבר יש הצדקה להקים מסעדה שיכולה לספק כ- 100 ארוחות ביום. כך שבמקביל לפיתוח האתר ישנו כבר באיזור צוות שעוסק בהפעלתו.

הביקוש לאתר בפיתוח מלא

יא.

הערכה זאת אינה במקום עבודה מפורטת בנושא והיא מניחה כי כאשר הפיתוח יהיה מלא כשישית מכלל המבקרים בירושלים וכרבע מכלל המבקרים בביח לחם יגיעו לאתר הרודיון לסיור של חצי יום. לגבי שהייה במלון או אכסניה 50% תפוסה על 100 מילות.

מבקרים לחצי יום 400.000 - 300.000 איש
מבקרים ליום כולל לינה מתוכם - 15.000 שונות
פעולת המסעדה והמיזנון לכ שליש מכלל המבקרים.

הכנסה צפויה

יב.

הכנסה חושבת לפי שלושה דלר לאדם בממוצע במיזנון ובמסעדה. 1.5 דולר כניסה לאדם 15 דולר לינה. לפי זה ההכנסה הכוללת באלפי דולר היא.

450 - 600	ממכירת כרטיסים
300	מיזנון ומסעדה
150	אכסניה או מלון
1050 - 900 אלפי דולר	<u>סה"כ הכנסה</u>

כח אדם להפעלה י.ג.

כח אדם הדרוש להפעלת האחר הוא כ- 60 עובדים כמינהל, אחזקה, הדרכה, מזון ושרותים.
לפי פילוג משוער כמוצג להלן.

17 עובדים

10 עובדים

8

10

5

10

60

אכסניה או מלון

מטערה

מוזיאון ומרכז מנקרים

החזקה וטיפול בגן

מינהל -

שמירה נקיון ואחר

סה"כ עובדים -

נכתב ע"י נתן סאס

התורה: הממשלה לתחנת לתיירות
ט אב חשמה = 19. 8. 81
תיק סוקר

סוקר

ה ר ו ד י ו ן

חוכנית פיתוח ראשי פרקים
הצעה לדיון

מטרות הפיתוח

- א. 1. הקמת מרכז כובד למשיכת תיירות חוץ ותיירות פנים למידבר יהודה.
- 2. ניצול האתר בענף כלכלי לחעסוקה של תושבי האיזור.

מקורות הביקוש

- ב. 1. טיולים מאורגנים וטיולי כודדים בני יום אחד, היוצאים מירושלים לסביבתה הקרובה במשך כל השבוע ובשבתות וחגים.
- 2. סיורי יום אחד של הנופשים באיזור ים המלח.
- 3. קבוצות או כודדים המעוניינים לשהות באיזור יותר מיום אחד.

תביקוש כיום

ג. באחר הרדיון מבקרים כיום בקבוצות וכודדים כ-80 אלף איש, מתוכם כ-60% בשבתות ובחגים.

רמת פיתוח מצב קיים

ד. האתר מוחזק ומנוהל על ידי רשות הגנים הלאומיים החלק המופעל הינו ההרודיון העליון שאליו יש רק גישה סלולה, מיגרש חניה, מים, שרותים, שכיילי הליכה ושילוט הסבר והכוונת.

תאור האתר

ה. הרודיון מוכר לקהל הרחב כהר מלאכותי דמוי-הר-געש אשר בחוכו מסתתר מבצר-ארמון, כהר הנושא את שמו של הורדוס המלך הבנאי. בפועל מהווה ההר רק חלק ממכלול ענק, המשתרע על שטח של כ-200 דונם, מכלול אשר נבנה בו זמנית ובתכנון אחיד, הרודיון, לכשנבנתה, שימשה; (1) כארמון קיץ ענק (2) כיד לשמו של הורדוס ולנצחנו במקום (3) כבירת מחוז (4) כאחוזת קברו של המלך.

רובו של המכלול המלכותי נמצא מצפון להר ולמרגלותיו - זוהי "הרודיון התחתית" אשר כמעט ואיננה מוכרת כיום למבקרים באתר. כאן שולכו בכניין הארמון גני נוי נרחבים ובמרכזם ברכת מים גדולה (45 x 70 מ'). לשם הקמת הבניינים השונים וגני הנוי המפוארים נעשו כהרודיון התחתית עבודות בניין ועפר בהיקף נרחב. רישומם ניכר עד היום בשטח בדמות משטחי ענק וקירות חמך, חלקם גלויים לעין וחלקם מכוסים בשפכים.

1. האיזור המרכזי - ארמון הורדוס

איזור זה יכלול בתוכו את ארמון הורדוס, הגן המלכותי ואיזור הכריכות. הפיתוח של איזור זה יתמקד סביב שיחזור האתר והתאמתו לביקור כיום ובלילה מתוך רצון לקרב את המבקר לתחושת הגודל והכנת הפאר של ארמון הגנים הכריכות שהקים "המלך הכונה" והכרת ההיסטוריה של האתר.

אוביקטים לפיתוח

גן העתיקות -

שילוב שרידי הארמון הכריכות ומערכות משוחזרות בגינות בסגנון הרודיוני הכולל פינות צל חדרים ותצוגה.

בריכות מים

שיחזור מערכות המים והכרכות למצב שחלקם או כולם יעבדו וישמשו חלק ממערכת ההשקיה של הגן תוך הפעלת מיזרקות ומפלי מים קטנים על ידי מערכות מיחזור המים. מקור המים יכול להיות או מכרכות שלמה לאורך האקודיקט ההרודיוני או מפיתוח מקור הספקה מקומי. ואו איסוף נגר והגייחה בכריכות ובלמנים לצורך השקיה.

השלמת החפירות

השלמת החפירות הארכיאולוגית וחשיפת השרידים הביזנטים קבל הורדוס ושרידים מתקופת מרד היהודים ברומאים.

בפיתוח האיזור המרכזי יושם דגש על שילוב התר המלכותי עם גן העתיקות כדי לאפשר ביקור בשניהם.

2. האיזור ההקיפי הקרוב

איזור זה יכלול בתוכו פארק יער וחניון יום.

בפיתוח היער יהיה שילוב של: מקבצי עצים בתוך לימנים. יבוא עצים גדולים כדי לזרז יצירת צל טבעי בנקודת קריטית בתוך הפארק. נקודת תצפית לעבר מידבר יהודה. מוקדי פעילות לילדים מגרשי משחקים וכדומה. נקודת כישול, אוכל, ושרותים. בפיתוח הפארק יושם דגש על שילובו במערכת שבזשים עם האיזור המרכזי כך שהביקור באתר וחשחיה יהוו משולבים.

קטעים שונים מהרודיון התחתית נחפרו ב-8 השנים האחרונות ע"י משלחת מהמכון לארכיאולוגיה באוניברסיטה העברית בשיתוף הקמ"ט לארכיאולוגיה החברה לחקירת א"י ועתיקותיה ובסיוע רשות הגנים הלאומים. נחפרו קטעי אגפים מלכותיים, מחסנים, בנייני שרות, ברכת הענק וגני הנוי. מרבית השרידים שייכים לתקופתו של הורדוס אך הסתבר כי באתר מצויים שרידי ישוב ביזנטי אשר כלל 3 (!) כנסיות קטנות שנחשפו אף הן.

השרידים המרשימים ביותר בהרודיון התחתית מתרכזים סביב בניין יוצא דופן (הבניין המונומנטלי) - אולם מפואר מוקף עמודים וגומחות. הבניין מצוי בקצהו של מסלול מלאכותי במידות 25 x 300 מ'. מהותו של הבניין המונומנטלי לא נחבררה אך קיימת אפשרות כי הוא מהווה חלק מאחוזת קברו של הורדוס. לאחרונה נחשפו בצד הבניין אבני בניה מפוארות אשר שימשו לבניין כנסיה ביזנטית אך נלקחו בזמנו ממבנה סמוך אשר אולי היה בית הקבר עצמו. רק המשך החפירות במקום יאפשר קבלת תשובה מלאה לשאלה אשר נוגעת לאתר כולו I.

1. מיקום גאוגרפי

ההרודיון נמצא במידבר יהודה מיזרחית לקו פרשת המים באיזור של כ- 150 מ"מ גשם ובמרחק של כ- 20 ק"מ מירושלים, 8 ק"מ מבית לחם, 15 ק"מ מגוש עציון, 20 ק"מ מחברון וכ- 20 ק"מ מחוף ים המלח (ליד מצפה שלם).

בסביבתו הקרובה שני ישובים תקוע ישוב קיים ומעלה רמות בהקמה מיועד לאיכלוס כימים אלה.

האתר נמצא במקום מרכזי שממנו יוצאות דרכי עפר ומסלולי טיול לכל מידבר יהודה.

2. תוכניות פתוח באיזור

בעתיד יעבור כביש שיחבר את דימונה, ערד דרך איזור התישבות נגוץ כרמל מעין ואיזור הרודיון אל מעלה אדומים וירושלים.

3. תוכנית הפיתוח לאתר הרודיון

אתר הרודיון יפותח כפארק לשהיית יום ולילה כאשר מרכז הפראק יהיה ארמון הורדוס. בתחום הפראק וסביבתו יפותחו מספר אזורים.

מתוך תזכיר של דר' אהוד נצר מנהל משלחת החפירות בהרודיון.

3. איזור שרותים

איזור השרותים יספק את מיכלול השרותים הדרושים למבקר באתר מסוג זה ויהיה מרכז השליטה המינהלי והתחזוקתי של האתר. אוביקטים לפיתוח.

מוזיון לטבע נוף והיסטוריה של האיזור

מוזיאון זה צריך להציג בפני המבקר את האתר וסביבתו הקרובה בתערוכה מתמדת שתכיל בתוכה:

- ממצאים ארכיאולוגים מהאתר וסביבתו
- תצוגת תולדות האיזור
- תצוגה גאולוגית
- תצוגת החיים במידבר
- תצוגת נוף האיזור

הביקור במוזיאון צריך ליצור במבקר ענין להשאר באיזור או לחזור אליו שנית כדי ללמוד אותו.

מרכז מבקרים

מרכז המבקרים יורכב מאדטוריום ואולם קבלה. במרכז זה ינתנו הרצאות ותצוגות אור קוליות על האיזור ועל מסלולי הטיולים האפשרית ברכב וברגל. באולם הקבלה יוכל המבקר לקבל חומר רקע והדרכה על מסלולי הטיול ועל האפשרויות העומדות בפניו.

אכסניה או מלון

כחלק מאיזור השרותים חוקם אכסניה או מלון שתספק מלבד שרותי לינה גם שרותי מטענה ומיזנון למבקרי יום אחד.

4. איזור השולים

איזור השולים הינו איזור פיתוח מומלץ לאגד לסיור במרחק של עד יום סיור מהר הורדוס. באיזור זה יסומנו שכלי הליכה, דרכי עפר לנסיעה ברכב, פיתוח מערת חריטון, ואתרים אחרים.

פיתוח השבילים ילווה בפיתוח נקודת צל ויער בתוך לימנים בנקודת משחה במסלולי ההליכה וכן יפותחו תצפיות נוף.

מדניות הפעלה

ס.

אתר הרדיון יופעל כמרכז לסיורים והכרה של מידבר יהודה. ממנו יצאו לסיורים לכוונני שונים בקבוצות או בודדים ברכב כרגל ובגמלים. יורכבו בו מערכת סיורים מומלצים מחצי יום עד יום שלם כאשר בסיס היציאה והחזרה הוא אתר הרודיון.

המוזיאון ומרכז המבקרים יפעלו כחלק מהאתר ופעילותם תמשך לתוך הלילה כאשר בלילה תאורת הגן ותאורת החר תאפשר ביקור באתר ותשמש תאורת רקע לחזיונות אור קולים להעברת החוושה של הפעילות שהיחה בהר בעבר והקשר להוה.

המסעדה והמוזיאון יספקו ארוחות וחתופים למבקרים מזדמנים לשוהים באתר ולקבוצות מאורגנות.

עבודה הניהול וההיפעול של האתר תעשה על ידי תושבי האיזור.

מדניות פיתוח

י.

פיתוח האתר יעשה בשלבים כאשר כל שלב יהיה חלק כלכלי מהתוכנית הכללית היכול לשאת את עצמו לדוגמא: ברמת הביקור של האתר היום כבר יש הצדקה להקים מסעדה שיכולה לספק כ- 100 ארוחות ביום. כך שבמקביל לפיתוח האתר ישנו כבר באיזור צוות שעוסק בהפעלתו.

הביקוש לאתר בפיתוח מלא

יא.

הערכה זאת אינה כמקום עבודה מפורטת בנושא והיא מניחה כי כאשר הפיתוח יהיה מלא בשיטת מכלל המבקרים כירושלים וכרבע מכלל המבקרים בבית לחם יגיעו לאתר הרודיון לסיור של חצי יום. לגבי שהייה במלון או אכסניה 50% תפוסה על 100 מלונות.

מבקרים לחצי יום 400.000 - 300.000 איש
מבקרים ליום כולל לינה מתוכם - 15.000 שונות
פעולת המסעדה והמיזנון לכ שליש מכלל המבקרים.

הכנסה צפויה

יב.

הכנסה חושבה לפי שלושה דלר לאדם במוצע במיזנון ובמסעדה. 1.5 דולר כניסה לאדם 15 דולר לינה. לפי זה ההכנסה הכוללת באלפי דולר היא.

450 - 600

300

150

900 - 1050 אלפי דולר

ממכירת כרטיסים

מיזנון ומסעדה

אכסניה או מלון

סה"כ הכנסה

כח אדם להפעלה

י.ג.

כח אדם הדרוש להפעלת האחר הוא כ- 60 עובדים במינהל, אחזקה, הדרכת, מזון ושרותים.
לפי פילוג משוער כמוצג להלן.

~~17~~ עובדים

~~10~~ עובדים

8

10

5

10

60 *30*

אכסניה או מלון

מסעדה

מוזיאון ומרכז מבקרים

החזקה וטיפול בגן

מינהל -

שמירה נקיון ואחר

סה"כ עובדים -

נכתב ע"י נתן סאס

40.511

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

Handwritten signature/initials in the top left corner.

26.11.31

אשראי כחלק מהכרזת

11/22

עכרה
ש"ח
1000
מחלקת
אשראי

מא: 26
מא: 26

התאגדות - תחילת

בנוסף לאשראי בתחילת התקופה הבאה הבאים:

1. גרעין בנק 100 ש"ח
2. בקשה להגדרת נזק (מחלקת) 255 ש"ח ובכסף לתן בקשה להגדרת נזק
3. בקשה להגדרת נזק על פניו לבקשה נזק עמית לתאגדות באמצעות הנהלת התאגדות
4. בקשה להגדרת נזק על פניו נזק על מניין בית ב' בקום יפולו נזק עמית ע"פ סעיף 107 וקיום חשבון אכסרית אגודת אגודת (הנהלת התאגדות) (הנהלת התאגדות) לתאגדות נזק על פניו נזק בתחילת
5. בקשה להגדרת נזק על פניו נזק על מניין בית ב' בקום יפולו נזק עמית ע"פ סעיף 107 וקיום חשבון אכסרית אגודת אגודת (הנהלת התאגדות) (הנהלת התאגדות) לתאגדות נזק על פניו נזק בתחילת
6. בקשה להגדרת נזק על פניו נזק על מניין בית ב' בקום יפולו נזק עמית ע"פ סעיף 107 וקיום חשבון אכסרית אגודת אגודת (הנהלת התאגדות) (הנהלת התאגדות) לתאגדות נזק על פניו נזק בתחילת

26

1000

מועצה מקומית דבוריה

טל. 67243 / 067

דבוריה 16910

جلسه محلي دبوریه

تلفون 67243 / 027

دوریه 16910

14 באוגוסט 1982 التاريخ
תאריך

16-3 رقم
1982

לכבוד

מר יוסף סוקר - החברה הממשלתית להסדרת

רוח' עין היסוד - 38 - ת.ד. 2645

ירושלים

א.ב.א.

הגדרון : הסדרת באזור הר הנגב

סמוכין : מכתב מיום 1/3/82 - מכתב מיום 30/3/82

לשרת מספר פניות מהמכתבות בנושא מים התפתח טרם
דבר בענין פיתוח התיירות באזור הר הנגב .

מאוד יש לציין כי אזור זה בושט לאור התיירות
לאומי ובן לאומי , ומצבו כיום אינו תואם את התיירות.

לאור הצ"ל אנו בודע כי יש להתייחס לענין זה
ביותר רצינות לפתוח ענין התיירות בארץ .

בכבוד רב

אסתר עזאיה
ראש המועצה

הערות :

- (1) מר א. שריר - מר התיירות .
- (2) מב"ל החברה הממשלתית - לתיירות .
- (3) הממונה על מחוז הצפון - בצרת .
- (4) מר י. פלג - ממרד התיירות - חיפה .

החברה
הממשלתית
לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

א.כ.: למס' אנטן
 סמט: י. סוקר
 תנוד: רבב' אפרתבור.
 תאריך: 2.7.82

למס' שלם רב,

סוף סוף קיבלנו. הנהחמנו אנצ'ני. ר.ג.ל. אונטו הניבון.
 האמבג המלכ'ה מהלוד חמרי קול אשר ניתן היה להפננו בהקף
 אמסרי ימים ולא אמסרי חודשים.

עקר המינד במלכ'ה ה'נו במחום האקוני סטלנטיה ואין
 בו מינד כלל, אף שלא הוצב הפלל. בקיסנו. יתג' מלכ'.
 עיין בממבג המלכ'ה ולמחרת לכן (שומח על מה אפשר
 לעשות המלכ'ה).

בהכ"ס
 י. סוקר

החברה הממשלתית לתחבורה

ט ז תכנן תשנ"ב 0. 7. 82 28 ביוני 1982

ק"ר

לכבוד

מר י. סוקר

החברה הממשלתית

רחוב קרן היסוד

ירושלים.

א.נ.א.

הנדון : רכבל לתבוק - חוותדעת.

לבקשה מנכ"ל רשות הגנים הריני לפרט בזאת הערכה מצב בשאלה אפשרות הקמתו של רכבל להר תבור. חוות דעה זו מתייחסת להצעה בהואי הקצר מהכביש דרוסית לכפר דבוריה (כ-2½ ק"מ מכביש עפולה כפר תבור) ועד הצד הדרומי של הרכס. השטח הוא שתי קרוניות, 42 איש כ"א במערכת הדומה באופיה, גודלה ופעולתה לרכבל הפועל במצדה. הפרש הגובה הוא 374 מטר והאורך 1055. ההצעה הנ"ל מבוססת על תכנית של רשות הגנים שנבדקה ופותחה ע"י המהנדס שינהולצר משוייץ בשנת 1975 בקרוב.

נושאים המהווים בעיה וקשים לפתרון הם :

1. הקצאת קרקע לתחנה העליונה : כל הרכס נמצא בבעלות הכנסיות וכל הצד הדרומי בבעלות הכנסייה הפרנסיסקנית כנסיה זו לא ששה לשתף פעולה בעבר וחוששני שגם עתה לא ישתפו פעולה (אלא אם הדבר יכפה עליהם מלמעלה מהוותיקן). זאת למרות שמבחינה אובייקטיבית המתקן לא יביא להם כל נזק מכל בחינה ורק יגביר את מספר המבקרים בהר בצורה משמעותית ובזאת הכנסיה מעוניינת מסיבות הקשורות בצליינות ואולי גם מסיבות כלכליות.
2. הקצאת שטח לתחנה התחתונה : באזור התחתון יש אמנם אדמות מדינה המתאימות אך קיימת מגמה של זיבוריה להתפשט לאזור זה וכבר הוגשו תכניות וצפויה התנגדות שלהם (במקום מגרש כדורגל המשמש את בני הכפר).
3. בעיות זכויות בעלי המונות למינהם המתפרנסים כיום מהובלת נוסעים להר. אני צופה התנגדות חריפה ואף אלימה עד כדי חבלה ולהערכתי יש לנהגים גיבוי של כל הכפר שאם יהיה עויין לפרויקט העובר בשכנותו יגרום הדבר לקשיים גדולים. יתכן והנהגים ידרשו מחיר כבד מאד. אם הבעיה לא תבוא על פתרונה יהוו הנהגים גם גורם תחרותי לרכבל שכן יש להם יתרון בכך שהם יכולים להוביל את נוסעיהם עד פתח הכנסייה בעוד שהרכבל יגיע רק עד כ-400 או 600 מטר (חלוי בחווי) ובהפרש גובה נכבד מהכנסייה ולגבי צליינים מבוגרים זהו שיקול רציני.
4. מהסיבה הנ"ל גם לנהגים פרטיים חהיה נטייה לעלות ברכב שלהם : כאשר יש למשפחה ברירה לעלות ברכבל ולשלם כ-150 שקל או לנסוע במכוניתם ללא חור, חלוח, צורך בהליכה וכו' - מובטחני שרבים יעדיפו לנהוג בעצמם אפנים יתכן שנתן לסגור את הדרך אך מסופקני אם זה מוצדק ואם יבוצע. יש לזכור כי בדר"כ רכבל מוכיח עצמו כרנטבילי באותם מקומות בהם אין גישה ברכב ובמקומות שיש גישה לרכב יש ספק רב מאד בצידוק קיומו.

נני תתקוף

5. עלות הקקמה המחיר כזכור גבוה ! : נתחנים בענין זה נמסרו ואין לי הערכות אם גורמים ממלכתיים או פרטיים ירצו להקציב לכך את הסכומים הנדרשים או אם יהנו הנאי אשראי והלוואות טובות.
6. אני מצפה שמינהל מקרקעי ישראל ינסה לקבל "אחוזים" חבר העשוי להוות עוד גורם המטיל ספק בכלכליות הפרויקט .
נושאים אשר לא מהווים בעיה קשה לפתרון:

 1. מבחינה טכנית הפרויקט הינו פשוט למדי ואין בו כל בעייתיות מיוחדת מבחינת טופוגרפיה, אקלים, קרקע גישה תשתית וכד' או דרישות ואילוצים מיוחדים.
 2. מבחינה נופית אינני רואה כל בעייה חמורה : כמובן תהיה התנגדות אוטומטית של החברה להגנת הטבע אבל אינני סבור שיש להם טעון חזק דיו לשכנע את הצבור או את מקבלי החלטות בצדקת עמדתם. (צריך יהיה לעשות לובינג ויחסי צבור מסוימים להתגבר על הבעיה).
 3. הועדה המחוזית לבנין ערים להערכתי תתייחס בחיוב שכן הנושא כבר הועלה במסגרת הדיונים על הגן הלאומי ואז הגישה הכללית הייתה חיובית (ואולי הגלגל עשוי להתהפך..).
 4. גישה רשות הגנים שבתוקף החוק אחראית על התכנון הייתה בעבר חיובית ואני משוכנע שגם היום הרשות תתמוך בהצעה.
 5. זמן הקמה : מאחר שמבחינה טכנית הפרויקט אינו מורכב ניתן לבצעו תוך זמן קצר להערכתי מיום הזמנה ועד להפעלה כלומר כולל הכנון מפורט יצור משלוח הקמה א פ ש ר לגמור תוך פחות משנה (כך היה בנושא הקמת רכבל מצדה).

אין אין בידי אפשרות להעריך כמה זמן יקח לעשות את הנדרש לפני הזמנת הפרויקט זה תלוי במידת הקשיים שיתקלו בהם ובמידה רבה במאמצים ובאמצעים שינקטו בפתרון הבעיות להלן מקצה מהנושאים שצריך להסדיר וגורמים שצריך לשאת ולתת אתם לצרכי אשור חלקם תמיכה והסכמה (לא לפי סדר חשיבות או קדימות)

 - משרד התחבורה (אישורים)
 - משרד התיירות (עזרה וגבוי)
 - משרד האוצר (קציבים אשראי מכה ומיסוי)
 - ועדה בנין ערים (היתרים)
 - רשות הגנים הלאומיים
 - מועצה אזורית (הבטחת שתוף פעולה)
 - הגוף המקומי דבורה (הבטחת אי הפרעה)
 - הכנסיה (קרקע הסדרים כללים שרותי תיירות)
 - מינהל מקרקעי ישראל (אולי אף הקק"ל) (הקצאת קרקע חוזה ותנאי חכירה)
 - מ.ע.צ. (חבור לכביש)
 - חברת חשמל (חבור חשמל בעיות מתח גבוה)
 - מסיעים (הסדרי מימון אשראי חוזים)

ר/...

- 3 -

חוזה ביצוע (גבוש הסכם עם המבצעים)
הכנת הוצאה וטפול במכרז
בדיקות קרקע וביסוס והשלמת נתונים הדרושים לחכנון
יחסי ציבור (במידת הצורך)

הכנה חוברת הכנת הנתונים ברמה גרפית הולמת במטרה לעניין משקיעים ככה ולגייס הון.

ב ס כ ו ס : הבעיות הנן קשות ואם יש כוונה למימוש הפרויקט יש לבדוק ראשית כל נושא
כנ"ל ולראות אם ניתן להגבר עליו אם לא.

כבוד רב,

א. דביר

העתק: מר י. ינאי
מר צ. ברזל

הגן
הירוק

החברה
הממשלתית
לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

אל: שני סניף תאריך: 5/3

סמט:

הנדון: הירוק

אזקוב אגרי לרי בירע
אזאא הנידון
הול הבטיח חשנה בהקצים.

ולסי

י

דימותי אזי בפרס הויה בהפצה השליש
בנושא. להפגות פמיר קיבל יעניע
ולא אלץ אהב וועספ הנושא

ב 82 יוני. היאבב לריק אפינע הויה/ אגרי ...

שני

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

Handwritten notes:
מספר תעודת זהות
מספר פתרון
מספר תעודת זהות

תאריך: 30.4.82

אנ: לעזם לוטן

מאת: סוקי

תנדון: רכבל תבור.

עזום שלום רב,

Handwritten notes:
מספר תעודת זהות
מספר פתרון
מספר תעודת זהות

- הן אלו גולדק צמנפ סלי כל היתרון.

- אלני ה.י.ג. מקלים היסוס ואסור טימף גרמני החלטה

- הוצאת ד"ר קרמל ארז ואו הסאני כוללן ולככ"ו.

- גימל ערם הן אלו לא לעמו.

- כריז הוצב כפולמן:

גימל הרקשה למבטן (האמנה בשו"ס) ק"ה עקב אלמן
מזכ"ל לעלם הסח"ק (מלון) ק"ווא זמנא ע"פ (כ-8-6 ט"מ).

גרימל האטוניה ללא המבטן אלמו הפווקט גיני עכ-ס.4.2 ע"ה

בפולמן: מוקן החכמא באבד כ- 20.000
סיגמל סח"ק אסמ"י כ- 20.000 ..

הגמל כ תמנה מלואתן מוצר בקרמל.

- ע"ד יפה.

ב א ה כ
סוקי

החברה

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

ירושלים, 19 באפריל, 1982.

מספרנו: 7287

לכבוד
אדו"א דביר
מחכנן רשות גנים לאומיים
רג"ל
רח' מקלף 4, חקריח
תל-אביב.

אריה שלום רב,

הנדון: רכבל להר הכור.

כתמשיך לבקשתך לקבל בכתב פניה שלנו לבדיקת עלות הקמת רכבל לתבור,
חריגי מבקש בזאת כדלקמן:

1. הערכת עלות הקמת המתקן הנדון ב מחירים דהיום.
2. הערכת פיזיביליות הקמת הפרויקט, כולל הסכמת המנזרים, ממ"י וכו'.

מאחר ופרויקט כזה הוכנן על ידכם, והוא נמצא בחומי גן לאומי, נבקש
התשובות הנ"ל, על-מנה שהנהלת החמ"ח תבחון אותן לקראת החלטה של אפשרות
כניסה לפרויקט משותף עמכם.

בברכה,
י. שוקר
מנהל אגף תכנון.

העמק: ע. לוטן - מנכ"ל.

לפי מר גדי

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

12 באפריל, 1982
מספרנו: 7257

סכום פגישה מתאריך 6 באפריל 1982, בנושא רכבל בהר תבור.

השתתפו: מר א. דביר - ר.ג.ל.
מר י. סוקומר ג. כהן - ח.מ.ת.

מר דביר סקר את המצב הקרקעי באזור הר תבור, ואת התכנית לכניית רכבל בהר תבור. הפרויקט טופל על ידי הר.ג.ל לפני מספר שנים והחומר אינו עדכני (הן מבחינת הערכת עלותו הכספית, והן מבחינת הזכויות הקרקעיות באזור בו מתוכננים הטרמינלים של הרכבל).

סוכמו הנושאים הבאים:

1. מר דביר יעביר לח.מ.ת מפה (תכנית) ונתונים של הפרויקט.
2. המתכנן השוויצרי (שיין הולצר) שתכנן את הפרויקט לפני מספר שנים, יתבקש להכין הערכת עלות עדכנית. במידה ויתאפשר מגע מחודש עם המתכנן, יעביר מר דביר תוצאות הבדיקה לח.מ.ת. במידה ולא ניתן לאתרו, יועברו תכניותיו למתכנן רכבלים אחר לבצוע ההערכה הכספית.
3. תבוצע בדיקה קרקעית במחוז הצפון (מ.מ.י) של הזכויות בקרקע באזור הטרימינל התחתון, ובדיקה עם נציג הכנסיה בפסגת ההר.
4. מכלול תוצאות הבדיקה הנ"ל יועבר לח.מ.ת, לאחר חופשת החג, להמשך טפול וקדום משותף של הח.מ.ת וה.ג.ל של הפרויקט.

רשם: גדי כהן.

העתקים: מר ע. לוטן - מנכ"ל.
גב' נ. פרץ - ממונה על התקציב.
מר י. זלץ - מנהל אגף בצוע.
משתתפים.

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

אין היר תשלום

ירושלים, 30 במרץ 1982.
מספרנו: 7193

לכבוד
מר אסתר עזאיזמה
ראש המועצה המקומית דבוריה
דבוריה 16910.

שלום רב,

חברון: סקר תיירות באזור הר הבור.

תודה על סכתבך. הספול התיירותי בהר הבור, על חיבטיו השונים, לרבות הסדרת
הטרמינל לצליינים בעליה לתר, ונושאים נוספים, כרוך בבדיקה ותאום עם
גורמים שונים, עממם מטפלת הכרתנו בנושא.

בשלב זה, אנו בודקים עם רשות הגנים הלאומיים את גבולות הגן הלאומי המוצע
בהר, כדי לקדם תוכניות שונות הקשורות בשמור זיכוי הגישה והשתייה באתר
השוב זה ובסביבתו.

מיותר לציין, כי סגנון סכתבך הקובל על "אדישות מוסדות הממשלה" והנאיים
"שאם לא תהיה תפנית בהתייחסותנו..." אינו חורם מאומה לקידומו של העניין.

מטעם החברה הממשלתית לתיירות, מטפל בנושא הפתוח התיירותי של הר הבור
מר יחיאל פולג - נציג החברה באזור הצפון. לקבלת פרטים על הספול בנושא
וקידומו, אנא פנה אליו.

בברכה,
גדי כהן
אגף תכנון.

העמק: מר א. טריר - סר התיירות
מר ע. לוטן - מנכ"ל.
מר י. קניג - ממונה על מחוז הצפון ט. הפנים.
מר י. סוקר - מנהל אגף תכנון.
מר י. פלג - ממונה על אזור הצפון.

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

כ"ו אדר תשמ"ב
22 מרץ 82
מס' 5 / 38

החברה הממשלתית לתיירות
11 ניסן תשמ"ב 26.3.82
מפקד: [Signature]

לכבוד
מר עלי סיבלי שליטאן
כפר סיבלי

..ג.א

הנדון: פרוייקט תיירות לרגלי הר תבור

1. ביום שני 15.3.82 התקיימה במשרדי חברתנו בירושלים פגישה בנושא.
2. בפגישה העליה רעיונות שונים באשר לפתוח פרוייקט תיירותי בצומת הכבש דבוריה - ערב - א - סיבלי והעליה להר תבור, אותם רעיונות אשר העליה בפגישה קודמת עם הח"מ שהתקיימה בעכו.
3. בפגישה בירושלים נמסר לך (כפי שנעשה בפגישתנו בעכו) כי חברתנו מייחסת לנושא חשיבות מרובה ולפיכך נראה לנו כחשוב שהפתרון לבעיות השונות ינתן ע"י גורם ציבורי ממלכתי, כלומר החברה הממשלתית לתיירות. דברים ברור זה נמסרו לך ע"י מר אלי שובץ ממשרד התיירות.
4. אם, כאשר יסתיים הפרוייקט בודאי נשקול, בין שאר אפשרויות ההפעלה גם את מסירת מרכיבים מתוכו לידי גורמים פרטיים עפ"י הסדרים משפטיים מקובלים, באותה עת תהייה הזכות בידיך להציג מועמדותך כמפעיל אפשרי וזאת כמי שיהיה זכאי לכך כל גורם מעוניין אחר.
5. ע"מ למנוע אי בהירות ברצוני לשוב ולהדגיש - כמי שנעשה בשיתחנו - שאין במכתב זה ו/או בפגישתנו משום התחייבות מסוג כלשהו כלפיך ו

בכבוד רב,

יחיאל פולג
מנהל סניף צפון

[Signature]

העמקים:

מר עמוס לוטן - מנכ"ל החמ"ת
מר אלי שובץ - משרד התיירות
מר י. ארז - משרד התיירות

הי-חברות

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

16/3

תאריך:

אל: יוסי

8/11

מאת: ער

יא, אים

הנדון:

ג.מ.ו.

גאוגרפי

ציינת. עם הילוף קונפ. אלוהי עיון
כמה זכרתי עם ילד
הפרוש פנימי ומתנסה מה אנחנו
הנציגים

29/3 תזיק יהיה בון איסוייה

אנחנו משה קיב אכלם אמתק אלפי
על כפי יהיה ואל- תלוייה קישוף

עליו

(א) בקנין אחיזתך טאום בניש
בא (א) הוא גבור / עם / אנו

ה.ק.ל.

(ב) להקטנה אבי אבי אבי

למי כח בלגה ק רלוק

א. פני - יושב בלגה ק רלוק

אנשים - אנו

אנו חנויה אנחנו חנויה

הנה
~~הנה~~
~~הנה~~

~~הנה~~

~~הנה~~

~~הנה~~

לשכת

החברה הממשלתית לתחבורה
17 שבט תשמ"ב - 82-2-7
אלה

ח י מ ה

10/11

קריאה
7/7

ד"ר בשבט חשב"ב
28 בינואר 1982

אל: מר י. שני, ירושלים.

הנדון - מרכז מסחרי לרגלי הר-הכבוד.

מאשר בתודה קבלת מכתבך עם העתק צילום ממכתבו של מזכ"ל התאחדות הסוחרים
בענין פתיחת מרכז מסחרי לרגלי הר-הכבוד.

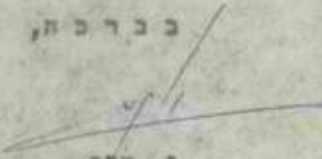
בשלב זה מנייתו או כל מניה דומה איננה אקטואלית.

הנושא במיפול ותכנון החברה הממשלתית להיירות, ועד לקבלת כל המידע מהגורמים
הנוגעים בדבר, אין לעודד כל יוזמה פרטית ובמיוחד כשיש מניות שונות ומסוגות
הן מהכפר דבוריה אשר קצין משטר הגבול הינו בן הכפר ובזמנו מנה אלינו ונתקל
בסירוב והן מהכפר הכדואי ערב אל שיכלי אשר גם בקשתם נענה בסירוב.

אי לכך אין לעודד בשלב זה עקב רגישות הענין הן מבחינת הצליינות והן בשל
המריבות בין אנשי שני הכפרים הנזכרים ועל כן יש לנהוג בזהירות פירכית בשלב
זה.

במידה ותחינה ההסתחוויות בענין המקום אוריעך.

ב כ ר כ ה,

י. ארז

העוקז מר א. ברוק, מזכ"ל חוב" הממשלתית, ירושלים.
מר י. בולק, עכו.
מר מ. שמחון, כאן.

לשכת מ.ג.ל.

יא/שב

מועצה מקומית דבוריה

טל. 067 / 67243

דבוריה 16910

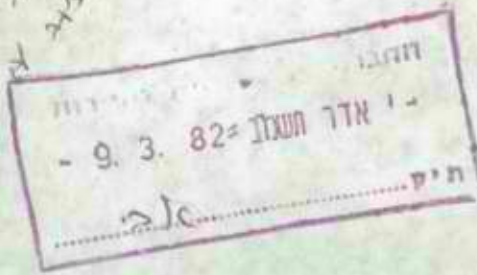
1 בסדר 1982
תאריך

16 - 0
רמ
1980

جلس محلي دبوريه

تلفون 67243 / 067

دبوريه 16910

לכבוד

מנכ"ל החברה הממשלתית לתיירות
רח' קרן היסוד 38 - ח"ד 2645
ירושלים

א.נ.א.

הנדון: סקר תיירות באזור הר - תבור.

סמוכין: מכתבי מס' 3 - 16 סיום 12/12/81.

בפגישתנו ביום 5/10/81 סוכם להעביר לך את תוכנית המתאר של הכפר דבוריה ואזור הר תבור על מנת להכין סקר תיירות לאזור הר תבור.

עד היום שרס קבלנו כל מענה או תגובה לענין זה.

נראה לי כי אי - התיאמתכם לענין הואדישות שמגלים כל מסדות הממשלה לענין השלב כל כך ולאזור חשוב הן מבחינה דתית הן מבחינה לאומית פוגעת בתדמיתנו הן בארץ הן מחוץ לארץ.

שוב אבן מבקשים את התעביינותכם למעוררש באזור זה שאליו באים תיירים מכל קצוות תבל לא פחות מההתעביינות שאתם מגלים לתיירות באילת ובטבריה ובמקומות אחרים בארץ.

אם לא תזיה תפנית בהתייחסות המדינה לאתר זה אאלץ לפנות בצורה צבורת לדעת הקהל הן בארץ ומחוצה לה בכל דרך שתעלה את הענין בצורה הולמת, ושתיא לשיפור האתר.

מכבוד רב

אנא לא להעביר

העמק:

- (1) כב' שר התיירות - משרד התירות - ירושלים.
- (2) הממונה על מתוז הצפון - משרד הפנים - בצרת.

Handwritten notes in Hebrew and Arabic, including '10/10', '14/3', and various signatures and initials.

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

א' שבט תשמ"ב
25 ינואר 82
מס' 5 / 20

16. 2. 82	ת.ק. כרית
-----------	-----------

לכבוד
מר יצחק לייבוביץ, מחכנן השמ"י
מחוז הצפון
משרד הפנים
נצרת עלית.

..נ.א

הנדון: - גן לאומי - הר תבור.
סמוכין: - משחבנו מיום 10.11.81.

1. במכתבנו שבסמוכין, ביקשנו "לעכב אישור החכניה עד אשר ינתן לחברתנו להביע עמדה באופן מסודר".
2. לאחר בדיקה, הננו להודיעך כי מין לחברתנו התנגדות לאישור החכניה ובלבד זתהיה זו החכניה המוציאה חלקות כגון 14, 48, 31, 34 בגוש 16971 וחלקות אחרות בגושים שונים כגון: 46, 47 בגוש 17216. א-ח"י הגן הלאומי

בכבוד רב,

יחיאל פולג
מנהל סניף צפון

העתק: -

- מר א. ברוק, מנכ"ל החמ"ת, ירושלים. ✓
- מר צ. ברזל, מנכ"ל רשות הגנים הלאומיים.
- מר י. סוקר, ר' אגף תכנון בחמ"ת, ירושלים.
- מר א. דגור, אדריכל רשות הגנים הלאומיים.

י"ט/בב

ISRAEL

משרד התיירות

MINISTRY OF TOURISM

אגף חכנון וכלכלה

ה' בטבת תשמ"ב
3 בינואר 1982

הז	77
ת.י.ק	5.1.82
ת.י.ק	סיקר

לכבוד
מר סיבלי עלי סלימאן
כפר סיבלי

א.נ.ג.

הנדון: מסעדה ושרותים בצומת העלייה לתר תבור
מכתבן מיום 27.12.81

קבלתי במליאה רבה את קביעתך כי זה יותר משנה שאתה מטמל בנושא ועד עתה לא קיבלת תשובה. כידוע לך ניהלה כבר שיחות רבות עם אנשי המסדד וקיבלת את התשובות המוטטכות ביותר. הרשה לי גם לציין שפנייה חוזרת ונשנית אל אנשים שונים במסדד אינה מקדמת את עצם העניין אך בהתאם לבקשתך אוכל להבהיר לך:

1. נושא הקצאה קרקעות מדינה הינו במסגרת בעלי הקרקע, דהיינו מינהל מקרקעי ישראל ולא מסדד התיירות. העברנו את בקשתך למינהל וקיבלנו את התשובות המוטטכות (הן של מנהל מחוז הצפון והן של הנהלה המינהל) כי אין בשלב זה אפשרות לסמל בהקצאה קרקע במקום המבוקש, בשל בעיות בעלות וסכסוכים הקיימים שם.

2. מאחר שלמסדדנו יש עניין רב בקיומם של שרותים מסודרים לציבור גדול של היירים וצליינים המגיעים לתבור, ביקשנו מהחברה הממשלתית לתיירות להכנון בצומת העלייה לתבור מרזיקט היירות מהאים. הברה זו כומקדת טטעס מסדדנו על הכנון וביצוע של מרזיקטים כאלה ולדעתנו בשל הסיבות האחר יש מקום שהחברה (ולא יזמים פרטיים) תבדוק את הנושא ותציע פתרון הכנוני. מרזיקט דומה באופיו הוקם ע"י החברה לטפילה של צליינים במוצא הירדן מהכנרת. לאחר שיוחלט על אופן ההכנון של המקום, היבדק גם האפשרות לשלב יזם פרטי במרזיקט. כמובן שמימוש של כל תכניה פעילה יוחלט, יהיה פותחה ככך שמינהל מקרקעי ישראל יודיע שהטטה המיועד לכך הינו זמין ומגוי.

3. לאור האמור לעיל הננו להודיש שוב כי אין צורך או אפשרות של פעולה כלשהי מצד מסדדנו. אנו נבקש בכל אופן מהחברה הממשלתית לתיירות (יעיעם כבר נימגשת) לרשות לפניה את יזמתך כדי שניתן יהיה להתייחס אליה בבוא העת. מטעם מחלקתי אחראי על הטיפול בך מר עמי אשתר וחובל לפנות אליו בכל עת לקבלת הבהרות נוספות.

בכבוד רב,
אלי שובל
מנהל סח' מימון והשקעות

הערה
מר מ. קומרמן, מנהל המחוז, ממ"י
מר י. סוקר, החברה הממשלתית לתיירות

החברה
הממשלתית
לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

*292
אורי יב גלילי*

ח" סבה חסמ"ב
3 בינואר 1982
סמ" 14/5

החברה הממשלתית לתיירות
ח' סבת תענו = 4. 1. 82
ח.י.פ. אבן

אורי יב גלילי

אורי יב גלילי

לכבוד
מר אסף קיריס - טקס
מחוז הצפון
מנהל מרקסי ישראל
בצרה עילית *

א.ג.א.

הנרדן: גוש 16971,

סימוכין: שיחתנו הטלפונית מיום 1.1.82.

בשיחתנו הטלפונית שבסימוכין בהרתי הקיבוצים הסמוכים בחברתנו, באשר לצופה
הדרכים אשר בגוש הנ"ל, הסדור בסיפור השלוחים הניתנים להיירים המבקרים
בהר הכור וסביבתו.

אודה אם לא תתקבלנה כל המלסות אשר יבבילו חברתנו באפשרויות המחוז באזור.
קרי, נבקש כיה תפעלו ברזח מתכנך מיום 28.8.81 אל מר מלימאן עלי סיבלי,
בו הודעה כי אין מנהל מרקסי ישראל מתחייב להקצות הסעה, בעת פנויה יזמים
פרטיים.

בכבוד רב,
יחיאל סולג
מנהל מניף הצפון *

י.מ.ב.א.

הי.מ.ב.א. - אבן

15.12.81

שיבלי עלי סלימאן
כפר שיבלי.

לכבוד
מנכ"ל משרד התיירות
משרד התיירות
ירושלים

א.נ.נ.

הנדון: בקשתי להקמת פרויקט חירותי לרגלי הר תבור
סימנכין: מכתבי אליכם מיום 1.12.80.

בהמשך למכתבי שבסימוכין, הנני מבקש להבהיר בדלקמן:-

1. בבקשתי כפי שהיא מפורטת במכתבי אליכם שבסימוכין חלו שינויים, היות והבקשה הנ"ל התייחסה למיקום, שהוא ע"י בית מגורים שלי בכפר שיבלי, ולאחר בירורים עם גורמים ממלכתיים שונים, הועתק המיקום למקום חדש, שהוא מתאים יותר, וזאת לאחר תיאום עם מינהל מקרקעי ישראל.
2. לאור הנ"ל, בתכנית המוצעת למקום החדש, אין הצעה להקים תחנת מוניות כפי שהוכנן בתכנית המקורית, דהיינו כפי שהוצע במכתבי שבסימוכין.

לידיעתך ולטיפולך הנאות.

בכבוד רב,

שיבלי עלי סלימאן
כפר שיבלי.

העתק:

- שר התיירות-ירושלים.
- שר התחבורה-ירושלים.
- מפקח משרד התחבורה-מחוז הצפון, חיפה.
- מפקח משרד התיירות-מחוז הצפון, חיפה.
- מינהל מקרקעי ישראל, ירושלים.
- מינהל מקרקעי ישראל, נצרת-עלית.
- הממונה על מחוז הצפון.
- מנכ"ל החברה הממשלתית לתיירות, ירושלים. ✓

מיני
היי-טק

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

ירושלים, א' בטבת תשמ"ב
27 בדצמבר 1981
מספרנו: 4810

לכבוד
מר ד. פרוכר
מנכ"ל משרד התיירות
משרד התיירות
ירושלים
שלום רב,

הנדון: חניון הר-תבור

מכתבנו מיום 16 בדצמבר מס' 4742

לצערנו נפלה טעות במכתבנו הנ"ל.

מספר מבקרים הוא 140,000 כשמחציתם הם צליינים.

ב ב ר כ ח,

י. סוקר
מנהל אגף הכנון

העתק:
מר א. ברוק - מנכ"ל

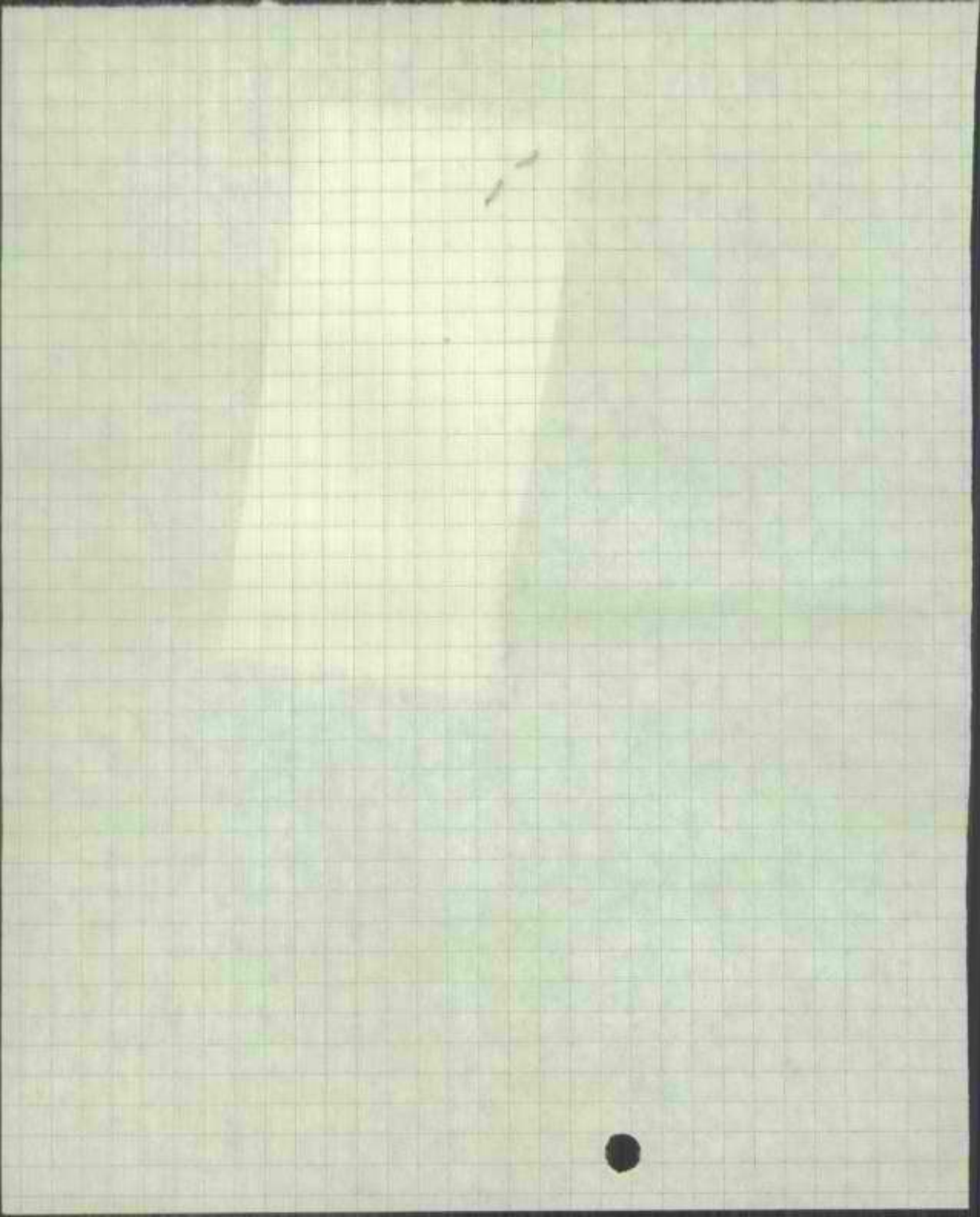
יס/נב

✓

get a glass

water

~~10/11~~
~~10/11~~

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

ירושלים, 16 בדצמבר, 1981.
מספרנו: 4742

Handwritten notes in black ink:
אין תשלום...
מספר...
10/10
23/42

Handwritten signature: אהרן מנקין

לכבוד
מר ר. פרבר
מנכ"ל משרד התיירות
ירושלים

Handwritten signature: אליהו

Handwritten notes in red ink:
10/10
א.ה.ה.
הכח-ב
11/12

שלום רב,

הנדון: חניון בהר חבר.

על-פי נתונים שבידינו, כ-140,000 צלילנים, מדי שנה, עולים להר חבר. אפשרויות העליה להר הן רק ברכב קטן - מובנות. התיירים מגיעים לצומח העליה להר באוטובוסים, ושם עולים למוניות על-מנת להגיע למעלה.

התנאים בהם שוהים התיירים בזמן ההחלפה אינם נוחים. אין שירותים מינימליים במקום, כמו מלתחות, סככות וכו'.

קיימות שתי הצעות לפתרון הנושא:

1. הקמת מעין טרמינל (אולם המחנה, חנויות למזכרות, מסעדה, שירותים), על הכביש המחבר את דבוריה עם מקום השבת ערב א-שיבלי, כשבמקום חופעל החנת מובנות על מנת להעלות את המבקרים להר.
2. שיקום והכשרה של המקום בצומח בית-קשת, המוכר בשם הערבי חאן א-תוג'ר (חנות התגרים). הכוונה היא לשפץ את המקום למעין מרכזון עם שירותים, ובנוסף לכך להקים רכבל מהמקום אל פסגת ההר.

ב.מ.ת נמצאים עדיין בשלב ראשוני של לימוד הבעיה. אין עדיין החלטה על איזו משתי ההצעות תולכיס, וזאת משתי סיבות מרכזיות; מצב בעליות קרקע וביגודי אינטרסים בין יהודים וערבים במקום.

בברכה,

י. סוקר
מנהל אגף תכנון.

העתק: א. ברק.

אשר היה ראוי

אלה
על
אשר

אשר היה ראוי

אשר

א"ר
כה
אב/ה

15.12.81

שיבלי עלי סלימאן
כפר שיבלי

לכבוד
מנכ"ל משרד החיירות
משרד החיירות
ירושלים

..3.4

הנדון: בקשה לתקנת פרטיים תיירותי לרגלי הר הנגב
סיכוכין: ככתבי אליכס מיום 1.12.80.

בהסך למכתבי שבסיסוכין, הנני מבקש להבהיר בדלקמן:

1. בבקשה כ"י שחייט מפורטת במכתבי אליכס שבסיסוכין חלו שינויים, היות והבקשה הנ"ל התייחסה למיקום, שהוא ע"י בית מגורים שלי בכפר שיבלי, ולאחר בירורים עם גורמים ממלכתיים שונים, הועתק המיקום למקום חדש, שהוא מתאים יותר, וזאת לאחר תיאום עם מינהל מקרקעי ישראל.

2. לאור הנ"ל, בתכנית הטובעה למקום החדש, אין הצעה להקים תחנת מוניות כפי שתוכנן בתכנית המקורית, דחיינו כפי שהוצע במכתבי שבסיסוכין.

לידיעתך ולטיפולך הנאות.

בכבוד רב,

שיבלי עלי סלימאן
כפר שיבלי

הערות:

- עד החירות-ירושלים.
- עד התחבורה-ירושלים.
- מנקה משרד התחבורה-מחוז הצפון, חיפה.
- מנקה משרד החירות-מחוז הצפון, חיפה.
- מינהל מקרקעי ישראל, ירושלים.
- מינהל מקרקעי ישראל, נצרת-עלית.
- הממונה על מחוז הצפון.

החברה
הממשלתית
לתיירות
א.נ.א.

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

22 נוב' 81

א.נ.א.

החברה הממשלתית לתיירות
נג' חשון תשמ"א = 26.11.81
הכרז

לכבוד
מר א. ברוק - מנכ"ל
החמ"ח
ירושלים

א.נ.א.

הנדון: - הר תבור

1. במקביל לבדיקתו של מר י. ארז מנהל איזור חיפה והצפון במשרד התיירות - ערכת בדיקה משלי בקרב מובילי תיירים.
 2. נתוני המובילים השונים, בעיקר "אגד תיור" מצביעים על מספר של כ-140,000 מבקרים לשנה והדבר מאמת נתוניו של מר ארז שהועברו בנפרד.
 3. בנוסף ברצוני לציין כי הר תבור משמש אחר לפעולות ספורט הגלישה האוירית. מדי שבת - במזג אויר מתאים - מגיעים אל ההר ספורטאים פעילים ובני משפחותיהם וכן צופים באירועים.
- כל אלה מגבירים החשיבות של הקמת שרותי דרך באיזור.

בברכה,
יחיאל פולג
מנהל סניף צפון

העתק: -

מר י. סוקר - ר' אגף תכנון.
מר י. ארז - מנהל איזור חיפה והצפון.

אני פיר ובר

שבלי עלי סלימאן
כפר שיבלי
ביה"ם לנהיגה "דיאנא",
נצרת.

20.12.81

לכבוד
מר יוסי סוקר
החברה הממשלתית לתיירות
רח' קרן היסוד 38
ירושלים.

החברה = בית נתיירות
- ז' נסלו חשוד = 24. 12. 81
ת.י.ס. סוקר

אדון נכבד,

הנדון: תניון הר תבור

בהמשך לשיחתנו בפגישה עמך ביום 18.12.81 אני מצרף למכתבי זה צלום:

1. אישור הפנהל והסכמתו להקצאת השטח המבוקש למטרה זו.
2. סקיצה המקום אשר תוכננה ע"י מנהל מקרקעי ישראל במחוז.

אני תקוה לטיפולך המהאים.

רב תודות מראש,
ובכבוד רב,

שבלי עלי סלימאן.

העתק: - מר רפי טרבר, מנכ"ל משרד התיירות, ירושלים.
- מר אלי שובל, מנהל מח' מימון והשקעות, משרד התיירות, ירושלים.
- מר י. ארז, משק משרד התיירות, חיפה.

מדינת ישראל

מינהל מקרקעי ישראל
יחידה: מחוז הצפון
נצרת-עלית

תאריך: כ"ח באב תשמ"א
28 באוגוסט 1981

מספר:

לכבוד
מר זיבלי עלי סלימאן
כפר זבלי

0.3.4

הנדון: החכרה שטח לחניון מזנון ומטעדה בשרדמיה לתיירות

מטעמו טוכן יהיה לטפל בחקצאה שטח לחניון, היירות
ומטעדה בגו"ח 16971/48 במידה ויחקבלו המלצוה לעטור
מטעמו התיירות ומטעמו החבורה.

אין בטכאב זה מטום התחייבות לביצוע הקצאה למטרה זאת.

בכבוד רב,

אק"ק קוריט
רכז נמה

אק"ק/יש

מרחק: 1
 גובה: 2
 כפר: 3
 מקום: 4
 גוש: 16971
 חלקה: 14
 קנה-מידה: 1:2500
 הצעת חלוקה
 הקצאות

גוש	חלקה	הערות
16971	14/1	למ.מ.י 39/192
"	14/2	לפרטי 4.566
"	14	5.729

הערות

1. התשריט הינו קטע מתכנית 165/44 ומבוסס על גוש רשות 16971.
2. השטח הושב באופן גרפי.
3. לא לשרכי רטום.

שטח	מספר	הערות
169/94	14	לפרטי
169/94	14/1	למ.מ.י

2/12

~~זמני הן תבואה
 נאמן~~

האם קימה עם

לאם זה אולי

הקולא?

האם זה תבואה

האם זה תבואה

האם זה תבואה

2-11/52

328

27.12.81
לא יאמר

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

17.12.81

כי כסלו תשמ"ב
16 דצמ' 81
מס' 5 10

החברה הממשלתית לתיירות
- 17.12.81 תעודת -
.....

לכבוד
מר יצחק ליבוביץ, מחכנן
מחוז הצפון
משרד הפנים
נצרת עליה.

מר ליבוביץ הנכבד,

הנדון: - הר תבור - שיפור השירות הניתן לתיירים.
טמוכין: - שיחתנו מיום 16.12.81.

1. בשיחתנו שבטימוכין, העלתי בפניך הרעיונות והכוונות הכלליים של הבריתנו באשר לשיפור שרותי העליה להר תבור הנותנים לצליינים ותיירים.
2. בין הרעיונות, נבדקת האפשרות של הקמת טרמינל - האמור לכלול, מגרש חניה לרכב, חדר המתנה מכירת מזכרות שרותים וכו'.
- המקום המוצע לטרמינל הוא בצומת הכביש המחבר את הכפרים דבורייה וצובייה (ערב אשיבל) עם כביש העליה להר תבור.
3. אודה אם תקחו בחשבון את כוונתינו ועם התפתחות נעזככם ללא עיכוב.

בכבוד רב,
יחיאל פולג
מנהל סניף הצפון

העתק: -
מר א. ברוק, מנכ"ל החטי"א, ירושלים.
מר י. קניג, הממונה על מחוז הצפון, משרד הפנים, נצרת.
מר י. סוקר, ר' אגף התכנון, החטי"א, ירושלים.

יפ/בב

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

כ"י כסלו תשמ"ב
16 דצמ' 81
10 מסי 5

החברה הממשלתית לתיירות
17. 12. 81 - כ"י כסלו תשמ"ב
סל"ט

לכבוד
מר יצחק ליבוביץ, מחכנן
מחוז הצפון
משרד הפנים
נצרת עלית.

מר ליבוביץ הנכבד,

הנדון: - הר תבור - סימור השירות הניתן לתיירים.
טמוכין: - שיחתנו מיום 16.12.81.

1. בשיחתנו שבטימוכין, העלתי בפניך הרעיונות והכוונות הכלליים של תכנונו באשר לסימור שרותי העליה להר תבור הנוחנים לצליינים ותיירים.
2. בין הרעיונות, נבדקה האפשרות של הקמת טרמינל - האמור לכלול, מגוש חנייה לרכב, חדר המתנה מכירה מזכרות שרותים וכו'.
- המקום המוצע לטרמינל הוא בצומת הכביש המחבר את הכפרים דבורייה וצובייה (ערב אטיבלי) עם כביש העליה להר תבור.
3. אודה אם תקחו בחשבון את כוונתינו ועם המפתחות נעדכנכם ללא עיכוב.

בכבוד רב,

יחיאל פולג
מנהל סניף הצפון

העתק: -

מר א. ברוק, מנכ"ל החטיבה, ירושלים.
מר י. קניג, הממונה על מחוז הצפון, משרד הפנים, נצרת.
מר י. סוקר, ר"י אגף התכנון, החטיבה, ירושלים. ✓

יפ/בב

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

ירושלים, 16 בדצמבר, 1981.

מספרנו: 4742.

לכבוד
מר ר. פרבר
מנכ"ל משרד התיירות
ירושלים

שלום רב,

הנדון: חניון בטר חבור.

על-פי בחוננים שבידינו, כ-140,000 צליינים, מדי שנה, עולים לטר חבור. אפשרויות העליה לטר חן רק ברכב קטן - מוניות. התיירים מגיעים לצומח העליה לטר באוטובוסים, ושם עולים למוניות על-מנת להגיע למעלה.

התנאים בהם שוחים התיירים בזמן ההחלפה אינם נוחים. אין שירותים מינימליים במקום, כמו מלחוח, סככות וכו'.

קיימות שתי הצעות לפתרון הנושא:

1. הקמת מעין טרמינל (אולם המתנה, חנויות למזכרות, מסעדה, שירותים), על הכביש המחבר את דבוריה עם מקום השבט ערב א-שיכלי, כשבמקום חופעל חחנת מוניות על מנת להעלות את המבקרים לטר.

2. שיקום והכשרה של המקום בצומח בית-קשת, המוכר בשם הערבי האן א-תוג'ר (חנות החגרים). הכוונה היא לשפץ את המקום למעין מרכזון עם שירותים, ובנוסף לכך לתקים רכבל מהמקום אל פסגת הטר.

ב.מ.ת. נמצאים עדיין בשלב ראשוני של לימוד הבעיה. אין עדיין תחלטה על איזו משתי ההצעות הולכים. וזאת משתי סיבות מרכזיות; מצב בעליות קרקע וניגודי אינטרסים בין יהודים וערבים במקום.

בכרכת,

י. סוקר
מנהל אגף חכנון.

העחק: א. ברוק.

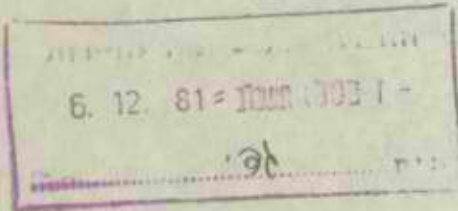
החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

Handwritten notes in Hebrew:
7/12
מס' 81
מס' 4 / 5
מס' 122
מס' 101
מס' 100
מס' 99
מס' 98
מס' 97
מס' 96
מס' 95
מס' 94
מס' 93
מס' 92
מס' 91
מס' 90
מס' 89
מס' 88
מס' 87
מס' 86
מס' 85
מס' 84
מס' 83
מס' 82
מס' 81
מס' 80
מס' 79
מס' 78
מס' 77
מס' 76
מס' 75
מס' 74
מס' 73
מס' 72
מס' 71
מס' 70
מס' 69
מס' 68
מס' 67
מס' 66
מס' 65
מס' 64
מס' 63
מס' 62
מס' 61
מס' 60
מס' 59
מס' 58
מס' 57
מס' 56
מס' 55
מס' 54
מס' 53
מס' 52
מס' 51
מס' 50
מס' 49
מס' 48
מס' 47
מס' 46
מס' 45
מס' 44
מס' 43
מס' 42
מס' 41
מס' 40
מס' 39
מס' 38
מס' 37
מס' 36
מס' 35
מס' 34
מס' 33
מס' 32
מס' 31
מס' 30
מס' 29
מס' 28
מס' 27
מס' 26
מס' 25
מס' 24
מס' 23
מס' 22
מס' 21
מס' 20
מס' 19
מס' 18
מס' 17
מס' 16
מס' 15
מס' 14
מס' 13
מס' 12
מס' 11
מס' 10
מס' 9
מס' 8
מס' 7
מס' 6
מס' 5
מס' 4
מס' 3
מס' 2
מס' 1

30 נוב' 81

מס' 4 / 5

אל: מר ג. כהן

גדי שלום..

הנדון: - איזור הר-תבור

סימוכין: - 1. מכתב מס' 4478 מ-24.11.81

2. שיחתנו מיום 29.11.81.

1. בשיחתנו שבסימוכין 2, דנו בנושאים המועלים במכתבך.
2. לעצם העניין, כל החומר שנמצא בידי ושניתן להעלותו על הכתב נשלח למשרדנו בירושלים וגם עם העתק אל ר' אגף תכנון.
3. כפי שכבר הסברתי לך בע"פ המלצתי בפני המנכ"ל לקיים דיון בנושא הר-תבור, בראשותו ובהשתתפות ר' אגף תכנון והח"מ, וזאת במיוחד עקב השלכות עדינות על הפעולות בשטח.

בחדרה ובברכה,

Handwritten signature of Yehiel Polig

יחיאל פולג

מנהל סניף צפון

אגף
בני תכנון

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

ירושלים, כ"ז בחשוון תשמ"ב
24 בנובמבר 1981
מספרנו: 4478

אל: מר י. פולג

מאת: גדי כהן

הנדון: איזור הר תבור

בבקשך לאסוף מידע בשטח בנושא אפשרויות הפיתוח באיזור הר תבור.
מידע זה אמור לכלול פירוט של הבעלויות באיזור הנות תגרים וצמחי
העלייה לתבור. כמו-כן בבקשך להשיג מפה בקב"מ של 1:10000 של איזור
ההר ומפות מפורטות עם פחט בעלויות של איזור ראש ההר וצמחי העלייה
לתבור, קב"מ 1:1250.

ב ב ר כ ה,

גדי כהן
אגף תכנון

העתק: מר י. סוקר +

גכ/בב

השלב הראשון: ים לבסוף מ ברמת השרון (תוכן לטכניקות, משימות ותוכן, שיעורים).

השלב השני: ים לבסוף ים לבסוף ים לבסוף:

1. ים לבסוף (מאגני) ים לבסוף (מאגני) (מאגני) (מאגני).

2. ים לבסוף ים לבסוף ים לבסוף:

ים לבסוף ים לבסוף: ים לבסוף - ים לבסוף - ים לבסוף - ים לבסוף.

ים לבסוף ים לבסוף: ים לבסוף - ים לבסוף - ים לבסוף - ים לבסוף.

3. ים לבסוף ים לבסוף ים לבסוף (מאגני) (מאגני) (מאגני) (מאגני).

4. ים לבסוף ים לבסוף ים לבסוף ים לבסוף:

(ים לבסוף ים לבסוף ים לבסוף ים לבסוף)

ים לבסוף ים לבסוף ים לבסוף ים לבסוף ים לבסוף ים לבסוף ים לבסוף ים לבסוף

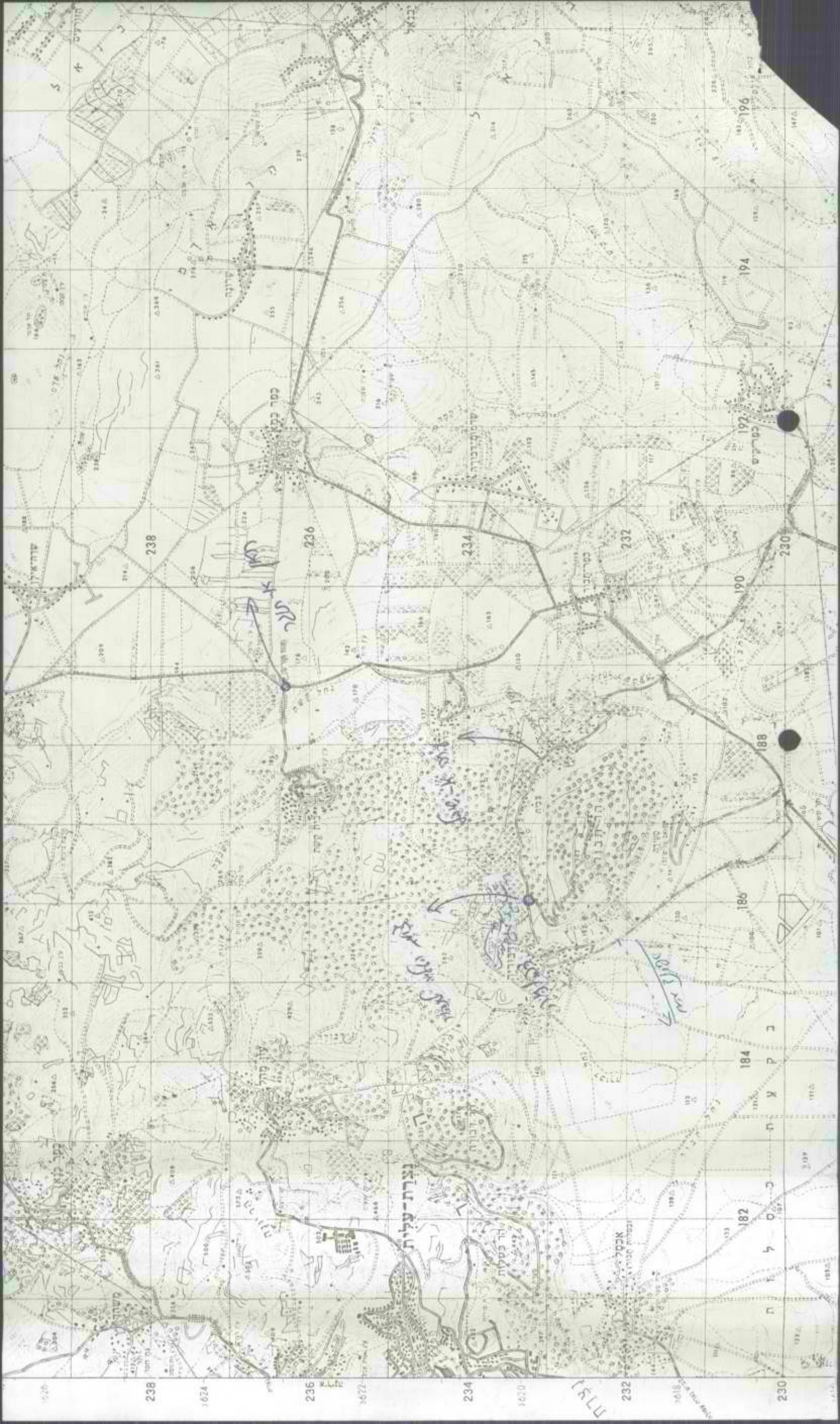
ים לבסוף ים לבסוף ים לבסוף ים לבסוף ים לבסוף ים לבסוף ים לבסוף ים לבסוף

ים לבסוף ים לבסוף ים לבסוף ים לבסוף ים לבסוף ים לבסוף ים לבסוף ים לבסוף

ים לבסוף ים לבסוף ים לבסוף ים לבסוף ים לבסוף ים לבסוף ים לבסוף ים לבסוף

ים לבסוף ים לבסוף ים לבסוף ים לבסוף ים לבסוף ים לבסוף ים לבסוף ים לבסוף

ים לבסוף ים לבסוף ים לבסוף ים לבסוף ים לבסוף ים לבסוף ים לבסוף ים לבסוף

נצרת-עלית

הר הבית

אכסר

מאן ארז

מחנה

גשר

238

236

234

232

230

238

236

234

232

230

184

186

188

190

192

194

196

198

200

202

204

206

208

210

212

214

216

218

220

222

224

226

228

230

232

234

236

238

240

242

244

246

248

250

252

254

256

258

260

262

264

266

268

270

272

274

276

278

280

282

284

286

288

290

292

294

296

298

300

302

304

306

308

310

312

314

316

318

320

322

324

326

328

330

332

334

336

338

340

342

344

346

348

350

352

354

356

358

360

362

364

366

368

370

372

374

376

378

380

382

384

386

388

390

392

394

396

398

400

402

404

406

408

410

412

414

416

418

420

422

424

426

428

430

432

434

436

438

440

442

444

446

448

450

452

454

456

458

460

462

464

466

468

470

472

474

476

478

480

482

484

486

488

490

492

494

496

498

500

502

504

506

508

510

512

514

516

518

520

522

524

526

528

530

532

534

536

538

540

542

544

546

548

550

552

554

556

558

560

562

564

566

568

570

572

574

576

578

580

582

584

586

588

590

592

594

596

598

600

602

604

606

608

610

612

614

616

618

620

622

624

626

628

630

632

634

636

638

640

642

644

646

648

650

652

654

656

658

660

662

664

666

668

670

672

674

676

678

680

682

684

686

688

690

692

694

696

698

700

702

704

706

708

710

712

714

716

718

720

722

724

726

728

730

732

734

736

738

740

742

744

746

748

750

752

754

756

758

760

762

764

766

768

770

772

774

776

778

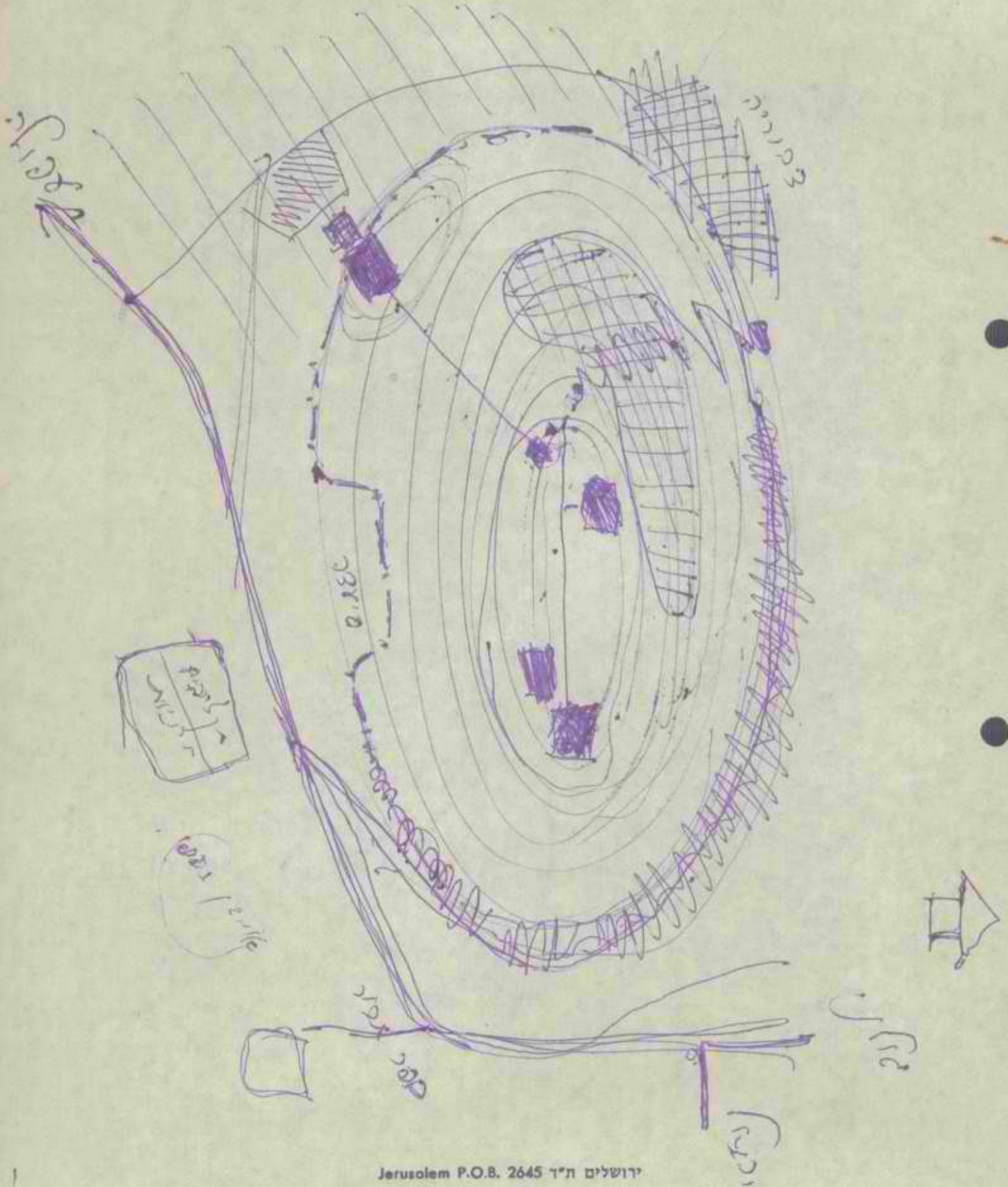
780

782

784

786

החברה הממשלתית לתיירות
ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

UNITED STATES DEPARTMENT OF THE INTERIOR
BUREAU OF LAND MANAGEMENT

~~Handwritten scribble~~

Handwritten text with a horizontal line and arrow pointing left

(Handwritten text in parentheses)

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

19 נוב' 81

27/10

החברה הממשלתית לתיירות
כ"ג חשוון תשמ"א = 26.11.81
ברוך

אל:- מר א. ברוק - מנכ"ל,

מאת:- מר יחיאל פולג,

א.נ.,

הנדון:- חאן תוג'ר (חנות תגרים) - הר - תבור רכבל
סימוכין:- מזכרי מ-10.11.81 בנדון.

ביום ב' 12.11.81, פגישה עם הגב' רות אורבך - אדריכלית המכהנת
כמהנדס ובי"ע גליל תחתון.

בפגישה הוברר לי:-

א. הוכנה טיוטא לצו שיפוט הגודל שטח החאן הנדון מהמועצה המקומית
כפר קמא ומעבירו לתחום המועצה האיזורית גליל תחתון.

ב. האדריכלים ר. וג. אורבך מעוניינים להיות הגורם המקצועי
אשר יעסוק בתכנון האתר הנדון (לא נתנה כל התחייבויות).

בברכה,

יחיאל פולג
מנהל סניף צפון

העתק:-

מר י. סוקר.

יפ/צד

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

22 נוב' 81

לכבוד

מר א. ברוק - מנכ"ל

החמ"ת

ירושלים

א.ג.ל.

הנדון: - הר חבור

1. במקביל לבדיקתו של מר י. ארז מנהל איזור חיפה והצפון במשרד התיירות - ערכת בדיקה משלי בקרב מובילי תיירים.
 2. נחוני המובילי השניים, בעיקר "אגד תיור" מצביעים על מספר של כ-140,000 מבקרים לשנה והדבר מאמת נתוניו של מר ארז שהועברו בנפרד.
 3. בנוסף ברצוני לציין כי הר חבור משמש אתר לפעולות ספורט הגלישה האוירית. מדי שבת - במזג אויר מתאים - מגיעים אל ההר ספורטאים פעילים ובני משפחותיהם וכן צופים באירועים.
- כל אלה מגבירים החשיבות של הקמת שרותי דרך באיזור.

בברכה,

יחיאל פולג

מנהל סניף צפון

העתק:-

מר י. סוקר - ר' אגף תכנון.

מר י. ארז - מנהל איזור חיפה

משרד התיירות - והצפון

רחוב קרן היסוד 38 - ת.ד. 2645, ירושלים 91026 - טלפון 02-663154
38 KEREN HAYESOD ST. - P.O.B. 2645, JERUSALEM 91026, ISRAEL - TEL. 02-663154

סניף צפון ת.ד. 1088

א/כפ

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

10 נובמבר 81

החברה הממשלתית לתיירות
יציאת חשון תשנ"א = 12. 11. 81
ת"י

~~2/10~~

אל:- מר אבי ברוק - מנכ"ל

מאת:- יחיאל פולג

א.נ.

הנדון:- חאן תוג'ר (חנות הגרים) - רכבל התבור

ביום 9.11.81, ערכתי סיור באיזור ופגישות עם ראשי המועצה האיזורית גליל תחתון, ויזרעאל, ועם אנשי אגף התכנון במחוז הצפון - משה"פ, להלן הנתונים:-

חאן תוג'ר

1. חאן תוג'ר או בעברית חנות הגרים, נמצא על כביש כפר תבור - צומת גולני ליד צומת הכניסה לקיבוץ בית קשת.
2. החלק העיקרי של השרידים נמצא ממזרח לכביש ואילו חלק נוסף מצפון מערב לצומת, השרידים נמצאים על חלק מגוש 15341, וחלק מגוש 15149.
3. לדברי ראש מועצה איזורית גליל תחתון, האתר נמצא בתחום מוניציפאלי של מועצתו והוא עוסק בתכנונים שונים לאתר, כגון:-
מרכז הרבות ואמנות וכיו"ב, (בין המתכננים האדריכל אסא, והאדריכל אריה סונינו) לדבריו החכנונים הם הצעות רעיוניות בלבד ללא מתן זכויות כל שהן.
4. נתוני משרד הפנים מראים כי האתר נמצא מחוץ לתחום המוניציפאלי של המועצה האיזורית גליל תחתון אולם הוא כלול בתחום המועצה המקומית של הכפר הצ'רקסי כפר קמא.
למרות היותו בתחום המוניציפאלי של כפר זה, הינו נמצא מחוץ לתוכנית המתאר של הכפר.

2/...

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

דף מס' 2

5. מצבו של האתר מוזנח ביותר ויהיה צורך בעבודה תכנונית מקיפה באשר לאופן שילוב השרידים במסגרת הבניה החדשה כאשר כל זאת מבוסס על הכנת פרוגרמה מדוקדקת ומפורטת.

הר תבור

6. הר תבור מפסגתו ועד לקו הגובה מעל לעליה להר (בכביש דבוריה ערב - א שיבלי) נמצא מחוץ לתחום מוניציפאלי של רשות כלשהיא, כלומר נמצא באחריות תכנונית של הועדה המחוזית.

7. מנתוני משה"פ נראה כי הוכנה תכנית להכרזת ההר כפארק לאומי. התוכנית הופקדה (ילקוט פרסומים 2465 מ-7.9.78), אולם עדין לא קבלה תוקף.

8. לתוכנית הוגשו בעת האחרונה הצעות לשינויים ביניהם הכנת תוואי לרכבל מפסגת ההר אל כביש הכניסה לדבוריה כלומר השיפולים הדרומיים של ההר וזאת בניגוד לכל הרעיונות אשר דברו על רכבל מנצרת עילית, ובניגוד למחשבותינו באשר לרכבל צפונה אל חאן א-חוג'יר הנ"ל.

סכום

10. אני מצידדי נקטתי במספר צעדים כגון, פניה למשרד הפנים ולמינהל מקרקעי ישראל ע"מ להבטיח זכויות לחברתנו במקרקעין.
11. הצעתי היא כי נקיים דיון מפורט יותר בראשותך ובהשתתפות ראש אגף התכנון לקביעת מדיניות חברתנו ובאשר להמשך ההליכים.

בברכה,

יחיאל פולג
מנהל סניף צפון

יפ/צד

דמיטרי

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

יג' חשון תשמ"ב
10 נוב' 81

החברה הממשלתית לתיירות
י א חשון תשמ"ב 12. 11. 81
תיק..... (ק).....

2/10

לכבוד
מר י. ליבוביץ
משרד הפנים
נצרת עילית

מר ליבוביץ הנכבד,

הנדון: - הר - תבור הפקדת תוכנית

1. בבקורי במשרדכם ביום 9.11.81, נוכחתי לדעת כי הופקדה תכנית להר תבור, ולהכרזתו כפארק לאומי (ילקוט פרסומים 2465 מ-7.9.78, כמופיע על התשריט)
2. היות ולחברתנו יש עניין רב בפתוח התיורי בפסגת ההר ובסביבתו הקרובה, אבקשך לעכב אישור התכנית עד אשר ינתן לחברתנו להביע עמדתה באופן מסודר.
3. הנני מודה על שחוף הפעולה.

בכבוד רב,
יחיאל פולג
מנהל סניף צפון

העתק:-

מר א. ברוק - מנכ"ל החמ"ת, ירושלים. ✓

תחום 1
 גוש 1
 דבוריה 1
 דבוריה
 גוש 16971
 חלקה: 14
 קנה-מדה 1:2500

הצעת חלוקה
 הקצאות

16974

גוש 16971

מבוקש להסגרת

גוש 16971

מבוקש לחינוך ומסעדות
 על גבי עלי-סלימה
 חלקה 14 המטח 3
 גוש 16971

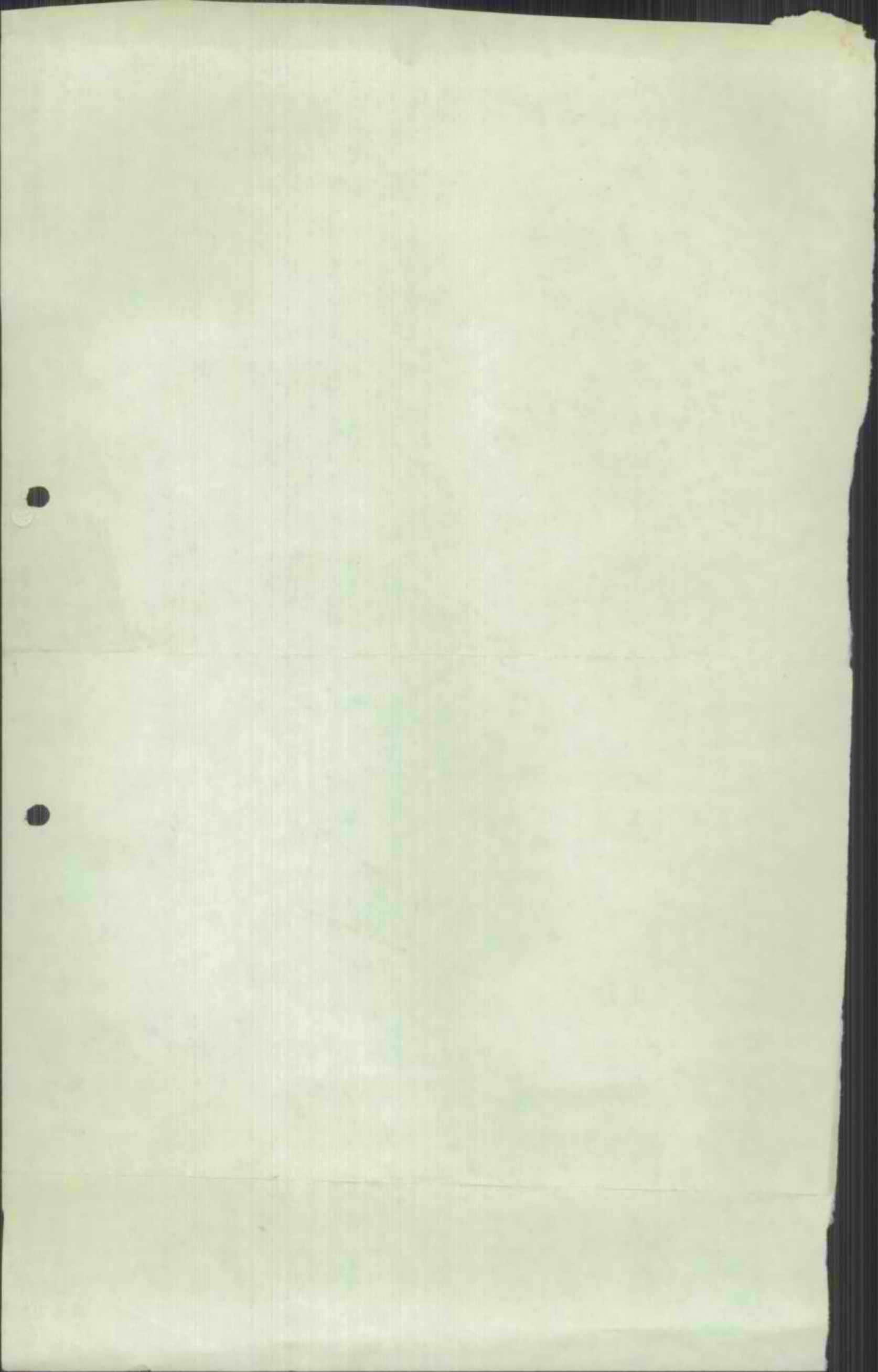
גוש	חלקה	הערות
16971	14	למ.מ.ד
"	14/2	לפרטי
"	14	

הערות

והגשרים הינו קטע מתחת 165/11
 המבוקש על גוש רשות 16971
 המטח הוא כיום ארס
 לא יאכל אצל אדם

סיכום תוכנית

165/11	165/11	165/11
165/11	165/11	165/11
165/11	165/11	165/11

ע'צ'ר

אכה תכור

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

19 נוב' 81

החברה הממשלתית לתיירות
כ.ג. השון תש"ל - 81
26.11.81
ת.י.ס. 10

אל:- מר א. ברוק - מנכ"ל,

מאת:- מר יחיאל פולג,

א.נ.,

הנדון:- חאן תוג'ר (חנות תגריס) - הר - תבור רכבל
סימוכין:- מזכרי מ-10.11.81 בנדון.

ביום ב' 12.11.81, פגישה עם הגב' רות אורבך - אדריכלית המכהנת
כמהנדס ובי"ע גליל תחתון.

בפגישה הוברר לי:-

א. הוכנה סיוטא לצו שיפוט הגוזל שטח החאן הנדון מהמועצה המקומית
כפר קמא ומעבירו לתחום המועצה האיזורית גליל תחתון.

ב. האדריכלים ר. וג. אורבך מעוניינים להיות הגורם המקצועי
אשר יעסוק בתכנון האתר הנדון (לא נחנו כל החייבויות).

בברכה,

יחיאל פולג
מנהל סניף צפון

העתק:-

מר י. סוקר. ✓

יפ/צד

SECRET
CONFIDENTIAL
SECRET

SECRET

no.
no: - no. x. code - serial.

no: - no. serial code.

v.c.

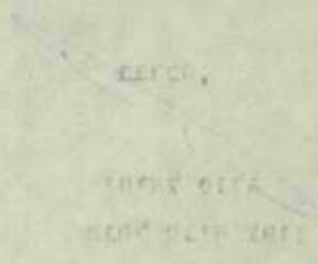
SECRET - NOT TO BE RELEASED - NO - NOT FOR
DISTRIBUTION - NOT TO BE RELEASED.

SECRET - NOT TO BE RELEASED - NO - NOT FOR
DISTRIBUTION - NOT TO BE RELEASED.

SECRET - NOT TO BE RELEASED

SECRET - NOT TO BE RELEASED - NO - NOT FOR
DISTRIBUTION - NOT TO BE RELEASED.

SECRET - NOT TO BE RELEASED - NO - NOT FOR
DISTRIBUTION - NOT TO BE RELEASED.

SECRET
SECRET

SECRET

המועצה המקומית קריית ארבע - חברון

כח"ד, כא' מרחשון תשמ"א -
18 בנובמבר 1981

החלטת
6.12.81
סיקר

לכבוד

המנהל

המחלקה הכלכלית - אגף

א.ג.ג.,

המועצה המקומית קריית ארבע החלה במאמציה מרוכזים לפיחוח הקריה בתחום החקעשיה, המסחר והתיירות.
האדם הממונה על הנושא מנינים המועצה הוא מר מ"ה (הלוד) ק ד ו ש אשר יתקשר יימכם בקרוב.

בחודה מראש על שיחוח הפיולה,

יהודה ריזר

ראש המועצה

עג/דר

החברה
הממשלתית
לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

ירושלים, 1 בנובמבר 1981

מספרנד: 4252

אלו י. סוקר - מנהל אגף תכנון ופרוגרמות
טאת: א. ברוק - מנכ"ל החברה

הנדון: הצעת מאיר בן דב

בנפרד העברנו אליך לפני מספר ימים את תזכירו של מאיר בן-דב מה- 11.10.81.

הרעיון הוא נפלא. נא סיפולכם למיטוש הרעיון הן בצד הסטטוטורי תחילה והן להכנת פרוגרמה מפורטת כמוצע.

ב ב ר כ ה,

א. ברוק
מנכ"ל החברה

העתקים: ט. לייטרסדורף - יו"ר הדירקטוריון

(בצרף הצעתו של מר מאיר בן-דב)

נ. פרץ - חטמונה על התקציב, כאן ✓

נ. אבירם, כאן

אב/אט

תע"ר בן-דב. גורלא 20 ירושלים

- 2 -

מערכה שאינה קלה בהבקעת הדרך. יהיה קשה להמרני ארץ-ישראל הקלאסיים לעכל רעיון כזה בראשיתו. ראוי לציין שאין שום ארץ תיירות בין ארצות אגן הים התיכון לרבות צרפת, ספרד ופורטוגל, שלא עלו על דרך זו של שימוש באחרים הסטוריים. המנווטים את שימור האתרים ההסטוריים באותן ארצות הגיעו למסקנה § ששיקום ושחזור מבנה עתיק הוך מתן ייעוד לאתר מסייע ומאפשר את שימורו, ולא - טופו הרס מוחלט. לפיכך, מצודות, אכסניות ומבנים עתיקים אחרים שוקמו על ידם לתכי מלון, "פראדור" בלשון הספרדים. בתי מלון אלו הם פסגה המאוויים של כל חייך באותן ארצות. על מנת לזכות בחדר בפראדור יש להזמינו חדשים בבים מראש. המבנה משוקם חיצונית במתכונתו המדוייקת. זו אינה מונעת להכניס שכלולים מתבקשים בחדרים עצמם, כמובן בטעם ומבלי לפגוע באוירת המבנה. בחדרים מצויים שירותים צמודים וריהוטם מיוחד. גם שם עברי מצאנו לרעיון זה - "פונלון", שעיקרו שחי מלים שמהם מורכב תוכן המבנה, פונדק ומלון. מבנה הח'אן הנקרא בערבית ח'אן א-תוג'אר, או חנות תגרים בעברית, הוא בטקורו ח'אן ממלוכי, לאמר אכסניית דרכים שנבנתה במאה ה-15 והמשיכה לשרת את הדרכים עד לראשית מאה זו. עיקר מלאכת ההרס במבנה נעשתה ע"י הצ'רקסים בני כפר קמא, שפירקו את המבנה לצורך בניית בתי פנרם. ישנם נחונים מספיקים לשחזר את כל מבנה הח'אן. מדובר כאן במבנה שיוכל לספק כ-100 חדרים, לרבות חדר אוכל, לובי, חדר קריאה, חנויות אחדות וחצרות פנימיות. מובן שהשטח פנים וחוף - יגונן, המבנה יהיה חד קומתי, לפי שהיה במקור, חקרותיו קמרונות, כפי שהיה במקור, וכל כולו אוירה. באגף צדדי אפשר למקם גם אכסניה עממית שתשרת צעירים הרוצים לעלות להר ברגל ולסייר בסביבה. מבנה זה ישמש גם פונדק, דהיינו מתן שירות אוכל קל וארוחות מלאות לעוברי אורח וסתן שירותים לצרכני הרכבל. ליד המבנה אפשר לפתח חוות רכיבה קטנה וכן מרכז צנוע למסירת מידע הסטורי על עברו של האיזור. המידע יכול להימסר בהרצאת שקומיות, חזיון רב מסכי, או בכל דרך עיצוב אחרת. במיוחד יש לספק במרכז זה את פרשת מלחמת סיטרא, אחת מהחשובות במלחמות ההתנחלות של שבטי בני ישראל בהגות דבורה הנביאה וברק בן-אבינעם.

מאיר בן-דוב. בעלה 20. ירושלים

- 3 -

במרכז אפשר יהיה למסור גם צירי שיולי רגל באיזור הקשורים באירועים
מקראים, בסיפורי ישו הקשורים להר התבור, באחרים הצלבניים ובקורות
מלחמת השחרור. עניין זה יכול להיעשות בתאום ובשיתוף רשות שמורות הטבע.

אם הרעיון בכללו נראה לכם, אפשר לפתחו ולהגיש תכנית ופרוגרמה
מעובדים היטב, בליוויית שרטוטים וצילומים. לדעתי, לא יהיו קשיים
להביא למכירת הפרוייקט למשקיעים ולהקים ראשון בין מספר מפעלי תיירות
במתכונת זו בישראל לרווחת התיירות ולתועלת שימור המבנים העתיקים.

בכבוד רב,

מאיר בן-דוב

מאיר בן-דוב

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

Handwritten notes in the top left corner: "2. פנייה", "1. תוכן אשף", "מחלקת תיירות".

10 נובמבר 81

החברה הממשלתית לתיירות
 י א ת ש ו נ ה ט ו ו ל א = 81 . 11 . 12
 ת י ק ס ל ק ר

לכבוד

מר שריד, הממונה על חוזים חקלאים,

מינהל מקרקעי ישראל

נצרה עילית

..א.נ.

הנדון: - האן תוג'ר (חנות תגרים) גוש 15341, 15149

סימוכין: - שיחתנו הטלפונית מ-10.11.81-

1. בהמשך לשיחתנו הטלפונית הנני מעלה פנייתי בכתב.
2. אבקש להודיעני מעמדו החוקי של האתר הנדון מבחינת בעלות שעבודים וכיוצא בזה.
3. בנוסף אבקש לנקוט בהליכים הדרושים עימ' להוציא לחברתנו הרטאת לתכנון האתר. כאשר הכוונה העקרונית היא לתכנון במסגרת שרותי מסוף לרכבל אשר יוביל אל פסגת הר התבור.
4. הודחנו על עזרתך ועל שיתוף הפעולה.

בכבוד רב,

יחיאל פולג

מנהל סניף צפון

העמק:

מר. א. ברוק - מנכ"ל החמ"ת, ירושלים.

מר י. סוקר - החמ"ת. ✓

מר פ. קופרמן - מנהל מחוז צפון - חמ"י.

יפ/צד

החברה
הממשלתית
לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

שילי, ח'י
תבני -
בית עיני -
65-100-100
67-67-67

אל: ק"י _____
מאת: י.א.י _____
הנדון: הלוואה וחסות - תאור

1. 3383 גבתימה לואי שובבו
גוביזו ושאני עוכים בפינה ליואפה הלוואה.

למקום
למחר הלוואה בהוצאות
החלטת
עין אבג הוחסות ללוואה.

למה זהו לואי לוי
הפיון הלוואה.

2. אבג לוי לוי הלוואה.

3. אבג לוי

אבג לוי
הפיון הלוואה
אבג לוי

20.10.21

STATE OF ISRAEL

משרד התיירות
20.10.21

המנהל הכללי, תל אביב

משרד התיירות
מ.ת. 1000

מ.ת. 1000

With the Compliments
of the
Ministry of Tourism

מדינת ישראל

משרד הו יירות

ח י פ ה

תאריך: כ"ח בחשרי חסמ"ב
26 באוקטובר 1981

מספר:

הממשלתית לחירות
ש"ח תשמ"א = 2. 11. 81
1010

אל: מר א. שובל, ירושלים.

הנדון: - מסעדה ושרותים בצומח עליה להר-הבור.

הריני מאשר בתודה קבלת העתק סכתבך בנדון.
מאחר ויש כל מיני פניוח "לחצים" מצד היוזמים ומכיריהם אשר מחוץ למשרד, אני מציע לקיים בירושלים מפגש בין כל הגורמים הרשמיים אשר מעורבים בדרך כלשהיא בפרוייקט האמור לקום.

הצעתי היא להזמין את נציג מינהל מקרקעי ישראל, מר יריב קרוסר, הממונה על התעבורה באיזור הצפון, החברה הממשלתית לתיירות וכמובן אנשי משרדנו, וזאת ע"מ לקבוע במשותף את גורל הפרוייקט, כי חושש אני שעלול להווצר מצב שמשרד אחד יבטיח דבר ליזם זה או אחר ללא היאום.

אנו בהחלט חייבים לפעול כיוון שהנושא הוא בהחלט רציני, ועלול להיווצר מצב שבמקום ליצור אחר יעיל ומועיל לצליינות, ניצור לעצמנו בעיות לשניים.

ב ב ר כ ה,

י. אהרן

העתק: מר ד. וילק, ירושלים.

יא/שב

טלפון 3-2-66521 (04)
טלפון 20992 (067)
טלפון 54144 (065)

חיפה 33-121
טבריה 14-269
נצרת 16-000

רח' הרצל 16
רח' נצרת 8
רח' קזנובה

איזור חיפה והצפון
לשכת מודיעין לתיירים
לשכת מודיעין לתיירים

מס' 9
ג'וי
אליעזר
משה

מדינת ישראל

28/11

משרד התיירות

תאריך: ד' בחשוון תשמ"ב
1 בנובמבר 1981

מספר:

החברה הממשלתית לתיירות
ד חשוון תשלום = 3. 11. 81
תיק.....

אל: מר א. ברוק, מנכ"ל תמ"ת, ירושלים.

הנדון: - ה-חבור.

בהמשך לשיחתנו בע"פ, עשינו מחקר באמצעות מר א. שאהין, מנהל לשכתנו בנצרת, אשר ניסה להשיג את המספר הקרוב ביותר למציאות, הן מחברת המוניות המובילה והן ע"י האב הראשי של בזיליקה ההתגלות והאכסניה הנוצרית קאזה-נובה אשר בחר-חבור.

במספרים עגולים, עלו בשנה שעברה כ-70,000 צליינים, בנוסף לזה תנועה צופים, הלימים וטיולים ישראלים אשר מספרם מגיע לכדי 55000-60000 לשנה, כך שהמספר של כ-13000 איש בשנה (מיילים וחירים בודדים) מצדיק בהחלט הקמת פרוחי דרך במקום הידוע כצומת דבוריה-טיבלי.

בברכה,

י. ארז

אליעזר משה
אליעזר משה
9.11.81

העתיקים: מר א. שאהין, נצרת.
גב' ח. פיסר, ירושלים.

יא/שב

טלפון 3-21*666521 (04)
טלפון 20992 (067)
טלפון 54144 (065)

חיפה 33 121
טבריה 14 269
נצרת 16 000

רח' הרצל 16
רח' נצרת 8
רח' קזנבה

איחוד חיפה והצפון
לשכת מודיעין לתורים
לשכת מודיעין לתורים

SECRET

SECRET
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

SECRET

SECRET
SECRET
SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

SECRET

מדינת ישראל

משרד התיירות

תאריך: ד' בחשוון תשמ"ב
1 בנובמבר 1981

מספר:

החברה הממשלתית לתיירות

ד חשוון תשמ"ב = 3. 11. 81

תיק..... כ"ק

אל: מר א. ברוק, מנכ"ל חמ"ה, ירושלים.

הנדון: הר-חבור.

בהמשך לשיחתנו בע"פ, עשינו מחקר באמצעות מר א. שאהין, מנהל לשכתנו בנצרת, אשר ניסה להשיג את המספר הקרוב ביותר למציאות, הן מחברת המוניות הטובילה והן ע"י האב הראשי של בזיליקת ההתגלות והאכסניה הנוצרית קאזה-נובה אשר בהר-חבור.

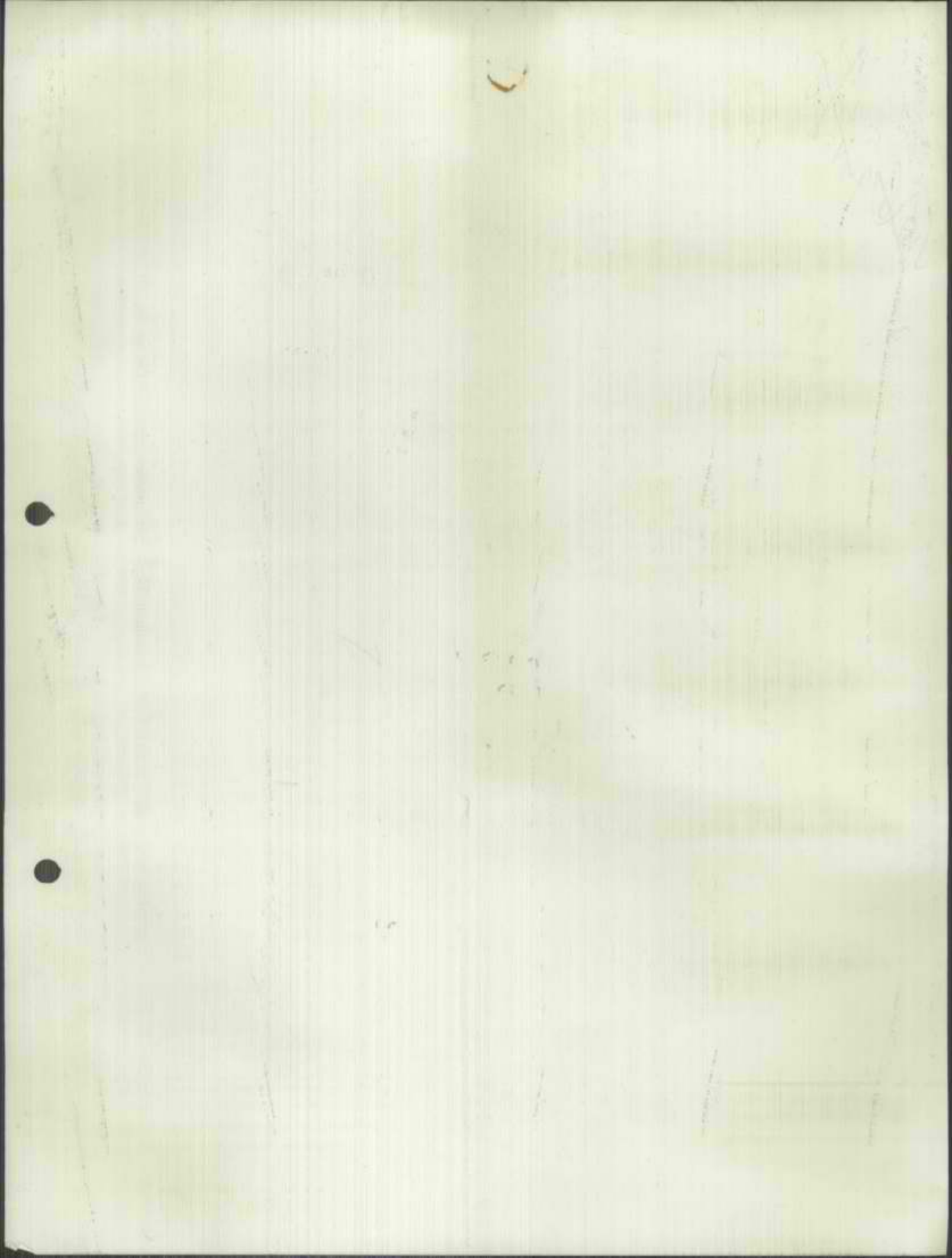
במספרים עגולים, עלו בשנה שעברה כ-70,000 צליינים, בנוסף לזה חנועה צופים, הלימודים ומיילים ישראלים אשר מספרם מגיע לכדי 55000-60000 לשנה, כך שהמספר של כ-13000 איש בשנה (מיילים וחיירים בודדים) מצדיק בהחלט הקמת שרוחי דרך במקום הידוע כצומת דבוריה-שיבלי.

ב ב ר כ ה,

י. ארז

העתיקים: מר א. שאהין, נצרת.
גב' ח. פישר, ירושלים.

יא/שב

מדינת ישראל

STATE OF ISRAEL
משרד התיירות

אגף חכנון וכלכלה

כ"ז בתשרי תשמ"ב
25 באוקטובר 1981

Date

Ref.

החבר הממשלתי לתיירות
כ"ז תשרי תשמ"ב = 29. 10. 81
תיק 202

אל: מר י. סוקר, מנהל אגף חכנון, חמ"ח

א.ג.ג.

הנדון: מוקד היירות הר תבור

פנה אלינו הושב הכפר שיבלי שלמרגלות החבור, בבקשה לקבל שטח להקמת מסעדה ותחנת מוניות בעליה לחבור. מבדיקה ראשונית של העניין הסתבר כי שורר אי-סדר רב בצומת העליה לחבור, המהווה ללא ספק מוקד חשוב לתיירות, של צליינים בעיקר. אין במקום שרותים מסודרים, מזנון נאות וחניון מסודר. זאת ועוד: קיים כנראה במקום מאבק על "הפיסת חזקה" על הצומת ע"י נהגי מוניות, הכופים על הנאים לאחר להשתמש בשרותיהם.

(הנהגים המונחים יצאו מן המקום)

רצ"ב חוות דעתו של מר י. ארז ממשרדנו, הממליץ לבחון אפשרות שחברתכם תחכנן במקום זה חניון מסודר שיכלול שרותים ומזנון. נראה לי, איפוא שרצוי לבדוק הסדרה הטעם באתר ביקור חשוב זה.

...

כנראה שמר שיבלי שפנה אלינו אינו היחיד המעוניין בנושא, ויש מעוניינים נוספים בין החושבים. המקום שמבקש הנ"ל הינו קרקע של ממ"י ויש לבצע שינוי יעוד לשם הקמת הפרוייקט (אנשי החכנון בוועדה מחזיקים חומכים בכך).

מוצע איפוא שתבדקו וחציעו פתרון תכנוני טוב ביותר להסדרת חניון ושרותים בעליה לחבור תוך בדיקה אלטרנטיבית שונות למיקום, אם וכאשר תתקבל הצעה כזו (על ידיכם, משרדנו וממ"י) יש להחליט מי יבצע את התכנית (בחירת יזם וכד'). מועבר לך כאן חומר בנושא זה, אותו נבקשך לצלם ולהחזיר אלינו.

ב ב ר כ ה
אלי שובל
מנהל טח" מיסון והשקעות

העתק:

מר מ. ריגל, מנהל אגף חכנון וכלכלה, כאן

RECEIVED

NOV 22 1954
CITIZENSHIP DIVISION
U.S. DEPARTMENT OF JUSTICE

RECEIVED
CITIZENSHIP DIVISION
NOV 22 1954

TO: MR. J. EDGAR HOOVER, DIRECTOR, FBI

FROM: MR. [Name]

RE: [Name]

On [Date] [Name] was interviewed at [Location] and advised that [Name] was born [Date] at [Location] and is the [Relationship] of [Name]. [Name] stated that [Name] is a [Nationality] and has been residing in [Location] since [Date]. [Name] stated that [Name] is a [Nationality] and has been residing in [Location] since [Date]. [Name] stated that [Name] is a [Nationality] and has been residing in [Location] since [Date].

[Name] stated that [Name] is a [Nationality] and has been residing in [Location] since [Date]. [Name] stated that [Name] is a [Nationality] and has been residing in [Location] since [Date]. [Name] stated that [Name] is a [Nationality] and has been residing in [Location] since [Date].

[Name] stated that [Name] is a [Nationality] and has been residing in [Location] since [Date]. [Name] stated that [Name] is a [Nationality] and has been residing in [Location] since [Date]. [Name] stated that [Name] is a [Nationality] and has been residing in [Location] since [Date].

[Name] stated that [Name] is a [Nationality] and has been residing in [Location] since [Date]. [Name] stated that [Name] is a [Nationality] and has been residing in [Location] since [Date]. [Name] stated that [Name] is a [Nationality] and has been residing in [Location] since [Date].

Very truly yours,
[Signature]
[Title]

cc: [Name]
[Name]

מדינת ישראל

משרד התיירות

ת י ת

תאריך: ט' באלול תשמ"א
8 בספטמבר 1981

מספר:

אל: מר א. שובל, ירושלים.

הנדון: - צומת עליה להר-הבור.

בהסך למכתבי הראשון אליך וכעקבות פנייתו של מר סולימן עלי שיבלי מהכפר ערב אל שיבלי, אשר למרגלות הר-הבור, בו הוא הביע רצונו להפוך את ביתו שככפר למוקד יציאה להר-הבור, יש שינוי מהותי בגישה של מר שיבלי.

- (1) מר שיבלי רוצה לעבור עם תוכניתו, מוקד התיירות ותחנת המוניות לצומת על קרקע של המינהל, אשר על קיומה יודע הנ"ל עקב מבעיו עם מנהל המינהל בנצרת.
- (2) מר סולימאן חסין אסעד שיבלי, מוכתר הכפר, הודיעני בע"פ שכרצונו להקים חנות מזכרות ותחנת מוניות יחד עם קרוב משטחה בצומת האמורה.
- (3) בנוסף, מר מחמוד מוקטרין, איש צה"ל אשר עומד להשתחרר משרותו, המתגורר על אף השתייכותו לעדה הברואית, בכפר דבוריה, העביר תוכנית גם הוא להקמת פרויקט באותה צומת.
כל אחד מהיוזמים מופיע עם תומכיו.

במקום קיימים שני דוכנים רעועים ולא מכובדים לממכר תשמישי קדושה, מזכרות ומשקאות. כן קיים במקום נוהג מזה שנים רבות שחברת טוניות מנצרת, כהנהלת מר אלאסד ומבצעת הסעת חיירים בין האוטובוסים החונים בצומת האמורה והפנזור והכניסה שבה וחזרה לצומת.

לדעתי, יש מקום להקים בצומת או בסמוך לה, מקום אשר יכלול שרותים ומקום מוגן ע"י סככה בו הצליינים יכולים להיות מוגנים בעת ההמתנה.
כ"כ נראה לי שיש מקום שהמ"ת הקים מספר דוכנים סטנדרטים, כדוגמת אלה שהוקמו בגוד הטובה ובבניאס, ודחקירו אותם ישירות או באמצעות המועצה המקומית דבוריה והכפר ערב אל שיבלי.

אין המשרד צריך להת כל עזרה וזה כולל המלצה בפני מינהל מקרקעי ישראל, להקמת תחנת מוניות בצומת, אלא להיפך, להביע התנגדות.

כשיחתי עם מר יריב קרוטר, הממונה על התעבורה במרחב הצפון, הביע אף הוא את התנגדותו להקמת תחנה בצומת האמורה, אך אמר שבמידה והכפרים שיבלי או דבוריה יפנו אליו ויבקשו להקים תחנה מוניות ע"י תושבים בשני הכפרים, יעיין בחיוב בבקשתם, אך הינו מתנגד נפרדות להקים תחנה בצומת וכן לא מכיר בחזקה של חברת המוניות מנצרת, המטמשת כיום כתחנה יחידה באיזור. הוא אינו מתנגד שהמוניות תשכנה לבוא מנצרת, לפי הזמנה מוקדמת של גורמי תיירות כגון סוכנים או מוכילים, אך במידה ויש עוד מעוניינים מחברות אחרות, גם הם רשאים להוביל. מר קרוטר חזר ואמר בפרוש שאין לאף אחד חזקה על המקום.

בברכת שנה טובה,

העקב: מר ד. וילק.

יא/שב

טלפון 3-2-66521 (04)
טלפון 20992 (067)
טלפון 54144 (065)

חיפה 33 121
טבריה 14 269
נצרת 16 000

רח' הרצל 16
רח' נצרת 8
רח' קוננבה

איזור חיפה והצפון
לשכת מדיעין לתיירות
לשכת מדיעין לתיירות

16971/13

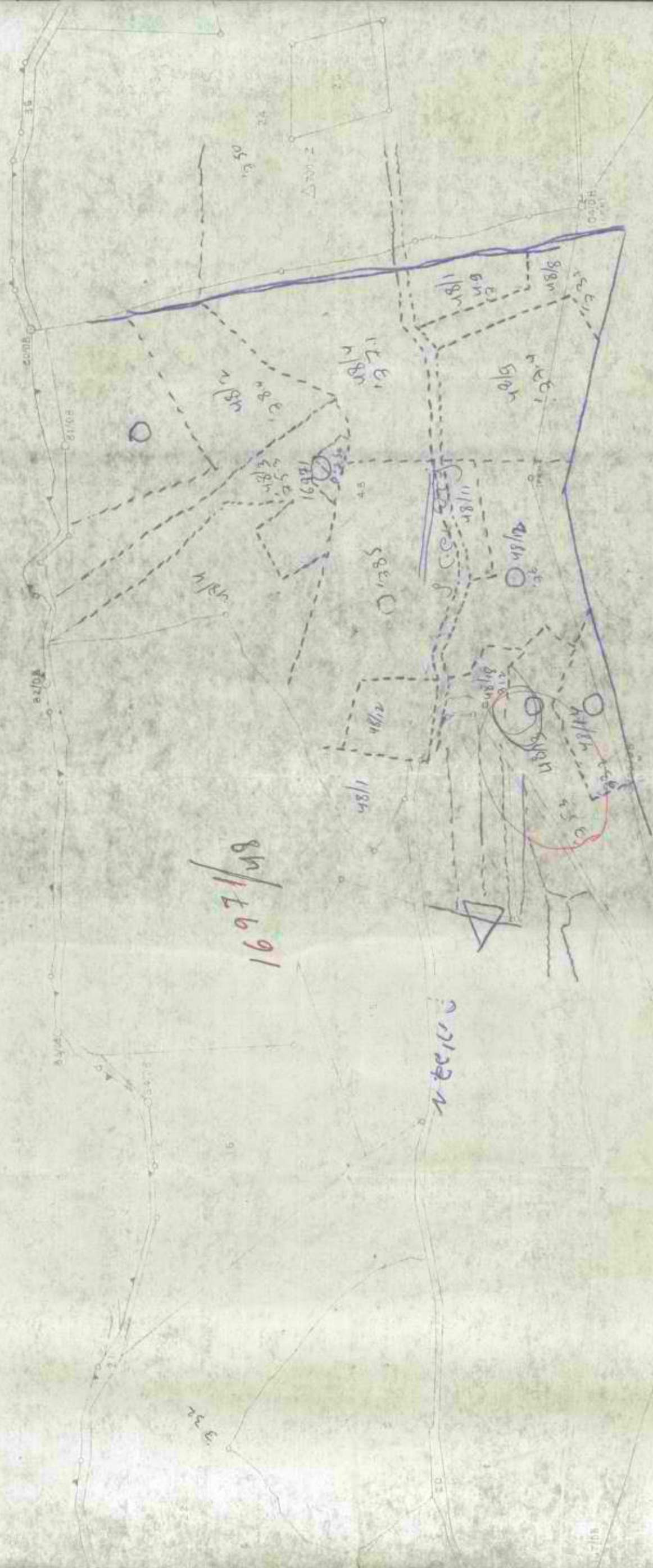
16974 W13

16971/8
16971/6
16971/9

16971/10

16971/11

16971/12

אשר
המסלול
הוא
למטרה
אחרת

תע"ל בן-דוב בע"מ 20

26/10

11.10.1981

החברה הממשלתית לתחבורה
כה תשרי תשלום = 25. 10. 81
תיק.....

לכבוד
מר א' ברוק
מנכ"ל החברה הממשלתית לתיירות
ירושלים

א"נ;

בהמשך לשיחה בע"פ אתמכר להביא בפניך פרויקט, שלדעתי אפשר למכרו למשקיעים וליזמים בתחומי מפעלי תיירות. מובן שאפשר לשתף בו גם את המועצה האיזורית של הגליל התחתון וכל מעוניין אחר.

מדובר בהר החבור ובח'אן הממלוכי-שורקי שלמרגלותיו. הר החבור הוא אתר דתי, קדוש עד למאד לנוצרים. ההר מודקר מעל עמק יזרעאל, ולמרות שגובהו רק כ-580 מ' מעל פני הים הוא בולט ומרהיב ביותר, ומעליו נשקף נוף עוצר נשימה לכל הסביבה. על ההר מספר כנסיות ושרידי מבצר רב רושם מימי הצלבנים. למרות קדושתו ויפי הנוף זוכה ההר לביקורים מעטים, וזאת בשל הדרך הקשה העולה אליו. זו אמנם סלולה, אך בגלל פיתוליה, זוויותיה ושיפועיה אסור לעלות בה ברכב גדול, ופרט למוניות ורכב קטן אחר לא עולים התיירים אל ההר בהמוניהם. פתרון שיחיה את ההר ואת האיזור סמוך בכניית רכבל. אם יתוכנן הרכבל הזה מאזור הח'אן, לאמר סמוך לצומת כביש עפולה - צומת גולני, ליד מסעף בית קשת באיזור בית הספר כדורי, אפשר ליצור מהלך יוצא דופן ביופיו לפסגת ההר, בנוסח הרכבל במצדה, כאשר תפוסת הקרון היא כ-40 איש, לאמר אוטובוס. אף-על-פי שצפויה התנגדות של חוגים הדורשים את שלמות השבע, הרי נראה לי שאין היא רצינית, כי תכנון נאה נוסח מצדה של רכבל זה לא יפגע בנוף, ולהיפך, יכול להשתלב בו ולהפוך לאטרקציה של תיירות ממדרגה ראשונה לבני הארץ ולזרים.

מוצא הרכבל יכול להיות באיזור הח'אן. בין אם ישולב פרויקט זה בח'אן ובין אם לאו, הרי את הח'אן אפשר לשקם כשלעצמו. אין ככוונתינו להציע שיקום של אתר ארכיאולוגי, אלא להפוך את הח'אן לאתר שמיט ונושא רווחים, לאמר למלון ולפונדק דרכים כפי שהוא היה בעבר. גם כאן צפויה

תעמולת בני-ציון. בערלא 20. ירושלים

- 2 -

מערכה שאינה קלה בהבקעת הדרך. יהיה קשה לשמרני ארץ-ישראל הקלאסיים לעכל רעיון כזה בראשיתו. ראוי לציין שאין שום ארץ חיירות בין ארצות אגן הים התיכון לרבות צרפת, ספרד ופורטוגל, שלא עלו על דרך זו של שימוש באתרים הסטוריים. המנווטים את שימור האתרים ההסטוריים באותן ארצות הגיעו למסקנה § ששיקום ושחזור מבנה עתיק תוך מתן ייעוד לאתר מסייע ומאפשר את שימורו, ולא - סופו הרס מוחלט. לפיכך, מצודות, אכסניות ומבנים עתיקים אחרים שוקמו על ידם לתכי מלון, "פראדור" בלשון הספרדים. בתי מלון אלו הם פסגת המאוויים של כל הייר באותן ארצות. על פנת לזכות בחדר בפראדור יש להזמינו חדשים בבים מראש. המבנה משוקם חיצונית במתכונתו המדוייקת. זו אינה מונעת להכניס שכלולים מתבקשים בחדרים עצמם, כמובן בטעם ומבלי לפגוע באוירת המבנה. בחדרים מצויים שירותים צמוריים וריהוטם מיוחד. גם שם עברי מצאנו לרעיון זה - "פונלון", שעיקרו שתי מלים שמהם מורכב תוכן המבנה, פונדק ומלון. מבנה הח'אן הנקרא בערבית ח'אן א-תוג'אר, או חנות תגרים בעברית, הוא במקורו ח'אן ממלוכי, לאמר אכסניית דרכים שנבנתה במאה ה-15 והמשיכה לשרת את הדרכים עד לראשית מאה זו. עיקר מלאכת ההרס במבנה נעשתה ע"י הצ'רקסים בני כפר קמא, שפירקו את המבנה לצורך בניית בתי פצ'רם. ישנט נתונים מספיקים לשחזר את כל מבנה הח'אן. מדובר כאן במבנה שיוכל לספק כ-100 חדרים, לרבות חדר אוכל, לובי, חדר קריאה, חנויות אחדות וחצרות פנימיות. מובן שהשטח פנים וחוץ - יגונן, המבנה יהיה חד קומתי, לפי שהיה במקור, הקרותיו קמרונות, כפי שהיה במקור, וכל כולו אוירה. באגף צדדי אפשר למקם גם אכסניה עממית שחשרת צעירים הרוצים לעלות להר ברגל ולסייר בסביבה. מבנה זה ישמש גם פונדק, דהיינו מתן שירות אוכל קל וארוחות מלאות לעוברי אורח ומתן שירותים לצרכני הרכבל. ליד המבנה אפשר לפתח חוות רכיבה קטנה וכן מרכז צנוע למסירת מידע הסטורי על עברו של האיזור. המידע יכול להימסר בהרצאת שקופיות, חזיון רב מסכי, או בכל דרך עיצוב אחרת. במיוחד יש לטפח במרכז זה את פרשת מלחמת סיסרא, אחת מהחשובות במלחמות ההתנחלות של שבטי בני ישראל בהנהגת דבורה הנביאה וברק בן-אבינעט.

מאיר בן-ציון. בעל-פה 20. ירושלים

- 3 -

במרכז אפשר יהיה למסור גם צירי טיולי רגל באיזור הקשורים באירועים מקראיים, בסיפורי ישו הקשורים להר התבור, באתרים הצלבניים ובקורות מלחמת השחרור. עניין זה יכול להיעשות בתאום ובשיתוף רשות שמורות הטבע.

אם הרעיון בכללו נראה לכם, אפשר לפתחו ולהגיש תכנית ופרוגרמה מעובדים הישב, בלויית שרטוטים וצילומים. לדעתי, לא יהיו קשיים להביא למכירת הפרוייקט למשקיעים ולהקים ראשון בין מספר מפעלי תיירות במתכונת זו בישראל לרווחת התיירות ולחועלת שימור המבנים העתיקים.

בכבוד רב,

מאיר בן-ציון

מאיר בן-ציון

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

החברה הממשלתית לתיירות
מספר נר: 3531
27 ביולי 1981
תש"א

111

ירושלים, כ"ה בתמוז תשמ"א
27 ביולי 1981
מספר נר: 3531

לכבוד
מר משה ריגל
מינהל התיירות
כ א י
שלום לך משה,

הנדון: הקמת בית מלון לתיירים בסביבת הר-תבור

... רצ"ב מכתבו של ראש המועצה המקומית דבוריה.

אנא חשב לו בהתאם.

ב ב ר כ ה,

אבי ברק
סנכ"ל החברה

אב/בנ

22 ביולי 1981

16-3
1980

החברה הממשלתית להיירות
ח תמוז תשמ"א = 26. 7. 81
תיק 26

לכבוד

מנהל החברה הממשלתית להיירות

משרד התמ"ת

ירושלים

א.ב.

הבדון : הקמת בית מלון להיירות בסביבת הר-תבור.

כידוע הר תבור השוכן בלב עמק יזרעאל מהווה אתר היירות מבהיבה ביבולאומים ולאוטמית הן בגלל קדושתו והן בגלל הנוף שבסביבו.

כיום באים לבקר את ההר כל יום למעלה מ 1000 היירות בכל ימות השנה. למרות חשיבותו ויופיו של המקום אין כל שירותים או מקומות בלוי ונופש להיירות.

המועצה המקומית דבוריה השוכנת למרגלות הר תבור בצד המערבי הקימה מגרש כדורגל ומתכננת להקים עוד מגרשים ובריכת שחייה במקום כך שיהיה במקום אזור ספורט עם כל השירותים והמגרשים בסביבה המשקיפה על נוף מרהיב בעמק יזרעאל.

בראה לי כי הקמת בית מלון בסביבת אזור הספורט יכולה למשוך המון היירות לבלוי במקום ולליבה עם כל השירותים מסביב.

אבו מוכבים להקצות את כל הקרקע המתאימה, ומה שחסר הוא המימון הדרוש להקמת בית מלון או אפילו מוטל ומסעדה, שיכולה להיות מקור הכנסה עקרי.

אבו פובים בענין זה לכמה יזמים ומשקיעים ואם בדעתכם לכנס לענין זה - אודה לכם את תואילו להתענין בנושא ולכנא אתנו בדברים בכל ההקדם.

בכבוד רב

Handwritten notes and signatures:
① יש להשיג...
② אין לה...
אמר...
על...
אשר...
אשר...
אשר...

2/2

11/2/2011

11/2/2011

תיק
אכס

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

ירושלים, ז' בכסלו תשמ"ב
3 בדצמבר 1981
מספרנו: 4589

אל: י. פולג

מאת: י. סוקר

חיליק שלום רב,

הנדון: הארכל
מכתבך מיום 19.11.81

בזמשיך למכתבך הנ"ל, מבקשיך להערוך בדיקה יסודית יותר של הנושא
כולל קבלת פרטים נוספים להליכי התכנון שהשוניס הנבקסיס כיום
והיכן עומד הנושא.
כ"כ נבקשיך להכין מסמך הצעה מסודר לצורך קבלת המונה והחלטה
ראשונית בכל הקשור לפוטנציאל האתר, ומשמעותו מבחינה תיירות
וחברתנו.

ד ב ר כ ה,

י. סוקר
מנהל אגף הכנון

יס/נב

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

19 נוב' 81

אל:- מר א. ברוק - מנכ"ל,

מאת :- מר יחיאל פולג.

א.נ..

הנדון:- הארבל

במסגרת שיחותי עם במועצה איזורית גליל תחתון והמתכננים, הוברר לי כי נבקטים הליכי תכנון שונים של רכבל מצוק הארבל אל חוף הכנרת ליד אתר מגדלא.

כמו כן נמצאה המועצה האיזורית במו"מ עם יזמים שונים באשר להקמת ותפעול הפרוייקט.

לידעתך ולהנחיותיך.

בברכה,

יחיאל פולג
מנהל סניף צפון

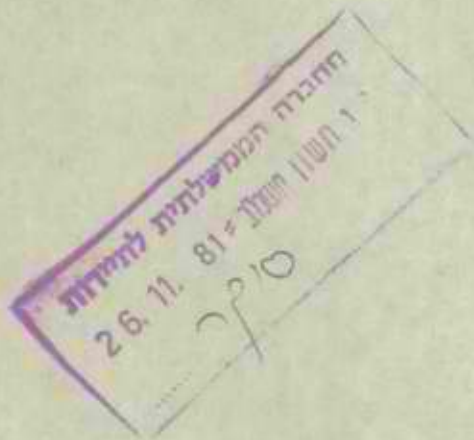
מ/ק 2
כבר
העתק:-
מר י. סוקר - ר' אגף תכנון.

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

19 נוב' 81

אל:- מר א. ברוק - מנכ"ל,

מאת :- מר יחיאל פולג.

א.נ.,

הנדון:- הארבל

במסגרת שיחותי במועצה איזורית גליל תחתון והמתכננים, הוברר לי כי ננקטים הליכי תכנון שונים של רכבל מצוק הארבל אל חוף הכנרת ליד אתר מגדלא.

כמו כן נמצאת המועצה האיזורית במו"מ עם יזמים שונים באשר להקמת והפעול הפרוייקט.

לידעתך ולהנחיותיך.

בברכה,

יחיאל פולג

מנהל סניף צפון

העתק:-

מר י. סוקר - ר' אגף תכנון.

REPORT
RESEARCH
RESULTS

1951 - 1952

1. INTRODUCTION

2. MATERIALS

3. METHOD

4. RESULTS

The first part of the report deals with the general background of the work. It is followed by a description of the materials used and the methods employed. The results are then presented in a series of tables and figures.

The second part of the report is devoted to a detailed discussion of the results. It is divided into two main sections, one dealing with the general features and the other with the more detailed aspects of the work.

5. CONCLUSIONS

6. REFERENCES

7. APPENDICES

8. INDEX

9. SUMMARY

10. ACKNOWLEDGMENTS

10/15/25
10/15/25

10/15/25
10/15/25

مجلس محلي دبوریه

تلفون 67243 / 27

دبوریه 16910

מועצה מקומית דבוריה

טל. 067 / 67243

דבוריה 16910

אמץ הי חבור

19 בדצמבר 1982 תאריך

רמ 1980

החברה הממשלתית להיירות
מסלול תעודת 22.12.82
2645

לכבוד

מנכ"ל החברה הממשלתית להיירות

רח' קרן היסוד 38 ה.ד. 2645

ירושלים

א.י. ,

הנדון : פתוח תיירות באזור הר חבור .

סטוכין : מכתבו מיום 1/3/82 מיום 14/8/82 - מכתבכם מיום 30/3/82

לשרות שבחיים של ההכתביות בנושא זה , טרם חלה כל התפתחות מורגשת בעניין פתוח
 התיירות באזור הר חבור - אזור הבחשב להיובי מאד מבחינה תירוחית הן לאומית והן בן לאומית .
 בזמן האחרון אנו שומעים רעזים על תכנון תיירות באזור זה בראה לנו כי כל פתוח בנושא זה
 ישלו השפעה הזקרה מאד על פתוח הכפר דבוריה ויסלבו מה להציע בנושא לקידומו לטובת הכלל .
 על כן אנו בדעה כי כל תכנון כזה חייב להיות בחיאום אחרת , ואנו מוכנים לסייע בכל
 האפשרות בפתוח פרויקט כזה .
 לאור הנ"ל אני מציע לקיים פגישה משותפת לענין עם כל הגורמים המספלים בנושא לקידום
 התכנון והבצוע המיוחל .
 אודה לך אם תואיל לזמן אותי למגישה בכל הדקדם לפירוט חיסורה בנושא , ומגמות המיתוח
 של הכפר שישלוקם השפעה על כל תכנון עתיוי לאזור הר חבור .
 בא התיאוחכם החיובית למשתחו ובחוקדם .

בכבוד רב
 אסעד עזאיה
 ראש המועצה

העתק :

- 1) כ"ב שר התיירות - משרד התיירות - ירושלים .
- 2) מנהל אגף התכנון - החברה הממשלתית להיירות .
- 3) הממונה על מחוז הצפון - משרד הפנים - בצרת .

החברה
הממשלתית
לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

Handwritten signature and date: 12.7.82

מל: עמנוס לנטון
מאת: י. סוקר
הנדון: רכישת אדמת בור.
תאריך: 12.7.82

עמנוס שלום רב,

סוקר סוקר קיבלנו. הגיחסנו מן צדקת ה.ק.ל. אנוטו הנינו.
המטב המלכה זהוה חומר הקל אשר ניתן היה להפנו בהק
אמסר ימים ולא אמסר חופסים.

הדרומי
בני
ה:
מרה
ה
ד.
עקר המינצ במלכה היוו במחום האקוני סלולטאני ואן
בו מינצ סללי, אף שאר הצב המללי בקשנו יוגר למל.
עין במטב המלכה ולמזר למן (מחוז על מה אפשר
אמסר המלכה).

בבכר
סוקר

החברה הממשלתית לתיירות
ט ז חנוז תשנ"ב 0. 7. 82 28
770

28 יוני 1982

לכבוד
מר י. סוקר
החברה הממשלתית
רחוב קרן היסוד
ירושלים.

א.נ.ג.

הנדון : רכבל לתבור - חוותדעת.

לבקשת מנכ"ל רשות הגנים הריני לפרט בזאת הערכה מצב בשאלת אפשרות הקמתו של רכבל להר תבור. חוות דעה זו מתייחסת להצעה בחו"א הקצר מהכביש הדרומי לכפר דבוריה (כ-2½ ק"מ מכביש עפולה כפר תבור) ועד הצד הדרומי של הרכס. השטח הוא שתי קרוניות, 42 איש כ"א במערכת הדומה באופיה, גודלה ופעולתה לרכבל הפועל במצדה. המרחק הגובה הוא 374 מטר והאורך 1055. ההצעה הנ"ל מבוססת על תכנית של רשות הגנים שנבדקה ופוחחה ע"י המהנדס שינהולצר משוייץ בשנת 1975 בקרוב.

נושאים המהווים בעיה וקשים לפתרון הם :

1. הקצאה קרקע לתחנה העליונה : כל הרכס נמצא בבעלות הכנסיות וכל הצד הדרומי בבעלות הכנסיה הפרנסיסקנית כנסייה זו לא ששה לשתף פעולה בעבר וחוששני שגם עתה לא ישתפו פעולה (אלא אם הדבר יכפה עליהם מלמעלה מהותיקן). זאת למרות שמבחינה אובייקטיבית המתקן לא יביא להם כל נזק מכל בחינה ורק יגביר את מספר המבקרים בהר בצורה משמעותית ובזאת הכנסיה מעוניינת מסיבות הקשורות בצליונות ואולי גם מסיבות כלכליות.
2. הקצאה שטח לתחנה התחתונה : באזור התחתון יש אמנם אדמות מדינה המתאימות אך קיימת מגמה של זיבוריה להתפשט לאזור זה וכבר הוגשו תכניות וצפויה התנגדות שלהם (במקום מגרש כדורגל המשמש את בני הכפר).
3. בעיות זכויות בעלי המוניות למינהם המתדרנסים כיום מהובלה נוסעים להר. אני צופה התנגדות חריפה ואף אלימה עד כדי חבלה ולהערכתי יש לנהגים גיבוי של כל הכפר שאם יהיה עוין לפרויקט העובר בשכנותו יגרום הדבר לקשיים גדולים. יתכן והנהגים ידרשו מחיר כבד מאד. אם הבעיה לא תבוא על פתרון יהוו הנהגים גם גורם תחרותי לרכבל שכן יש להם יתרון בכך שהם יכולים להוביל את נוסעיהם עד פתח הכניסה בעוד שהרכבל יגיע רק עד כ-400 או 600 מטר (חלוי בחו"א) ובהפרש גובה נכבד מהכנסיה ולגבי צליונים מבוגרים זהו שיקול רציני.
4. מהסיבה הנ"ל גם לנהגים פרטיים תהיה נטייה לעלות ברכב שלהם : כאשר יש למשפחה ברירה לעלות ברכבל ולשלם כ-150 שקל או לנסוע במכוניתם ללא חור, חלות, צורך בהליכה וכו' - מובטחני שרבים יעדיפו לנהוג בעצמם. אמנם יתכן שנתן לסגור את הדרך אך מסופקני אם זה מוצדק ואם יבוצע. יש לזכור כי בדר"כ רכבל מוכיח עצמו כרנטבילי באותם מקומות בהם אין גישה ברכב ובמקומות שיש גישה לרכב יש ספק רב מאד בצידוד קיומו.

5. עלות הקמה המחיר כזכור גבוה ! : נתונים בענין זה נמסרו ואין לי הערכה אם גורמים ממלכתיים או פרטיים ירצו להקציב לכך את הסכומים הנדרשים או אם יתנו הנאי אשראי והלוואות טובות.
6. אני מצפה שמינהל מקרקעי ישראל ינסה לקבל "אחוזים" דבר העשוי להוות עוד גורם המטיל ספק בכלכליות הפרויקט.

נושאים אשר לא מהווים בעיה קשה לפתרון:

1. מבחינה טכנית הפרויקט הינו פשוט למדי ואין בו כל בעיות מיוחדות מבחינת טופוגרפיה, אקלים, קרקע גישה תשתית וכד' או דרישות ואילוצים מיוחדים.
 2. מבחינה נופית אינני רואה כל בעיה חמורה : כמובן תהיה התנגדות אוטומטית של החברה להגנת הטבע אבל אינני סבור שיש להם טעון חזק דיו לשכנע את הצבור או את מקבלי ההחל ות בצדקת עמדתם. (צריך יהיה לעשות לובינג ויחסי צבור מסוימים להתגבר על הבעיה).
 3. הועדה המחוזית לבנין ערים להערכת תהיחס בחיוב שכך הנושא כבר הועלה במסגרת הדיונים על הגן הלאומי ואז הגישה הכללית היתה חיובית (ואולי הגלגל עשוי להתהפך..)
 4. גישה רשות הגנים שבתוקף החוק אחראית על התבור היתה בעבר חיובית ואני משוכנע שגם היום הרשות תתמוך בהצעה.
 5. זמן הקמה : מאחר שבמבחינה טכנית הפרויקט אינו מורכב ניתן לבצעו תוך זמן קצר להערכתו מיום הזמנה ועד להפעלה כלומר כולל תכנון מפורט יצור משלוח הקמה א פ ש ר לגמור תוך פחות משנה (כך היה בנוי הקמת רכבל מצדה).
- אין בידי אפשרות להעריך כמה זמן יקח לעשות את הנדרש לפני הזמנת הפרויקט זה חלוי במידת הקשיים שיתקלו בהם ובמידה רבה במאמצים ובאמצעים שינקטו בפתרון הבעיות להלן מקצת מהנושאים שצריך להסדיר וגורמים שצריך לשאת ולהתאם לצרכי אשור האום תמיכה והסכמה (לא לפי סדר חשיבות או קדימות)

משרד התחבורה (אישורים)

משרד החירות (עזרה וגבוי)

משרד האוצר (תקציבים אשראי מכו ומיסוי)

ועדה בנין ערים (היתרים)

רשות הגנים הלאומיים

מועצה אזורית (הבטחת שתוף פעולה)

הגוף המקומי דבורה (הבטחת אי הפרעה)

הכנסיה (קרקע הסדרים כללים שרותי חירות)

מינהל מקרקעי ישראל (אולי אף הקק"ל) (הקצאת קרקע חוזה ותנאי חכירה)

מ.ע.צ. (חבור לכביש

חברת השטל (חבור השטל בעיות מתח גבוה)

משקיפים (הסדרי מימון אשראי חוזים)

...

חוזה ביצוע (גבוש הסכם עם הטבצעים)
הכנת הוצאה וטיפול במכרז
בדיקת קרקע וביסוס והשלמת נתונים הדרושים לתכנון
יחסי ציבור (במידת הצורך)

הכנת חוברת הכנת הנתונים ברמה גרפית הולמת במטרה לעניין משקיעים ככה ולגייס הון.

ב ס כ ו ס : הבעיות הנן קשות ואם יש כוונה למימוש הפרויקט יש לבדוק ראשית כל נושא
נ"ל ולראות אם ניתן להתגבר עליו אם לא.

בכבוד רב,

א. דביר

העחק: מר י. ינאי

מר צ. ברזל

הי תאריך

החברה הממשלתית לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

ירושלים, 23 במאי 1982

טסטנר: 7512

אל: צ. ברזל - מנכ"ל
רשות הגנים הלאומיים
רחוב מקלף 4
הקריה תל-אביב.

..א.נ.

הנדון: רכבל לתבור.

בהמשך לפניותי בנושא הנדון בכתב ובע"פ, הובטח לנו כי בתוך זמן קצר יועבר לא.ט.ת. מידע בטיסי בנושא הנדון. המידע אמור לכלול אמדן מעודכן לעלות ביצוע הפרויקט, זמן ביצוע, זמינות מבחינת בעלויות שטח ואתרים. כל זאת לצורך דיון בחברתנו לגבי אפשרות להתגייס לקידום הקמת הפרויקט. אבקש לפייע בידנו בקבלת המידע ובחקדם.

בברכה,

י. סוקר

מנחל אגף תכנון.

העתק: פ. לוטן - מנכ"ל.

Blank white label at the top of the note.

לגין חזט
חא/אגריס

(הה-הח) (הח-הה)

החברה
הממשלתית
לתיירות

ISRAEL GOVERNMENT TOURIST CORPORATION

ירושלים, 1 בנובמבר 1981

טלגרפון: 4252

אלו ד. סוקר - מנהל אגף תכנון ופרוגרמות
טאתו א. ברוק - מנכ"ל החברה

הנדון: הצעת מאיר בן דב

במסד העברנו אליך לפני מספר ימים את תזכירו של מאיר בן-דב טה- 11.10.81.

הרעיון הוא נפלא. נא סיפולכם למימוש הרעיון חן בצד הטטוטורי תחילה והן להכנת פרוגרמה טטורטה כטוצע.

ב ב ר כ ה,

א. ברוק

מנכ"ל החברה

התקיסו ט. לייטרסדורף - יו"ר הדירקטוריון

(בצרוף הצעתו של טר מאיר בן-דב)

נ. פרץ - חטטונה על התקעיב, כאן

נ. אנירט, כאן

אב/אס

אג"ש
התאחדות
התורה והמצוות
ירושלים
20
26/10

פעיל בן-דוב בע"מ

11.10.1981

החברה הממשלתית לחירויות
כה תשרי תשמ"א = 25.10.81
תיק הרוק

לכבוד
מר א' ברוק
מנכ"ל החברה הממשלתית לחירויות
ירושלים
א"נ;

בהמשך לשיחה בע"פ אתכבד להביא בפניך פרויקט, שלדעתי אפשר לסכרו למשקיעים וליזמים בתחומי מפעלי היירות. מובן שאפשר לשתף בו גם את המועצה האיזורית של הגליל התחתון וכל מעוניין אחר.

מדובר בהר החבור ובח"אן הממלוכי-שורקי שלמרגלותיו. הר החבור הוא אתר דתי, קדוש עד למאד לנוצרים. ההר מודקר מעל עמק יזרעאל, ולמרות שגובהו רק כ-580 מ' מעל פני הים הוא בולט ומרהיב ביותר, ומעליו נשקף נוף עוצר נשימה לכל הסביבה. על ההר מספר כנסיות ושרידי מבצר רב רושם מימי הצלבנים. למרות קדושתו ויפי הנוף זוכה ההר לביקורים מעטים, וזאת בשל הדרך הקשה העולה אליו. זו אמנם סלולה, אך בגלל פיתוליה, זוויותיה ושיפועיה אסור לעלות בה ברכב גדול, ופרט למוניות ורכב קטן אחר לא עולים התיירים אל ההר בהמוניהם. פתרון שיחיה את ההר ואת האיזור סמוך בבניית רכבל. אם יתוכנן הרכבל הזה מאזור הח"אן, לאמר סמוך לצומת כביש עפולה - צומת גולני, ליד מסעף בית קשת באיזור בית הספר כדורי, אפשר ליצור מהלך יוצא דופן ביופיו לפסגת ההר, בנוסח הרכבל במצדה, כאשר תפוסת הקרון היא כ-40 איש, לאמר אוטובוס. אף-על-פי שצפויה התנגדות של חוגים הדורשים את שלמות השבע, הרי נראה לי שאין היא רצינית, כי הטנזון נאה נוסח מצדה של רכבל זה לא יגע בנוף, ולהיפך, יכול להשתלב בו ולהפוך לאטרקציה של היירות ממדרגה ראשונה לבני הארץ ולזרים.

מוצא הרכבל יכול להיות באיזור הח"אן. בין אם ישולב פרויקט זה בח"אן ובין אם לאו, הרי את הח"אן אפשר לשקם כשלעצמו. אין ככוונתינו להציע שיקום של אתר ארכיאולוגי, אלא להפוך את הח"אן לאתר שמיש ונושא רווחים, לאמר למלון ולפונדק דרכים כפי שהוא היה בעבר. גם כאן צפויה

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT
5555 S. UNIVERSITY AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60637

RECEIVED
PHYSICS DEPARTMENT
MAY 15 1964

Dear Mr. [Name]:

I have received your letter of [Date] regarding [Topic]. The information you provided is being reviewed by the appropriate committees. We will contact you again once a decision has been reached. Thank you for your patience.

Sincerely,
[Name]

תע"ר בני-דוב. ברלא 20. ירושלים

- 2 -

מערכה שאינה קלה בהבקעת הדרך. יהיה קשה לשמרני ארץ-ישראל הקלאסיים לעכל רעיון כזה בראשיתו. ראוי לציין שאין שום ארץ תיירות בין ארצות אגן הים התיכון לרבות צרפת, ספרד ופורטוגל, שלא עלו על דרך זו של שימוש באתרים הסטוריים. המנווטים את שימור האתרים ההסטוריים באותן ארצות הגיעו למסקנה ששיקום ושחזור מבנה עתיק תוך מתן ייעוד לאחר מסייע ומאפשר את שימורו, ולא - טופו הרט מוחלט. לפיכך, מצדדו, אכסניות ומבנים עתיקים אחרים שוקמו על ידם לחי מלון, "פראדור" בלשון הספרדים. בתי מלון אלו הם פסגת המאוויים של כל תייר באותן ארצות. על פנת לזכות בחדר בפראדור יש להזמין חדשים בבית מראש. המבנה משוקם חיצונית במתכונתו המדוייקת. זו אינה מונעת להכניס שכלוליים מתבקשים בחדרים עצמם, כמובן בטעם ומבלי לפגוע באיירת המבנה. בחדרים מצויים שירותים צמודים וריהוטם מיוחד. גם שם עברי מצאנו לרעיון זה - "פגנלון", שעיקרו שתי מליט שמהם מורכב תוכן המבנה, פונדק ומלון. מבנה הח'אן הנקרא בערבית ח'אן א-תוג'אר, או חנות תגרים בעברית, הוא במקורו ח'אן מפלוכי, לאמר אכסניית דרכים שנבנתה בטאה ה-15 והמשיכה לשרת את הדרכים עד לראשית מאה זו. עיקר מלאכת ההרט במבנה נעשתה ע"י הצ'רקסים בני כפר קמא, שפיקרו את המבנה לצורך בניית בתי פגרים. ישנם נתונים מספיקים לשחזר את כל מבנה הח'אן. מדובר כאן במבנה שיוכל לספק כ-100 חדרים, לרבות חדר אוכל, לובי, חדר קריאה, חנויות אחדות וחצרות פנימיות. מובן שהשטח פנים וחוץ - יגונן, המבנה יהיה חד קומתי, לפי שהיה במקור, תקרותיו קמרונות, כפי שהיה במקור, וכל כולו אוירה. באגף צדדי אפשר למקם גם אכסניה עממית שתשרת צעירים הרוצים לעלות להר ברגל ולטייר בסביבה. מבנה זה ישמש גם פונדק, דהיינו מתן שירות אוכל קל וארוחות מלאות לעוברי אורה ומתן שירותים לצרכני הרכבל. ליד המבנה אפשר לפתח חוות רכיבה קטנה וכן מרכז צנוע למסירת מידע הסטורי על עברו של האיזור. המידע יכול להימסר בהרצאת שקופיות, חזיון רב מסכי, או בכל דרך עיצוב אחרת. במיוחד יש לטפח במרכז זה את פרשת מלחמת סיסרא, אחת מהחשובות במלחמות ההתנחלות של שבטי בני ישראל בההגת דבורה הנביאה וברק כן-אבינעם.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several paragraphs and is mostly illegible due to fading and low contrast.

תעודת בן-דוב. ברעלם 20. ירושלים

- 3 -

במרכז אפשר יהיה למסור גם צירי טיולי רגל באיזור הקשורים באירועים
מקראיים, בסיפורי ישו הקשורים להר החבור, באמרים הצלבניים ובקורות
מלחמת השחרור. עניין זה יכול להיעשות בתאום ובשיתוף רשות שמורות השבע.

אם הרעיון בכללו נראה לכם, אפשר לפתחו ולהגיש תכנית ופרוגרמה
מעובדים היטב, בליוויית שרטוטים וצילומים. לדעתי, לא יהיו קשיים
להביא למכירת הפרויקט למשקיעים ולהקים ראשון בין מספר מפעלי תיירות
במתכונת זו בישראל לרווחת התיירות ולהועלת שימור המבנים העתיקים.

בכבוד רב,

מאיר בן-דוב

מאיר בן-דוב

12

... ..

... ..

[Redacted]